

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

MBA EXECUTIVE

**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ
ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ
ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ**

ΒΕΡΓΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2006

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

MBA EXECUTIVE

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : **« ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ»**

Σύνοψη : Η παρούσα εργασία έχει σαν στόχο να παρουσιάσει τις αναθεωρημένες προτάσεις της Επιτροπής Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία. Στα δύο πρώτα μέρη παρουσιάζεται η διάρθρωση των προτάσεων του νέου συμφώνου το οποίο φέρει τον τίτλο, Βασιλεία II: Διεθνής Σύγκληση της Κεφαλαιακής Μέτρησης και των Κεφαλαιακών Προτύπων: ένα Αναθεωρημένο Πλαίσιο, αφού προηγηθεί μια περιγραφή των κινδύνων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων που προέρχονται από τις εργασίες που αυτά ασκούν. Η ύπαρξη των συγκεκριμένων κινδύνων οδηγεί στην απαραίτητη δημιουργία εποπτικού πλαισίου θα που οδηγήσει στην αποτελεσματική, σταθερή και λειτουργική παρουσία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων και για το οποίο γίνεται ιδιαίτερη αναφορά.

Στη συνέχεια και συγκεκριμένα στο τρίτο μέρος γίνεται μια προσπάθεια παρουσίασης και ταυτόχρονα κριτικής των προτάσεων του Αναθεωρημένου Συμφώνου στη συμπεριφορά των Πιστωτικών Ιδρυμάτων και στη στάση απέναντι στην αντιμετώπιση του Πιστωτικού αλλά και του Λειτουργικού Κινδύνου.

Τέλος το τέταρτο μέρος της παρούσας εργασίας επικεντρώνεται στην νέα πραγματικότητα όσον αφορά στις επιδράσεις που είχαν οι προτάσεις της Επιτροπής Βασιλείας στο θέμα της χρηματοδότησης των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων από τα Πιστωτικά Ιδρύματα, ειδικότερα στον Ελληνικό χώρο.

Σημειώνεται ότι η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Δ.Παπαδόπουλο, τον οποίο και ευχαριστώ θερμά για τη βοήθεια του.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Ι	5
ΒΑΣΙΛΕΙΑ Π : ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ – ΕΝΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ.....	5
2. ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ..	11
2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ	11
2.2. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.....	12
2.3. Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ	14
2.4. ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ.....	15
3. ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΓΧΩΡΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	17
3.1. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ	17
3.2. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΠΥΛΩΝΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	19
3.3 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ	20
3.4 .ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑ Π	21
3.5. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΜΙΛΟΙ ΕΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	21
3.6. Η ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ..	22
ΜΕΡΟΣ ΙΙ	25
Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	25
4. ΠΥΛΩΝΑΣ Ι : ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΨΗ ΤΩΝ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ.....	25
4.1. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ – ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	26
4.2. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ-ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗΣ (INTERNAL RATING-BASED APPROACH).....	29
4.3. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	33
4.4. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ.....	39
4.4.1 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΚΟΥ ΔΕΙΚΤΗ (BASIC INDICATOR APPROACH).....	40
4.4.2. ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ (STANDARIZED APPROACH)	40
4.4.3.ΕΞΕΛΙΓΜΕΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ (ADVANCED MEASUREMENT APPROACHES).....	42

5. ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ: ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	44
6. ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ: ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ.....	47
ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ.....	50
7. ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	50
7.1. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ.....	50
7.1.1. Ο ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	50
7.1.2 Ο ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ..	52
7.1.3. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	53
7.1.4. ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ.....	55
7.1.5. ΑΡΧΕΣ ΒΕΛΤΙΣΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ – ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (ΠΔΛΚ).....	59
7.2. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ.....	61
7.2.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	61
7.2.2. ΟΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ΤΟΥΣ64	
7.2.3.ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΣ.....	66
7.2.4.ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ.....	68
7.3. ΛΟΙΠΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΡΙΤΙΚΗΣ.....	70
ΜΕΡΟΣ ΙV	72
8. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	72
8.1. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ : ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΠΡΟΣ ΜΜΕ.....	73
8.1.1. ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΣ.....	73
8.1.2. ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ	74
8.2.ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	77
8.3.Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ	79
8.3.1. ΤΟ ΤΑΜΕΙΟ ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑΣ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.	85
9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	88
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	96
Διεθνής	96
Ελληνική.....	100

ΜΕΡΟΣ Ι
ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΠΙ : ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ – ΕΝΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Είναι κοινή διαπίστωση ότι ένα τραπεζικό σύστημα που είναι αποδοτικό και διαθέτει ισχυρή κεφαλαιακή βάση αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη διατήρηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα και γενικότερα για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων από δυσμενείς εξελίξεις του οικονομικού περιβάλλοντος. Η εφαρμογή του Συμφώνου της Επιτροπής Βασιλείας, το οποίο αποβλέπει στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της τραπεζικής εποπτείας για τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, εκτιμάται ότι θα έχει συνέπειες που εκτείνονται πολύ πέραν της στενής έννοιας της εποπτείας.

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία ιδρύθηκε το 1974 με τη συμμετοχή 13 χωρών (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ). Συνεδριάζει 4 φορές το χρόνο. Εδρεύει στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS) της Βασιλείας της Ελβετίας η οποία παρέχει γραμματειακή υποστήριξη. Τα κράτη εκπροσωπούνται από τις κεντρικές τους τράπεζες ή, όταν η εποπτεία δεν ασκείται από αυτές, από εκπροσώπους των ανεξάρτητων εθνικών εποπτικών αρχών. Δεν έχει καμία επίσημη διεθνή εποπτική αρμοδιότητα αλλά αναφέρεται στους διοικητές των κεντρικών τραπεζών του G10 από τους οποίους ζητά την έγκριση για τη μελέτη θεμάτων εποπτείας. Διαθέτει 30 περίπου τεχνικές ομάδες εργασίας. Το 1988, εισήγαγε τη Κεφαλαιακή Συμφωνία της Βασιλείας (Basel Capital Accord) που είναι μία μέθοδος μέτρησης των κεφαλαιακών κινδύνων. Το Σύμφωνο αυτό, προσδιορίζοντας τα στοιχεία και την ποιότητα των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών και ομαδοποιώντας σε βασικές κατηγορίες τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία τους, ανάλογα με τον τεκμαιρόμενο πιστωτικό κίνδυνο που εμπεριέχουν, διαμορφώνει το συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας (8%) σε κλάσμα με αριθμητή τα

ίδια κεφάλαια και παρανομαστή το άθροισμα των στοιχείων ενεργητικού και των εκτός ισολογισμού στοιχείων σταθμισμένα κατά τον κίνδυνο, που αποτελεί ταυτόχρονα διεθνές μέτρο σύγκρισης της φερεγγυότητας αλλά και το ελάχιστο αποδεκτό επίπεδο κεφαλαιακής κάλυψης κινδύνων. Η διεθνής αποδοχή του Συμφώνου υπήρξε εντυπωσιακή και ειδικά στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντίστοιχες διατάξεις ενσωματώθηκαν στο κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο της τραπεζικής εποπτείας, με αποτέλεσμα αναμφισβήτητη ενίσχυση της φερεγγυότητας των τραπεζών κατά την προηγούμενη και τρέχουσα δεκαετία.

Το 1997, επεξεργάστηκε μία δέσμη βασικών αρχών για μια αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία (Core Principles for Effective Banking Supervision) και τον Οκτώβριο του 1999 ανέπτυξε τη μεθοδολογία των βασικών αρχών (Core Principles Methodology). Τον Ιούνιο του 1999, ύστερα από εξαντλητικό διάλογο με την τραπεζική κοινότητα, η Επιτροπή υπέβαλλε πρόταση για ένα νέο εποπτικό πλαίσιο γνωστό σαν Συμφωνία της Βασιλείας Νο 2 (Basel II). Κατά την συγκεκριμένη ημερομηνία λοιπόν (Ιούνιος 1996 δημοσιοποιήθηκε το πρώτο Συμβουλευτικό κείμενο, ενώ ακολούθησαν τα επόμενα δύο Συμβουλευτικά κείμενα (δεύτερο-Ιανουάριος 2001, τρίτο-Απρίλιος 2003) τα οποία μαζί με τις τέσσερις Ποσοτικές Μελέτες Επίπτωσης (Quantitative Impact Studies) και τις δημοσιευμένες μελέτες των συναφών εξειδικευμένων ομάδων εργασίας, αποτελούν το πολύπλοκο και εκτενέστατο πλέγμα των νέων προτάσεων αναθεώρησης του εποπτικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας. Την 26 Απριλίου 2004, μετά από περαιτέρω διαβουλεύσεις με την τραπεζική κοινότητα, εξέδωσε το τελικό κείμενο του Συμφώνου. Την 26 Ιουνίου 2004 οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών και οι επικεφαλής των εθνικών εποπτικών αρχών του G10 υιοθέτησαν το ανωτέρω κείμενο

Το Σύμφωνο της Βασιλείας συμπληρώθηκε προκειμένου να καλύψει με κεφαλαιακές απαιτήσεις και τον κίνδυνο αγοράς, ο οποίος εμπεριέχεται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών των τραπεζών και συνδέεται με μεταβολές επιτοκίων, συναλλαγματικών ισοτιμιών και τιμών μετοχών. Έτσι, ο ελάχιστος απαιτούμενος συντελεστής κεφαλαιακής επάρκειας, προκύπτει μετά και το συνυπολογισμό του κινδύνου αυτού. Επιπλέον για την κεφαλαιακή κάλυψη του κινδύνου αγοράς εκτός από την τυποποιημένη μέθοδο για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων με βάση εποπτικά καθοριζόμενες παραμέτρους και μεθόδους, παρασχέθηκε στις τράπεζες η

δυνατότητα, υπό αυστηρές προϋποθέσεις και με συντηρητικές και προκαθορισμένες παραδοχές, να χρησιμοποιούν δικά τους εσωτερικά υποδείγματα για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Με αυτό τον τρόπο αναγνωρίστηκε η πρόοδος που έχουν επιτύχει οι μεγάλες, κυρίως, τράπεζες στην εγκατάσταση αξιόπιστων συστημάτων μέτρησης και διαχείρισης του κινδύνου αγοράς. Ορισμένες ελληνικές τράπεζες έχουν πραγματοποιήσει σημαντική πρόοδο και στον τομέα αυτό.

Μέχρι τώρα η Επιτροπή της Βασιλείας έχει συντάξει τρία διαδοχικά σχέδια του νέου Συμφώνου, γεγονός που υποδηλώνει τη δυσκολία του εγχειρήματος, αφού το σχέδιο υπήρξε αντικείμενο διαβουλεύσεων από εθνικές εποπτικές αρχές, ενώσεις τραπεζών και μεμονωμένες τράπεζες, πανεπιστημιακούς και άλλους ενδιαφερόμενους που υποστήριζαν, με επιτυχία θα πρέπει να ομολογήσουμε, την ανάγκη προσαρμογής. Σε αυτό συνετέλεσε η εκπόνηση τριών διαδοχικών μελετών για την εκτίμηση των ποσοτικών επιπτώσεων του νέου Συμφώνου στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, στις οποίες συμμετείχε ένα μεγάλο δείγμα τραπεζών από πολλές χώρες, περιλαμβανομένων και ορισμένων ελληνικών τραπεζών.

Η Επιτροπή της Βασιλείας μετά τις διαβουλεύσεις και τα συμπεράσματα των μελετών ποσοτικών επιπτώσεων ρύθμισε ορισμένα εκκρεμή ειδικά θέματα και αποφάσισε ότι έναρξη εφαρμογής του νέου Συμφώνου τοποθετείται από τις αρχές του 2006 έως το τέλος του 2008. Το νέο εποπτικό πλαίσιο που υιοθετήθηκε τελικά από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών και τους επικεφαλής των εθνικών εποπτικών αρχών του G10 την 26 Ιουνίου 2004, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, φέρει τον ολοκληρωμένο τίτλο «Βασιλεία II: Διεθνής Σύγκληση της Κεφαλαιακής Μέτρησης και των Κεφαλαιακών Προτύπων: ένα Αναθεωρημένο Πλαίσιο» (Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework).

Σε παράλληλη τροχιά κινείται και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αναμόρφωση των υφιστάμενων σχετικών Οδηγιών. Σε αντίθεση όμως με το νέο Σύμφωνο, που κατ' αρχήν απευθύνεται στις μεγάλες διεθνείς τράπεζες των χωρών του G-10, οι αναθεωρημένες Οδηγίες που προωθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα έχουν υποχρεωτική εφαρμογή στο σύνολο των τραπεζών και των πιστωτικών ιδρυμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θεωρείται όμως ότι παρά το διαφοροποιημένο, τυπικό, πεδίο εφαρμογής η

αγορά θα επιβάλει τη σύγκλιση σε μεγαλύτερο του αναμενόμενου βαθμού. Εδώ προκύπτουν σημαντικές προκλήσεις για τις τράπεζες και τις εποπτικές αρχές.

Επιγραμματικά αναφέρονται οι κύριοι στόχοι καθώς και η διάρθρωση του σχεδίου του αναθεωρημένου Συμφώνου.

Κύριοι στόχοι του αναθεωρημένου Συμφώνου είναι:

- 1) Η αντιστοίχιση, κατά το δυνατόν, των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών με τον πιστωτικό κίνδυνο, που πράγματι εμπεριέχεται σε κάθε χρηματοδοτικό άνοιγμα.
- 2) Η διεύρυνση των εποπτικά αναγνωριζόμενων μέσων και τεχνικών αντιστάθμισης ή μεταφοράς των πιστωτικών κινδύνων.
- 3) Ο καθορισμός συγκεκριμένων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του λειτουργικού κινδύνου.
- 4) Η ενθάρρυνση των τραπεζών για τη χρήση εσωτερικών συστημάτων μέτρησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.
- 5) Ο προσδιορισμός βασικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν τη διαδικασία αξιολόγησης από τις εποπτικές αρχές της πολιτικής και των μηχανισμών των τραπεζών για τη διασφάλιση της κεφαλαιακής τους επάρκειας. Η αξιολόγηση αυτή θα λαμβάνει υπόψη τη φύση και το εύρος των δραστηριοτήτων των εποπτευόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων και το είδος και ύψος των σχετικών κινδύνων που αναλαμβάνουν.
- 6) Η ενίσχυση της αρχής της πειθαρχίας που η αγορά επιβάλει στα πιστωτικά ιδρύματα μέσω της υποχρεωτικής δημοσιοποίησης ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που να επιτρέπουν την αντικειμενική αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων. Η αξιολόγηση αυτή από την αγορά ουσιαστικά προσδιορίζει και το κόστος δανεισμού των τραπεζών και κατά συνέπεια και την επιτοκιακή πολιτική έναντι των πελατών.

Το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας απαρτίζεται από τρεις πυλώνες.

- Ο πρώτος πυλώνας αφορά τον καθορισμό ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του πιστωτικού και του λειτουργικού κινδύνου.
- Ο δεύτερος πυλώνας αφορά τον καθορισμό του σκοπού στον οποίο θα αποβλέπει η διαδικασία της αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, καθώς και τη θέσπιση γενικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν τη διαδικασία αυτή.
- Ο τρίτος πυλώνας αφορά την ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων, σχετικά με τη διάθρωση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και της κεφαλαιακής επάρκειας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Για τη διασφάλιση ίσων όρων διεθνούς τραπεζικού ανταγωνισμού και την επίτευξη των στόχων του νέου Συμφώνου, ιδίως όσον αφορά τις διατάξεις για τη διαδικασία αξιολόγησης από τις εποπτικές αρχές, θεωρείται ότι είναι απολύτως αναγκαίο να υπάρξει ομοιομορφία κατά την εφαρμογή του, μέσω της μεγαλύτερης δυνατής σύγκλισης των εποπτικών τεχνικών και πρακτικών διεθνώς. Προς το σκοπό αυτό, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει συστήσει Ομάδα Εφαρμογής του Συμφώνου ενώ η νέα διάθρωση των Επιτροπών που αποτελούνται από τις εποπτικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτιμάται ότι θα συμβάλλουν στην κατεύθυνση αυτή.

Όσον αφορά τις επιπτώσεις του νέου Συμφώνου στην κεφαλαιακή θέση των τραπεζών, στόχος της Επιτροπής της Βασιλείας κατά τον καθορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων είναι, να μην προκύψει ανάγκη ουσιαστικής αύξησης των ιδίων κεφαλαίων για τη συμμόρφωση προς τις νέες ρυθμίσεις. Όμως για συγκεκριμένες τράπεζες ή ομάδες τραπεζών η επίπτωση δεν θα είναι ουδέτερη.

Γενικά, η Επιτροπή της Βασιλείας δεν προσδοκά ότι σε παγκόσμιο επίπεδο το σύνολο των εθνικών εποπτικών αρχών και των τραπεζών θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν από το 2007 τις νέες ρυθμίσεις. Σταδιακά όμως η εφαρμογή του αναθεωρημένου Συμφώνου, που θα αποτελεί πλέον το ισχύον πρότυπο για την άσκηση της τραπεζικής εποπτείας, αναμένεται να επεκταθεί στο σύνολο σχεδόν των χωρών, υπό την πίεση του ανταγωνισμού σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Ειδικά για τις τράπεζες

των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι αντίστοιχες αναθεωρημένες Οδηγίες για την κεφαλαιακή επάρκεια θα έχουν άμεση υποχρεωτική εφαρμογή από το 2007.

Εκτός από τις τράπεζες εκτιμάται ότι θα υπάρξουν επιπτώσεις και στις δανειολήπτριες εταιρείες. Πιο συγκεκριμένα η κατάταξη των πιστούχων σε κατηγορίες πιστωτικού κινδύνου, που θα συνδέονται με την πιθανότητα αθέτησης των υποχρεώσεών τους, θα συμβάλει στην ορθολογική αποτίμηση και τιμολόγηση του αναλαμβανόμενου, από την τράπεζα, πιστωτικού κινδύνου. Συνεπώς, το μέτρο αυτό αναμένεται να ωθήσει τις εταιρείες χαμηλού κινδύνου να λάβουν (διαβάθμιση) rating από κάποια αναγνωρισμένη εταιρία πιστοληπτικής αξιολόγησης ή να συνεργαστούν με τράπεζες που έχουν υιοθετήσει τις πιο προηγμένες μεθόδους αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου, με απώτερο σκοπό τη μείωση του κόστους των δανειακών τους κεφαλαίων. Αυτή η προοπτική απαιτεί και αναβάθμιση της οργάνωσης και απεικόνισης των οικονομικών δεδομένων των επιχειρήσεων. Είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι έναντι του αρχικού σχεδίου, σημαντική βελτίωση σημειώθηκε στην αντιμετώπιση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων καθώς, όπως προκύπτει από τις εκτιμήσεις, γενικά θα μειωθούν οι απαιτούμενες κεφαλαιακές απαιτήσεις όπως και στη λιανική εν γένει τραπεζική (λόγω της στάθμισης 75% έναντι 100% σήμερα).

Όσον αφορά την ελληνική πραγματικότητα, η Τράπεζα της Ελλάδος διαπιστώνει ότι υπάρχει αρκετή διαφοροποίηση ως προς το βαθμό προετοιμασίας των διαφόρων τραπεζών. Ορισμένες από αυτές έχουν έγκαιρα συνειδητοποιήσει την ανάγκη προσαρμογής των εσωτερικών συστημάτων τους και έχουν προχωρήσει, άλλες περισσότερο και άλλες λιγότερο, στην υιοθέτηση μεθόδων εσωτερικών διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου και των σχετικών κεφαλαιακών απαιτήσεων. Από την πλευρά της, η Τράπεζα της Ελλάδος αφενός παρακολουθεί και ενθαρρύνει τις προσπάθειες των τραπεζών για επιτάχυνση των προσπαθειών αξιολόγησης των στατιστικών στοιχείων ώστε να υιοθετηθούν οι προηγμένες μέθοδοι όχι μόνο για λόγους φήμης αλλά κυρίως για λόγους ανταγωνισμού και ακριβέστερης μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου.

Γενικότερη πεποίθηση είναι ότι το νέο Σύμφωνο κινείται στη σωστή κατεύθυνση, παρά την κριτική που ασκήθηκε κατά τις διαβουλεύσεις ως προς ορισμένες από τις διατάξεις του ή τις δυσκολίες εφαρμογής που πηγάζουν από την αναπόφευκτη

πολυπλοκότητά του αφού, όπως προαναφέρθηκε, είναι ειδικά σχεδιασμένο να μετρήσει με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια τους κινδύνους όλων των κατηγοριών πελατών προκειμένου να προσδιορίσει ρεαλιστικά με τις αντίστοιχες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Στη βάση αυτή το νέο Σύμφωνο θα επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές και η εφαρμογή του θα απαιτήσει σημαντική προσπάθεια και διάθεση πόρων τόσο από τις τράπεζες όσο και από τις εποπτικές αρχές.

Είναι απαραίτητο να τονιστεί ότι στο σημερινό ευμετάβλητο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον η διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία ως μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την προστασία της εθνικής οικονομίας από κλυδωνισμούς. Η επιτυχής εφαρμογή του νέου Συμφώνου θεωρείται ότι θα αυξήσει την αποτελεσματικότητα της τραπεζικής εποπτείας και έτσι θα συμβάλει ουσιαστικά στη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα. Τόσο οι τράπεζες όσο και οι εποπτικές αρχές αλλά και οι επιχειρήσεις θα πρέπει έγκαιρα και συστηματικά να προβούν στις απαραίτητες προσαρμογές, ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του νέου Συμφώνου και έτσι να ισχυροποιήσουν την ανταγωνιστική θέση του τραπεζικού συστήματος και την ανθεκτικότητά του σε περιόδους κρίσεων.

2. ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Ως Τράπεζα ή Πιστωτικό Ίδρυμα στο ελληνικό δίκαιο χαρακτηρίζεται η ανώνυμη εταιρεία ή ο αμιγής πιστωτικός συνεταιρισμός του ν.1667/86, που ιδρύεται και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.2076/92, με αναγκαία, κύρια και προνομιακή δραστηριότητα την αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων από το κοινό και τη χορήγηση πιστώσεων και δυνατότητα παράλληλης άσκησης οποιασδήποτε άλλης τραπεζικής εργασίας, με την επιφύλαξη της ειδικής για ορισμένους οργανισμούς νομοθεσίας .

Η έννοια των καταθέσεων στα πλαίσια αυτού του ορισμού περιλαμβάνει κάθε μορφής χρηματική κατάθεση ή κατάθεση αξιών, ιδίως χρεογράφων.

Ως «άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια» νοούνται κυρίως τα απλά ή ομολογιακά δάνεια που μπορεί να συνάπτει η τράπεζα διαζευκτικά προς τις καταθέσεις για να εξυπηρετεί με αυτά τις ανάγκες της πιστωτικής λειτουργίας της.

Ως «χορήγηση πιστώσεων» νοείται στον παραπάνω ορισμό μόνο η απευθείας προσωρινή παραχώρηση αγοραστικής δύναμης σε τρίτους (πιστολήπτες), κυρίως δε η παροχή δανείων.

Η δυνατότητα τέλος παράλληλης άσκησης οποιασδήποτε άλλης τραπεζικής εργασίας δεν αφορά και σε εργασίες που έχουν καταστεί με νόμο αποκλειστικό αντικείμενο επιχειρήσεως χρηματοδοτικού ιδρύματος, όπως συμβαίνει ιδίως με τη δραστηριότητα της χρηματοδοτικής μίσθωσης. Ενδεικτικά αναφέρονται μερικές τραπεζικές εργασίες, όπως αυτές αναφέρονται στο άρθρο 24ν.2076/92 :

- Πράξεις διενέργειας πληρωμών και μεταφοράς κεφαλαίων.
- Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων.
- Συναλλαγές για λογαριασμό του ιδίου του ιδρύματος ή της πελατείας του, σε μέσα χρηματαγοράς, συνάλλαγμα, προθεσμιακά συμβόλαια χρηματοπιστωτικών τίτλων ή χρηματοοικονομικά δικαιώματα, συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και νομισμάτων, κινητές αξίες.
- Έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής (πιστωτικών και χρεωστικών καρτών, ταξιδιωτικών και τραπεζικών επιταγών).
- Μεσολάβηση στις διατραπεζικές αγορές.
- Παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις όσον αφορά στη διάρθρωση του κεφαλαίου, τη βιομηχανική στρατηγική και συναφή θέματα συμβουλών.

2.2. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Ένα Πιστωτικό Ίδρυμα αντιμετωπίζει διάφορα είδη κινδύνου τα οποία είναι συνυφασμένα με τα αντικείμενα και τις εργασίες στις οποίες έχει επεκταθεί. Τρία είναι όμως τα βασικά είδη κινδύνου που τα Πιστωτικά Ιδρύματα αναλαμβάνουν. Τα βασικά είδη κινδύνου που αναλαμβάνουν τα Πιστωτικά Ιδρύματα είναι ο πιστωτικός

κίνδυνος (credit risk), ο κίνδυνος αγοράς (market risk) και ο λειτουργικό κίνδυνος (operational risk).

Ο πιστωτικός κίνδυνος προέρχεται από την αδυναμία των οφειλετών του πιστωτικού ιδρύματος να εξοφλήσουν τις δανειακές του υποχρεώσεις είτε λόγω ατομικών λόγων είτε λόγω των γενικότερων συνθηκών που επικρατούν στην αγορά. Αποτελεί τον πιο σημαντικό κίνδυνο για τις ελληνικές τράπεζες, όπως άλλωστε και για τις περισσότερες τράπεζες διεθνώς. Το μέγεθος του επηρεάζεται αφενός από την πιστοδοτική πολιτική των τραπεζών και αφετέρου από την οικονομική κατάσταση των δανειοδοτούμενων, η οποία συναρτάται με τις εξελίξεις στο ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον. Η συνεχιζόμενη ταχεία πιστωτική επέκταση προς τα νοικοκυριά αλλά και της επιχειρήσεις, σε συνδυασμό με ορισμένες ενδείξεις χαλάρωσης των πιστοδοτικών κριτηρίων των τραπεζών, λόγω του εντεινόμενου ανταγωνισμού στον τομέα της λιανικής τραπεζικής δυνητικά επαυξάνει τον πιστωτικό κίνδυνο των τραπεζών, ιδίως εάν συνδυασθεί με επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης που θα επηρεάσει το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών κυρίως.

Ο πιστωτικός κίνδυνος των τραπεζών επηρεάζεται επίσης από τις μεταβολές των επιτοκίων. Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος των ελληνικών τραπεζών χορηγείται με κυμαινόμενο επιτόκιο ή με σταθερό επιτόκιο με περίοδο αναπροσαρμογής που δεν υπερβαίνει το έτος, μια ενδεχόμενη αύξηση των επιτοκίων από τα σημερινά ιστορικά χαμηλά επίπεδα θα επηρεάσει δυσμενώς τη δυνατότητα των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων να εξυπηρετήσουν ομαλά τις δανειακές τους υποχρεώσεις.

Ως κίνδυνος αγοράς (ή συστηματικός ή μη διαφοροποιήσιμος κίνδυνος) στην ορολογία θεωρίας χαρτοφυλακίου (portfolio theory) είναι εκείνο το μέρος από το συνολικό κίνδυνο που αντιμετωπίζει ο κάτοχος ενός τίτλου, το οποίο αντιστοιχεί στον κίνδυνο μεταβολής της κατάστασης της αγοράς στην οποία διαπραγματεύεται ο τίτλος αυτός. Συγκεκριμένα οι τράπεζες αντιμετωπίζουν κινδύνους οι οποίοι προέρχονται από τις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών, καθώς και από τις μεταβολές των τιμών των μετοχών και επιτοκίων που επηρεάζουν την αποτίμηση των στοιχείων που περιλαμβάνονται στο εμπορικό χαρτοφυλάκιο τους.

Τέλος σημαντικός είναι και ο λειτουργικός κίνδυνος ο οποίος προέρχεται από δυσλειτουργία ή αποτυχία των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και πληροφορικής των τραπεζών, από λάθη παραλείψεις ή απάτη καθώς και από δολιοφθορές ή φυσικές καταστροφές. Η διενέργεια όλο και πιο πολύπλοκων τραπεζικών συναλλαγών και η αυξανόμενη εξάρτηση από τα συστήματα πληροφορικής επαυξάνουν τον λειτουργικό

κίνδυνο, ιδίως στον βαθμό που τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών δεν αναβαθμίζονται ανάλογα.

2.3. Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ

Η θέσπιση από το νόμο εποπτείας των τραπεζών αποσκοπεί στη διασφάλιση της λειτουργικής ικανότητας του πιστωτικού συστήματος, στη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του, αλλά και στην προστασία των δανειστών των τραπεζών από πιθανές ζημιές. Μέσω της άσκησης εποπτείας επιδιώκεται περαιτέρω η χάραξη των κατευθύνσεων της πιστωτικής λειτουργίας, η στήριξη της γενικής οικονομικής πολιτικής της εκάστοτε κυβέρνησης και η διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου τιμών.

Η εποπτεία ασκείται πλέον κυριαρχικά, με βάση τις διατάξεις του ν.2548/97, από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία είχε υποκαταστήσει ήδη από το 1982 τη Νομισματική Επιτροπή σε όλες τις αρμοδιότητες της, διακρίνεται δε σε εποπτεία κατά την ίδρυση και εγκατάσταση πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα και σε εποπτεία κατά τη λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος.

Η πρώτη μορφή εποπτείας αφορά :

- Τον προσδιορισμό του απαιτούμενου ελαχίστου ορίου κεφαλαίου για την ίδρυση κάθε τραπεζικής ανώνυμης εταιρίας ή πιστωτικού συνεταιρισμού.
- Τον έλεγχο της τήρησης των νομίμων προϋποθέσεων χορήγησης άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος και η θέσπιση σχετικών όρων.
- Τη χορήγηση άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στα πλαίσια ευρείας διακριτικής ευχέρειας της Τράπεζας της Ελλάδος.
- Την ανάκληση άδειας.
- Την ίδρυση υποκαταστημάτων τραπεζών.
- Την παροχή υπηρεσιών χωρίς εγκατάσταση.
- Τις ειδικές συμμετοχές προσώπων σε πιστωτικά ιδρύματα.

Η δεύτερη μορφή εποπτείας αφορά:

- Τον έλεγχο της φερεγγυότητας, ρευστότητας, κεφαλαιακής επάρκειας και της συγκέντρωσης κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα, με τον καθορισμό αντίστοιχων συντελεστών.
- Την οριοθέτηση και τον έλεγχο της άσκησης γενικά της τραπεζικής δραστηριότητας και ειδικά τις πιστωτικής λειτουργίας.
- Την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση.
- Την επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις που πραγματοποιούνται.

Παράλληλα, η εποπτεία κατά την λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος ασκείται και από τα αρμόδια όργανα για την εποπτεία κάθε ανώνυμης εταιρείας με αντίστοιχο περιεχόμενο , όπως την τήρηση των διατάξεων του νόμου, την εξακρίβωση της ορθότητας των δημοσιευμένων λογιστικών καταστάσεων κλπ.

2.4. ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Οι τράπεζες και γενικότερα όλα τα πιστωτικά ιδρύματα στην προσπάθεια τους για αύξηση της κερδοφορίας αναλαμβάνουν όλο και περισσότερο κίνδυνο. Εάν η απόφαση τους ευοδωθεί, το κέρδος καρπώνεται στον μεγαλύτερο βαθμό από τους μετόχους και τους διευθύνοντες. Στην αντίθετη περίπτωση που η τακτική αυτή δεν αποδώσει, το κόστος για τους διευθύνοντες της επιχείρησης είναι περιορισμένο, ενώ για τους υπόλοιπους οικονομικούς φορείς ενδέχεται να είναι πολύ μεγαλύτερο. Η πτώχευση ενός πιστωτικού ιδρύματος δημιουργεί οικονομικά προβλήματα στους εργαζομένους σε αυτό, στους καταθέτες, στις χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις και στο κοινωνικό σύνολο γενικότερα. Αυτό ακριβώς το σενάριο προσπαθούν να αποφύγουν οι εποπτικές αρχές με την καθιέρωση των Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι αναλαμβανόμενων κινδύνων.

Οι εποπτικές αρχές προκειμένου να δημιουργήσουν μηχανισμούς ελέγχου και αντιμετώπισης του συστηματικού κινδύνου στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, όπως αυτός περιγράφηκε παραπάνω, καθιέρωσαν συντελεστές και δείκτες βασισμένους στην ιστορική εμπειρία, κοινούς για όλα τα εποπτευόμενα πιστωτικά ιδρύματα της παγκόσμιας οικονομίας, χωρίς ιδιαίτερη ευνοϊκή μεταχείριση εκείνων που είτε παρακολουθούν προσεκτικότερα τα χαρτοφυλάκια τους, είτε έχουν συγκεκριμένες θέσεις αντιστάθμισης κινδύνων (Hedging, mitigation techniques). Επομένως, η μέτρηση των αναλαμβανόμενων κινδύνων είναι σχετικά απλή, οι συντελεστές

στάθμισης είναι αποτελέσματα συγκερασμού απόψεων και όχι επιστημονικής ανάλυσης και τα «Εποπτικά Έπαρκη Ίδια Κεφάλαια» (γνωστά και ως Εποπτικό Κεφάλαιο) καθορίζονται αξιωματικά.

Ανεξάρτητα από τον προσδιορισμό του Εποπτικού Κεφαλαίου, που έχει σκοπό τη διατήρηση ενός σταθερού και ασφαλούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, προηγμένα πιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούν παρόμοιες τεχνικές για τον προσδιορισμό αυτού που ονομάζεται Οικονομικό Κεφάλαιο (Economic Capital) ή Κεφάλαιο σε Κίνδυνο (Capital at Risk, CAR). Το κεφάλαιο δηλαδή το οποίο θεωρείται επαρκές, ώστε να διατηρήσουν την αξιολογική διαβάθμιση τους σε περίπτωση αναπάντεχων μεταβολών του γενικότερου περιβάλλοντος και κατ'επέκταση για το στρατηγικό σχεδιασμό των επιχειρηματικών τους επιδιώξεων.

Γενικότερα, μπορούμε να πούμε ότι το Οικονομικό Κεφάλαιο είναι τα Ίδια Κεφάλαια που θα επαρκούσαν στην Τράπεζα εάν η μέτρηση κινδύνων βασιζόταν στα εσωτερικά υποδείγματα που έχει αναπτύξει η ίδια και όχι στους σταθερούς συντελεστές που ορίζονται στις διάφορες διατάξεις και νόμους των Εποπτικών Αρχών. Για παράδειγμα, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου δεν διακρίνονται μεταξύ βραχυπροθέσμων και μακροπροθέσμων πιστωτικών ορίων, παρά το γεγονός ότι τα μακροπρόθεσμα έχουν υψηλότερο κίνδυνο. Επίσης, μέχρι τις τελευταίες προτάσεις της Επιτροπής Βασιλείας το 2001, ο μετρούμενος πιστωτικός κίνδυνος των χορηγήσεων σε επιχειρήσεις ήταν ενιαίος και δεν σχετιζόταν με την πιστοληπτική τους ικανότητα. Αυτό πρακτικά σήμαινε ότι ένα δάνειο σε αντισυμβαλλόμενο που έχει χαρακτηριστεί με πιστοληπτική ικανότητα AAA απαιτούσε το ίδιο ποσό κεφαλαίων με άλλο δάνειο σε αντισυμβαλλόμενο με αξιολόγηση B. Τέλος, τα απαιτούμενα κεφάλαια για δανειακό χαρτοφυλάκιο είναι απλά το άθροισμα των απαιτούμενων κεφαλαίων για τα επιμέρους δάνεια του. Δεν αναγνωρίζεται δηλαδή, καθόλου η διαφοροποίηση των χορηγήσεων ανά κλάδο ή ανά οικονομική δραστηριότητα, που μειώνει προφανώς το συνολικό κίνδυνο χαρτοφυλακίου.

Για όλους αυτούς τους λόγους, αλλά και για μία καλύτερη παρακολούθηση και διαχείριση των κεφαλαίων της Τράπεζας, απαιτείται ο υπολογισμός του Οικονομικού Κεφαλαίου, τόσο σε επίπεδο Πιστωτικού Ιδρύματος όσο και σε επίπεδο διευθύνσεων,

τιμημάτων, προϊόντων και υπηρεσιών στο εσωτερικό του Πιστωτικού Ιδρύματος. Για την ανάπτυξη της μεθοδολογίας είναι απαραίτητα να γίνει κατανοητό ότι τα Ίδια Κεφάλαια χρειάζονται για να παράσχουν ασφάλεια έναντι μη αναμενόμενων ζημιών που ενδέχεται να υπερβαίνουν αυτές που έχουν εκτιμηθεί. Οι ζημιές που μπορούν να προβλεφθούν πρέπει να καλύπτονται από την τιμολόγηση των προϊόντων και από τις ειδικά προβλέψεις.

Οι αποκλίσεις από τις μέσες ζημιές, που θα καλυφθούν από το Οικονομικό Κεφάλαιο ορίζονται σε σχέση με ένα επίπεδο πιθανότητας. Τέτοιο παράδειγμα είναι η περίπτωση που θέλουμε να υπολογίσουμε τα κεφάλαια που επαρκούν για την κάλυψη ζημιών που ξεπερνούν το μέσο όρο με πιθανότητα 99,50%.

Ζημιές μεγαλύτερες από τις προσδοκώμενες, αλλά με πιθανότητα εμφάνισης μόνο 0,50% δεν καλύπτονται από το Οικονομικό Κεφάλαιο και ονομάζονται «εξαιρετικές ζημιές» (exceptional losses) και στην περίπτωση που αυτές πραγματοποιηθούν το Πιστωτικό ίδρυμα πτωχεύει.

3. ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΓΧΩΡΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

3.1. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Όπως είναι γνωστό, το νέο Σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια της Επιτροπής Βασιλείας εκδόθηκε στα τέλη Ιουνίου 2004. Ακολούθησε του σχεδίου πρόταση Οδηγίας για την ενσωμάτωση του νέου Συμφώνου στην κοινοτική τραπεζική νομοθεσία.

Τον Ιούνιο η Τράπεζα της Ελλάδος ζήτησε με επιστολή της από τα πιστωτικά ιδρύματα να καθορίσουν ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα σταδιακής μετάβασης στο νέο πλαίσιο, με έμφαση στις αναγκαίες προσαρμογές των συστημάτων τους. Στην ίδια επιστολή οριζόταν ότι μέχρι τα τέλη του 2004 θα πρέπει να έχει επιλεγεί οριστικά η μέθοδος που θα υιοθετήσει η κάθε τράπεζα.

Με πρωτοβουλία της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών συγκροτήθηκαν ομάδες εργασίας για την επεξεργασία, σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ελλάδος,

επιμέρους ειδικών θεμάτων, προκειμένου το ελληνικό τραπεζικό σύστημα να αντιμετωπίσει έγκαιρα και αποτελεσματικά τις προκλήσεις που απορρέουν από την τροποποίηση του πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια. Βασικό στόχο του έργου των εν λόγω ομάδων εργασίας αποτελεί η ενσωμάτωση στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας να λάβει υπόψη δύο παράγοντες :

- τις επιλογές των άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να διασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού,
- τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής τραπεζικής αγοράς, προκειμένου να επιτευχθεί ομαλή μετάβαση στο νέο πλαίσιο.

Οι προτεραιότητες για την άρτια προετοιμασία των ελληνικών τραπεζών, όπως αυτές προκύπτουν από τις συνεδριάσεις των σχετικών ομάδων εργασίας που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι στιγμής συνίστανται στα εξής :

Αναφορικά με τον πρώτο πυλώνα και ειδικότερα σε σχέση με το πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο βασικά αιτήματα των ελληνικών τραπεζών αποτελούν :

- Ο έγκαιρος προσδιορισμός των ευχερειών τις οποίες η ΤτΕ προτίθεται να ενεργοποιήσει, με έμφαση στη διακριτική ευχέρεια προσδιορισμού διαφορετικού χρονικού διαστήματος μεταξύ 90 και 180 ημερών για τον ορισμό της καθυστέρησης εξυπηρέτησης οφειλής για ορισμένες κατηγορίες ανοιγμάτων. Για το σκοπό αυτόν συγκεντρώθηκαν στοιχεία για τον ορισμό αθέτησης υποχρεώσεων που χρησιμοποιούν επί του παρόντος τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα.
- Η εξαίρεση ορισμένων ανοιγμάτων από τη μέθοδο των εσωτερικών αξιολογήσεων σε πάγια βάση (partial use). Διερευνήθηκε συγκεκριμένα το εύρος και το ύψος των εν λόγω κατηγοριών ανοιγμάτων, προκειμένου να διαμορφωθεί το κριτήριο της ουσιαστικότητας, η συμμόρφωση προς το οποίο θα αποτελεί προϋπόθεση της εξαίρεσης.
- Ο προσδιορισμός της έννοιας της ουσιαστικότητας στην καθυστέρηση αποπληρωμής για τον ορισμό της αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρεώσεων σε περίπτωση μερικής αποπληρωμής.

- Οι ελάχιστες προϋποθέσεις που θα πρέπει να ικανοποιεί το εσωτερικό σύστημα διαβαθμίσεων.
- Ο προσδιορισμός των προϋποθέσεων κάτω από τις οποίες ορισμένοι εκχωρητέοι λογαριασμοί θα γίνονται δεκτοί ως τεχνικές άμβλυνσης του πιστωτικού κινδύνου.

Επί του πλαισίου κεφαλαιακών υποχρεώσεων για το λειτουργικό κίνδυνο βασικές προτεραιότητες αποτελούν :

- Η τροποποίηση της ΠΔ/ΤΕ 2438/98 για τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, προκειμένου να ενσωματωθούν οι διατάξεις της έκθεσης της Επιτροπής της Βασιλείας για τις Αρχές Βέλτιστης Πρακτικής για τη Διαχείριση και την Εποπτεία του Λειτουργικού Κινδύνου.
- Η διαμόρφωση κριτηρίων ταξινόμησης των τραπεζικών εργασιών στις υφιστάμενες κατηγορίες επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (business line mapping).

3.2. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΠΥΛΩΝΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η Επιτροπή Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών (CEBS) είχε θέσει σε διαβούλευση τον Ιούνιο του 2004 κείμενο αναφορικά ,ε την εφαρμογή του δεύτερου πυλώνα του νέου Συμφώνου για την κεφαλαιακή επάρκεια . Οι θέσεις της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας επί του κειμένου της διαβούλευσης, με τις οποίες συμφωνεί η Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, αρθρώνονται στη βάση των παρακάτω αρχών :

- Η διαδικασία εποπτικής εξέτασης θα πρέπει να εφαρμόζεται σε επίπεδο ομίλου και όχι σε ατομική βάση.
- Η επιβολή πρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων καθ' υπέρβαση του ελαχίστου οπίου δεν θα πρέπει να αποτελεί τη μόνη λύση.
- Η ανάληψη δράσης από την εποπτική αρχή θα πρέπει να αποτελεί την εξαίρεση μάλλον παρά τον κανόνα, να είναι κατά περίπτωση δικαιολογημένη και να διαφυλάσσει τον εμπιστευτικό χαρακτήρα της διαδικασίας.

3.3 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ

Η εντεινόμενη διεθνοποίηση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών θέτει τις ανά τον κόσμο εποπτικές αρχές μπροστά σε ένα σοβαρό πρόβλημα. Η γεωγραφική ακτίνα δράσης των εθνικών εποπτικών αρχών είναι πολύ μικρότερη από το χώρο επιχειρηματικής δράσης των εποπτευόμενων χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων. Τεράστιοι τραπεζικοί όμιλοι δραστηριοποιούνται σήμερα σε παγκόσμια κλίμακα.

Η διεθνής διάσταση της εποπτείας έχει δύο όψεις. Η πρώτη σχετίζεται με την ανταγωνιστική ουδετερότητα και η δεύτερη με τις συστημικές απειλές.(Goodhart 1998). Αναφορικά με την ανταγωνιστική ουδετερότητα σημειώνεται πως δεδομένου ότι χρηματοοικονομικά ιδρύματα ανταγωνίζονται πλέον διεθνώς, οι επιμέρους διεθνείς εποπτικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν «επιδοτήσεις» ή να επιβάλουν «ποινές». Ο κίνδυνος που προκύπτει είναι να εισέλθει το σύνολο του διεθνούς χρηματοοικονομικού συστήματος σε μια εποχή χαλάρωσης των εποπτικών κανόνων. Σε ένα έντονα αλληλοεξαρτώμενο παγκόσμιο χρηματοοικονομικό περιβάλλον, η ασφάλεια και η σταθερότητα των τραπεζικών οργανισμών ισοδυναμεί με εκείνη που εξασφαλίζεται στο ασθενέστερο τμήμα του. Επιπλέον ένας ακόμα πιθανός κίνδυνος είναι ότι η διεθνή σταθερότητα μπορεί να υπονομευθεί από καταρρεύσεις ανεπαρκώς εθνικών τραπεζικών ιδρυμάτων.

Εξ αιτίας όμως της απουσίας ενός διεθνούς νομικού πλαισίου, η επιβολή κυρώσεων είναι δυσχερής. Η διεθνής συνεργασία δυσκολεύεται γενικότερα από το γεγονός ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των εθνικών πλαισίων εποπτείας, η τάση όμως που παρατηρείται τα τελευταία έτη στο σύνολο σχεδόν των χρηματοπιστωτικών εργασιών είναι η επιτάχυνση της εναρμόνισης των εποπτικών κανόνων. Προτεραιότητες αποτελούν, η ελάττωση των διαφορών των εποπτικών πλαισίων μεταξύ χωρών και της ετερογένειας των λογιστικών προτύπων, η αναβάθμιση των υφιστάμενων εποπτικών κανόνων ώστε να αντιμετωπίζουν το διαρκώς μεταβαλλόμενο χρηματοοικονομικό περιβάλλον και τέλος η αφιέρωση μεγαλύτερης προσπάθειας στην κατεύθυνση της εποπτείας θεμάτων εταιρικής διοίκησης.

3.4 .ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑ II

Το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών θα έχει επιπτώσεις στον τρόπο λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Σύμφωνα με το σχέδιο της πρότασης οδηγίας για το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, τα πιστωτικά ιδρύματα καλούνται να διαμορφώσουν αποτελεσματικές διαδικασίες και στρατηγικές για την εκτίμηση σε διαρκή βάση του ύψους και της κατανομής του εσωτερικού κεφαλαίου, το οποίο θεωρούν επαρκές για την κάλυψη των πάσης φύσεως και της έκτασης των κινδύνων, στους οποίους είναι εκτεθειμένα ή πρόκειται να εκτεθούν. Οι εν λόγω διαδικασίες και στρατηγικές θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο τακτικού εσωτερικού ελέγχου, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι αντανακλούν τη φύση, την έκταση και την πολυπλοκότητα κάθε πιστωτικού ιδρύματος.

Στο πλαίσιο αυτό και με γνώμονα τη συστηματική ενημέρωση, παρακολούθηση και επεξεργασία των θεμάτων που ανακύπτουν από το νέο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια στον εσωτερικό έλεγχο και την καλλιέργεια συστηματικού και εποικοδομητικού διαλόγου με την Τράπεζα της Ελλάδος, συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας που παρακολουθεί και επεξεργάζεται τα θέματα αυτά.

3.5. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΜΙΛΟΙ ΕΤΕΡΟΓΕΝΩΝ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ (ΧΟΕΔ)

Η ΕΕΤ υπέβαλε διεξοδικές παρατηρήσεις επί του σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος, το οποίο τελεί υπό εκπόνηση στο πλαίσιο της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Το κεντρικό ζήτημα που ανακύπτει αφορά την ενδεχόμενη διερεύνηση του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας με την υιοθέτηση αυστηρότερων από τα προβλεπόμενα στην Οδηγία κριτηρίων για την υπαγωγή ενός Ομίλου σε καθεστώς ΧΟΕΔ. Ανεξάρτητα από την δυνατότητα που μπορεί να υποστηριχθεί ότι παρέχεται στον έλληνα νομοθέτη για την υιοθέτηση αυστηρότερων διατάξεων από τις προβλεπόμενες στην Οδηγία, εκτιμάται ότι ειδικά σε ότι αφορά την καθιέρωση αυστηρότερων κριτηρίων για την υπαγωγή ενός ομίλου σε καθεστώς ΧΟΕΔ, θα πρέπει να διευκρινιστεί κατά πόσο η επιβολή αυστηρότερων κριτηρίων αφορά τα υφιστάμενα κριτήρια της Οδηγίας 2002/87/ΕΚ ή επιτρέπει την καθιέρωση συμπληρωματικών κριτηρίων.

Σε κάθε περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη :

- το στόχο της Οδηγίας, ο οποίος συνίσταται στον περιορισμό του συστηματικού κινδύνου που απορρέει από την άσκηση δραστηριότητας ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων, αλλά και την αρχή της αναλογικότητας, σύμφωνα με την οποία οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν μόνο τα μέτρα εκείνα που είναι απαραίτητα και αναγκαία για την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας, καθώς και
- το γεγονός ότι τα πιστωτικά ιδρύματα υπάγονται σε ειδικό πλαίσιο προληπτικής εποπτείας ιδιαίτερος εκτεταμένο.

Κάθε απόφαση του έλληνα νομοθέτη περί διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής θα πρέπει :

να συνοδεύεται με τα επιχειρήματα εκείνα που θα θεμελιώνουν τη συστημική σημαντικότητα ενός ομίλου, και

να λάβει υπόψη τη στάση που θα τηρήσουν στο ίδιο θέμα τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να διασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού των ελληνικών και κοινοτικών χρηματοπιστωτικών ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων.

3.6. Η ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ,

Παράλληλα με τη σταδιακή διαδικασία εφαρμογής των αποφάσεων της Επιτροπής Βασιλείας, από την 1/1/2005 ξεκίνησε η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ). Η εφαρμογή των ΔΛΠ έχει άμεση επίπτωση στη λογιστική καθαρή θέση και τα αποτελέσματα χρήσης των πιστωτικών ιδρυμάτων. Δεδομένου δε ότι ο υπολογισμός της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών για τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς βασίζεται σε λογιστικά μεγέθη, σημαντική αναμένεται ότι θα είναι η επίπτωση της εφαρμογής τους και στο πλαίσιο εκπλήρωσης των κεφαλαιακών τους υποχρεώσεων, κυρίως όσον αφορά τη μεταβλητότητα του ύψους των ιδίων κεφαλαίων. Η μεταβλητότητα όμως αυτή δεν θα αντανακλά κατ'ανάγκη περαιτέρω έκθεση στον κίνδυνο. Για τον λόγο αυτό κρίθηκε αναγκαία η

διαμόρφωση ενός πλαισίου προσαρμογής των επιπτώσεων της εφαρμογής των ΔΛΠ στο πλαίσιο εκπλήρωσης κεφαλαιακών υποχρεώσεων για λόγους προληπτικής εποπτείας . (prudential filters).

Η Επιτροπή Βασιλείας έχει δημοσιεύσει τρία δελτία τύπου, στα οποία καταγράφει τις απόψεις της επί του συγκεκριμένου θέματος με γνώμονα το μετριασμό, αν όχι την αποφυγή, των όποιων αρνητικών συνεπειών. Οι προτάσεις της Επιτροπής Βασιλείας, όπως καταγράφονται σε αυτά τα δελτία τύπου έχουν γίνει αποδέκτες από την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών, η οποία και δημοσίευσε και δημοσίευσε κείμενο αναφορικά με τις «Κατευθυντήριες Γραμμές για τις Εποπτικές Προσαρμογές των Ιδίων Κεφαλαίων». Λόγω δε του επείγοντος χαρακτήρα του θέματος , δεδομένης της έναρξης εφαρμογής των ΔΛΠ από 1/1/2005, η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών αποφάσισε να πραγματοποιηθεί σχετικά διαβούλευση από τις εθνικές εποπτικές αρχές.

Σε συνέχεια της απόφασης της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών, η Τράπεζα της Ελλάδος εξέδωσε τον Ιανουάριο του 2005 έγγραφο διαβούλευσης, με τίτλο «Εποπτική αντιμετώπιση ορισμένων επιπτώσεων της εφαρμογής των ΔΛΠ από τα Πιστωτικά Ιδρύματα». Επισημαίνεται ότι η Τράπεζα της Ελλάδος είχε ήδη συμπεριλάβει στο σχέδιο Πράξης για την κωδικοποίηση της ΠΔ/ΤΕ 1313/1998 τροποποιημένους, σύμφωνα με τα ΔΛΠ, πίνακες των υποβαλλόμενων στοιχείων, βάσει των οποίων υπολογίζονται τα ίδια κεφάλαια και η κεφαλαιακή επάρκεια.

Η ΕΕΤ προχώρησε στην επεξεργασία του κειμένου διαβούλευσης και διαμόρφωσε κείμενο με τις παρατηρήσεις και τις θέσεις της ΕΕΤ ενώ ζήτησε διευκρινίσεις για τη διατήρηση της εποπτικής διάκρισης των χρηματοοικονομικών μέσων σε μέσα του χαρτοφυλακίου συναλλαγών και μέσα του επενδυτικού χαρτοφυλακίου, για την εποπτική αντιμετώπιση μετοχικών τίτλων και τίτλων σταθερής απόδοσης, καθώς και για ορισμένα θέματα που σχετίζονται με την εφαρμογή του ΔΛΠ 19.

Στο έγγραφο διαβούλευσης, η Τράπεζα της Ελλάδος εξειδικεύει περαιτέρω τις προσαρμογές ορισμένων λογιστικών στοιχείων που προκύπτουν από την εφαρμογή των ΔΛΠ στα εξής θέματα:

- Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39, Χρηματοοικονομικά μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση.
- Απομείωση αξίας δανείων και απαιτήσεων και προβλέψεις εποπτικής και λογιστικής φύσης.
- Χρήση της ευχέρειας αποτίμησης στην εύλογη αξία του συνόλου των χρηματοοικονομικών μέσων .
- Αποτίμηση της αξίας των παγίων στην εύλογη αξία τους
- Κατάταξη στοιχείων του παθητικού στις κατηγορίες ιδίων κεφαλαίων ή υποχρεώσεων.
- Εύρος ενοποίησης για εποπτικούς και λογιστικούς σκοπούς.
- Χρηματοδότηση των ασφαλιστικών ταμείων.

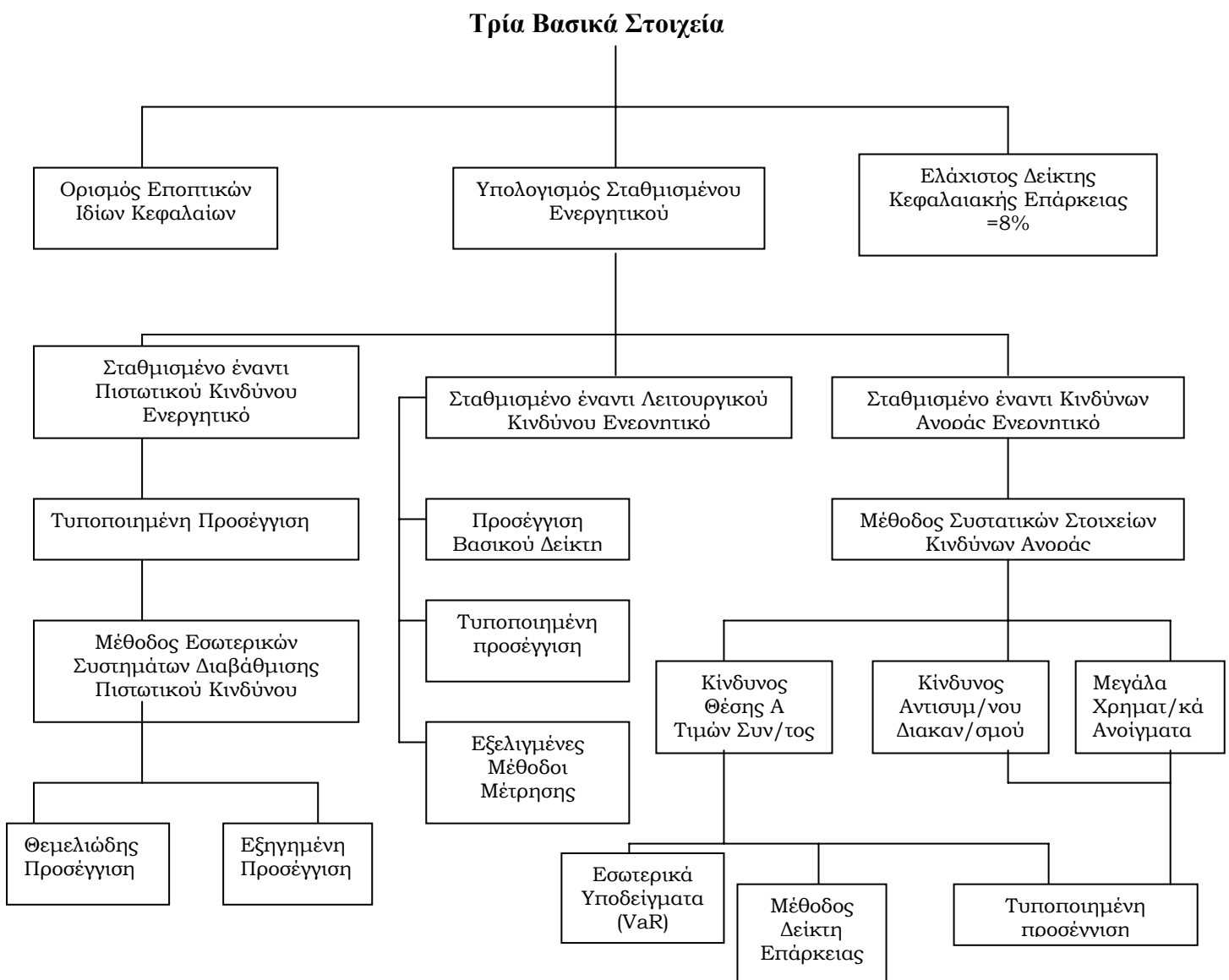
ΜΕΡΟΣ Β
Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

4. ΠΥΛΩΝΑΣ Ι : ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΑΛΥΨΗ ΤΩΝ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Χαρακτηριστικό των νέων προτάσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων είναι η υιοθέτηση πολλαπλών προσεγγίσεων, οι οποίες παρουσιάζουν αυξανόμενο βαθμό πολυπλοκότητας και ευαισθησίας στον αναλαμβανόμενο κίνδυνο (Διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 1

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι: Υπολογισμός Ελάχιστων Κεφαλαιακών Απαιτήσεων

Όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο, η Επιτροπή Βασιλείας προτείνει δύο προσεγγίσεις υπολογισμού των κεφαλαίων που ένα Πιστωτικό Ίδρυμα πρέπει να διακρατεί για εποπτικούς σκοπούς: την Τυποποιημένη (Standardised Approach) και αυτή των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης (Internal Ratings Based Approach), η οποία αποτελείται από την Θεμελιώδη προσέγγιση (Foundation Approach) και την Εξελιγμένη προσέγγιση (Advanced Approach) αντίστοιχα. Επιπλέον, η Επιτροπή Βασιλείας εισάγει τον υπολογισμό ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου προτείνοντας τρεις εξελικτικές προσεγγίσεις: του Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach), την Τυποποιημένη (Standardized Approach) και αυτή των Εξελιγμένων Μεθόδων Μέτρησης (Advanced Measurement Approach).

4.1. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ – ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ (STANDARDIZED APPROACH)

Η Τυποποιημένη προσέγγιση, η οποία είναι η απλούστερη από τις μεθοδολογίες υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων, αποτελεί ουσιαστικά βελτίωση της ισχύουσας, αντανakλώντας με μεγαλύτερη ακρίβεια τις μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου. Σε αντίθεση με το ισχύον καθεστώς, όπου το βασικό κριτήριο καθορισμού των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου είναι η διάκριση μεταξύ χωρών μελών και μη του ΟΟΣΑ, στο προτεινόμενο πλαίσιο οι εν λόγω συντελεστές προσδιορίζονται με τη χρήση των εκτιμήσεων της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλόμενων από εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα μέσω της χρήσης, ευρύτερου, συγκριτικά με το ισχύον καθεστώς, φάσματος τεχνικών μείωσης κινδύνου είναι σε θέση να περιορίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις τους έναντι του πιστωτικού κινδύνου. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται συνοπτικά οι βασικές προτάσεις της Επιτροπής Βασιλείας για τον καθορισμό των σταθμίσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου με βάση τις αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας των εξωτερικών οίκων αξιολόγησης (ενδεικτικά παρατίθενται οι αξιολογήσεις της εταιρείας Standard & Poor's)

Πίνακας 1: Τυποποιημένη προσέγγιση-Συνοπτική περιγραφή συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου και πιστωτικών συντελεστών μετατροπής ⁽¹⁾								
	Ισχύον Καθεστώς	Προτεινόμενο Πλαίσιο						
		Αξιολόγηση Πιστοληπτικής Ικανότητας	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως B-	BB+ έως B-	κάτω από B-	Μη Αξιολογημένες
Κράτη & Κεντρικές Τράπεζες	Μέλη ΟΟΣΑ=0% Μη μέλη ΟΟΣΑ=100%			20%	50%	100%	150%	100%
Πιστωτικά Ιδρύματα και ΕΠΕΥ	ΠΙ κρατών μελών ΟΟΣΑ =20% ΠΙ κρατών μη μελών ΟΟΣΑ =100% Πολυμερείς Τράπεζες Ανάπτυξης=20% Ληξιπρόθεσμες εντός έτους απαιτήσεις =20%	Επιλογή 1 ⁽²⁾	20%	50%	100%	100%	150%	100%
		Επιλογή 2 ⁽³⁾						
		α)	20%	50%	50%	100%	150%	50%
		β)	20%	20%	20%	50%	150%	20%
Εταιρίες	100%		20%	50%	100%	100%-150% ⁽⁴⁾	150%	100%
Τιτλοποίηση Απαιτήσεων	0%,20%, 100% ανάλογα με τον εκδότη/ εγγυητή	Μακροχρόνια αξιολόγηση	20%	50%	100%	350%	#	#
		Βραχυχρόνια αξιολόγηση	A-1/P-1: 20%	A-2/P-2: 50%	A-3/P-3:100%	##		
Λιανική Τραπεζική Στεγαστικά δάνεια κατοικίας	50%		35%					
Λιανική Τραπεζική Λοιπά δάνεια ⁽⁵⁾	100%		75%					
Στεγαστικά δάνεια Σε καθυστέρηση > 90 ημ. ⁽⁶⁾	50%	α) 100% β) 50% εφόσον ειδικές προβλέψεις >ή = 50% του ληξιπρόθεσμου ποσού με την σύμφωνη γνώμη της εποπτικής αρχής						
Λοιπά δάνεια Σε καθυστέρηση > 90 ημ. ⁽⁷⁾	100%	α.) 150% εφόσον ειδικές προβλέψεις <20% του ληξιπρόθεσμου ποσού β) 100% εφόσον ειδικές προβλέψεις >ή = 20% του ληξιπρόθεσμου ποσού γ) 100% εφόσον ειδικές προβλέψεις > ή = 50% του ληξιπρόθεσμου ποσού, αλλά με διακρατική ευχέρεια της εποπτικής Αρχής για μείωση στάθμισης σε 50% δ) 100% για ληξιπρόθεσμα δάνεια τα οποία είναι πλήρως εξασφαλισμένα με μη εποπτικά αποδεκτές μορφές εξασφαλίσεων, εφόσον οι ειδικές προβλέψεις >ή = 15% του ληξιπρόθεσμου ποσού.						
Εκτός Ισολογισμού Πιστωτικές διευκολύνσεις ⁽⁸⁾	Αρχική διάρκεια < 1 έτους Πιστωτικός συντελεστής μετατροπής = 0%	Αρχική διάρκεια < 1 έτους: Πιστωτικός συντελεστής μετατροπής = 20%						

¹ Τα εκτός ισολογισμού στοιχεία μετατρέπονται σε ισοδύναμα πιστωτικά ανοίγματα μέσω της χρήσης πιστωτικών συντελεστών μετατροπής, πριν σταθμιστούν με τον αντίστοιχο συντελεστή πιστ.κινδύνου αντισυμβαλλόμενου.

² Σταθμίσεις κινδύνου βασισμένες στις εξωτερικές αξιολογήσεις των χώρων προέλευσης των ΠΙ.

³ α) Σταθμίσεις κινδύνου βασισμένες στις ατομικές εξωτερικές αξιολογήσεις των ΠΙ. β) Σταθμίσεις κινδύνου βραχυχρόνιων απαιτήσεων (αρχικής διάρκειας 3 μηνών)

⁴ Απαιτήσεις έναντι εταιρειών οι οποίες είναι αξιολογημένες χαμηλότερα από BB- θα σταθμίζονται με συντελεστή κινδύνου 150%

⁵ Στα λοιπά δάνεια λιανικής τραπεζικής περιλαμβάνονται και δάνεια προς ΜΜΕ εφόσον πληρούνται συγκεκριμένα κριτήρια

⁶ Από τα ληξιπρόθεσμα ποσά αφαιρούνται οι ειδικές προβλέψεις.

⁷ αφορούν στο ανασφάλιστο τμήμα των ληξιπρόθεσμων δανείων αφού αφαιρεθούν οι ειδικές προβλέψεις.

⁸ Στις εκτός ισολογισμού πιστωτικές διευκολύνσεις, οι οποίες καθίστανται ακυρώσιμες άνευ όρων λόγω επιδείνωσης της πιστοληπτικής ικανότητας του οφειλέτη, θα εφαρμόζεται μηδενικός συντελεστής στάθμισης.

Προϊόντα Τιτλοποίησης μη αξιολογημένα ή αξιολογημένα με B+ ή χαμηλότερα αφαιρούνται από τα εποπτικά ίδια κεφάλαια των ΠΙ.

Προϊόντα Τιτλοποίησης με άλλες αξιολογήσεις ή μη αξιολογημένα αφαιρούνται από τα εποπτικά κεφάλαια των ΠΙ.

Τα κυριότερα σημεία της Τυποποιημένης Προσέγγισης συνοψίζονται παρακάτω.

- Η στάθμιση των απαιτήσεων ενός Πιστωτικού Ιδρύματος εξαρτάται από τη φύση του αντισυμβαλλόμενου/εκδότη (π.χ. Κράτος, Πιστωτικό Ίδρυμα, εταιρεία), το είδος της απαίτησης (π.χ. στεγαστικό, καταναλωτικό δάνειο, ομόλογο) και την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του οφειλέτη/εκδότη από εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης. Οι εξωτερικές αξιολογήσεις θα πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια¹ και θα υπόκεινται στον έλεγχο των εθνικών εποπτικών αρχών², όπου εναλλακτικά προτείνεται η χρήση δημοσιευμένων στοιχείων από οίκους αξιολόγησης εξαγωγικού εμπορίου, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν υιοθετήσει τη μεθοδολογία του ΟΟΣΑ για τη στάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας των κρατών.
- Η Επιτροπή Βασιλείας δίνει τη δυνατότητα στις εθνικές εποπτικές αρχές να αποφασίσουν για την αντιμετώπιση μιας σειράς θεμάτων. Οι εθνικές εποπτικές αρχές μπορούν, για παράδειγμα, να αποφασίσουν την ευνοϊκότερη, κατά βαθμίδα, μεταχείριση για τις απαιτήσεις του Πιστωτικού Ιδρύματος έναντι της χώρας όπου εδρεύει και οι οποίες είναι εκφρασμένες και έχουν χρηματοδοτηθεί στο νόμισμα της χώρας αυτής. Ωστόσο, στο θέμα αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει όχι μόνο την ευνοϊκότερη μεταχείριση, αλλά τη διατήρηση του ισχύοντος καθεστώτος στάθμισης με συντελεστή 0%. Για παράδειγμα, παρόλο που οι απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου με βάση την προτεινόμενη από την Επιτροπή Βασιλείας αξιολόγηση θα πρέπει να σταθμίζονται με συντελεστή 20%, η Τράπεζα της Ελλάδος θα έχει την ευχέρεια να καθορίζει ότι το χρέος του Ελληνικού Δημοσίου σε ευρώ σταθμίζεται με 0%. Αντίθετα το χρέος του Ελληνικού Δημοσίου σε ξένο νόμισμα θα έχει το συντελεστή στάθμισης που αντιστοιχεί στην αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας, δηλαδή 20% κατά την τρέχουσα περίοδο. Επιπρόσθετα, δίνεται η ευχέρεια στις εθνικές εποπτικές αρχές να εφαρμόσουν μία από τις δύο προτεινόμενες επιλογές υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι Πιστωτικών Ιδρυμάτων και ΕΠΕΥ, η εφαρμογή της οποίας θα είναι υποχρεωτική για όλα τα Πιστωτικά Ιδρύματα της επικράτειας τους. η πρώτη επιλογή συνδέει την αξιολόγηση του Πιστωτικού Ιδρύματος με αυτήν της χώρας στην οποία εδρεύει, ενώ η δεύτερη βασίζεται στην ατομική αξιολόγηση του από εξωτερικούς οίκους.
- Τα δάνεια που είναι πλήρως εξασφαλισμένα με υποθήκες αστικών ακινήτων σταθμίζονται με συντελεστή 35%, ενώ εκείνα που είναι εξασφαλισμένα με υποθήκες

¹ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003 παρ.60-61

² Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003 παρ.29

εμπορικών ακινήτων θα σταθμίζονται με 100%. Ωστόσο, κάτω από ιδιαίτερα αυστηρές προϋποθέσεις, παρέχεται η δυνατότητα στάθμισης με συντελεστή 50%³ σε τμήματα δανείων, τα οποία είναι εξασφαλισμένα με υποθήκες.

- Η Επιτροπή Βασιλείας αναγνωρίζοντας τη διαφορετική φύση των εργασιών της λιανικής τραπεζικής (εκτός των στεγαστικών δανείων), επιβάλλει χαμηλότερο συντελεστή στάθμισης, 75%, σε σύγκριση με τη δανειοδότηση επιχειρήσεων. Ο τομέας της λιανικής τραπεζικής χαρακτηρίζεται από μεγάλο πλήθος δανείων και μικρά υπόλοιπα ανά δάνειο, επιτυγχάνοντας με αυτόν τον τρόπο τη διαφοροποίηση του χαρτοφυλακίου και συνεπώς τη μείωση του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Στο εποπτικό χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής περιλαμβάνονται δάνεια τα οποία πληρούν τα παρακάτω κριτήρια:
  - ❖ Οι δανειζόμενοι είναι φυσικά πρόσωπα ή μικρές επιχειρήσεις.
  - ❖ Το δάνειο μπορεί να είναι ανανεώσιμη πίστωση ή γραμμή πιστωτικών ευχερειών (πιστωτικές κάρτες ή υπεραναλήψεις), καταναλωτικό, ή τέλος δάνειο προς μικρή επιχείρηση.
  - ❖ Το συνολικό πιστωτικό άνοιγμα προς ένα αντισυμβαλλόμενο εν υπερβαίνει αφενός, το ποσό του €1 εκατ. και αφετέρου, το 0,2% του συνολικού εποπτικού χαρτοφυλακίου λιανική τραπεζικής.
- Το ανασφάλιστο τμήμα των ληξιπρόθεσμων άνω των 90 ημερών απαιτήσεων, μετά από την αφαίρεση των ειδικών προβλέψεων, προτείνεται να σταθμίζεται με συντελεστή 100% και 150% αντίστοιχα, ανάλογα με το ποσοστό κάλυψης του ληξιπρόθεσμου ποσού από ειδικές προβλέψεις. Κατά τον ίδιο τρόπο οι ληξιπρόθεσμες, άνω των 90 ημερών, απαιτήσεις από στεγαστικά δάνεια θα σταθμίζονται με συντελεστές 50% και 100% αντίστοιχα.

4.2. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ-ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗΣ (INTERNAL RATING-BASED APPROACH)

Η υιοθέτηση της προσέγγισης των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης πιστωτικού κινδύνου (ΕΣΔ) αποτελεί το πιο καινοτόμο τμήμα των νέων προτάσεων για την κεφαλαιακή επάρκεια των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Η μεθοδολογία αυτή είναι εξελικτική και κλιμακούμενη, και αποτελείται από δύο επιμέρους προσεγγίσεις: τη Θεμελιώδη (Foundation Approach) και την Εξελιγμένη (Advanced Approach). Η προσέγγιση των

³ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003 παρ.47

ΕΣΔ θεμελιώνεται στις εσωτερικές πρακτικές αντιμετώπισης του πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιούνται από ορισμένα Πιστωτικά Ιδρύματα κατά την εκτίμηση του ύψους του απαιτούμενου οικονομικού κεφαλαίου για την κάλυψη έναντι των κινδύνων που αναλαμβάνουν κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

Σε αντίθεση με την διακριτή συνάρτηση των αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας. (Τυποποιημένη Προσέγγιση) με τους πέντε συντελεστές στάθμισης (0%,20%,50%,100%,150%), η προσέγγιση των ΕΣΔ χρησιμοποιεί μια συνεχή συνάρτηση συντελεστών στάθμισης, αντανακλώντας έτσι όλο το φάσμα της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων και της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης τους, παρέχοντας συνεπώς ακριβέστερη διαφοροποίηση του πιστωτικού κινδύνου. Κεντρική θέση στην ανάπτυξη της προσέγγισης των ΕΣΔ κατέχει ο εποπτικός ορισμός της αθέτησης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου.

Αθέτηση αντισυμβαλλόμενου θεωρείται ότι έχει συμβεί όταν συντρέχουν μία ή αμφότερες από τις παρακάτω προϋποθέσεις :

1. Ύπαρξη ληξιπρόθεσμης οφειλής μεγαλύτερης των 90 ημερών για οποιαδήποτε από τις βασικές υποχρεώσεις του πελάτη.
2. Υφίστανται ενδείξεις ότι ο οφειλέτης είναι απίθανο να εξοφλήσει πλήρως τις υποχρεώσεις του (κεφάλαιο, τόκους, έξοδα) χωρίς το Πιστωτικό Ίδρυμα να καταφύγει σε ενεργοποίηση τυχόν εγγυήσεων ή εξασφαλίσεων.

Ενδείξεις πιθανής αδυναμίας εξόφλησης υποχρεώσεων του αντισυμβαλλόμενου αποτελούν :

- Η κατάταξη της απαίτησης ως μη εκτοκίζομενης.
- Η διαγραφή οφειλής ή σχηματισμός ειδικής πρόβλεψης έναντι της απαίτησης λόγω επιδείνωσης της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλόμενου
- Η πώληση της απαίτησης με ουσιαστική ζημία του Πιστωτικού Ιδρύματος.
- Η αναγκαστική αναδιάρθρωση του χρέους η οποία πιθανώς να επιφέρει μείωση της οφειλής λόγω ουσιαστικής άφεσης ή αναβολής του χρέους (κεφαλαίου, τόκων, εξόδων).
- Η αίτηση ή κήρυξη πτώχευσης ή λήψη παρόμοιων μέτρων προστασίας έναντι των πιστωτών του από τον οφειλέτη με αποτέλεσμα την αποφυγή ή καθυστέρηση της εξόφλησης.
- Η δικαστική αίτηση του Πιστωτικού Ιδρύματος για αναγκαστική πτώχευση του οφειλέτη.

Η δομή και συνεπακόλουθα η λειτουργία της προσέγγισης των ΕΣΔ βασίζεται σε τέσσερα βασικά στάδια :

1. Ταξινόμηση των στοιχείων του ενεργητικού που συνθέτουν το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο των Πιστωτικών Ιδρυμάτων σε πέντε βασικές κατηγορίες.
  - I. Απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων που συμπεριλαμβάνουν :
    - ❖ Χρηματοδοτήσεις μεγάλων έργων (Project finance)
    - ❖ Χρηματοδοτήσεις εμπορευμάτων (Commodities finance)
    - ❖ Χρηματοδοτήσεις φυσικών περιουσιακών στοιχείων (Object finance)
    - ❖ Χρηματοδοτήσεις εμπορικών ακινήτων (Income producing real estate)
    - ❖ Χρηματοδοτήσεις εμπορικών ακινήτων υψηλού κινδύνου (High volatility commercial real estate)
    - ❖ Χρηματοδοτήσεις με εκχώρηση επιχειρηματικών απαιτήσεων (purchased corporate receivables)
  - II. Απαιτήσεις έναντι κρατών
  - III. Απαιτήσεις έναντι Πιστωτικών ιδρυμάτων και ΕΠΕΥ.
  - IV. Λιανική τραπεζική (στεγαστικά δάνεια, αποδεκτά ανεώσιμα πιστωτικά ανοίγματα, λοιπά δάνεια λιανικής τραπεζικής, αγορά εκχωρούμενων απαιτήσεων λιανεμπορίου)
  - V. Συμμετοχές και μετοχές.
2. Για τις ανωτέρω απαιτήσεις τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να παράγουν συγκεκριμένες παραμέτρους πιστωτικού κινδύνου χρησιμοποιώντας, είτε τυποποιημένους συντελεστές, οι οποίοι καθορίζονται από τις εποπτικές αρχές (Θεμελιώδης προσέγγιση), ή δικές τους εκτιμήσεις (Εξελιγμένη προσέγγιση).

Οι παράμετροι πιστωτικού κινδύνου είναι οι ακόλουθες:

Πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (Probability of Default - PD). Ορίζεται ως η μεγαλύτερη τιμή μεταξύ της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου με χρονικό ορίζοντα ενός έτους και ενός ελαχίστου ορίου 0,03%. Ωστόσο το όριο του 0,03% δεν ισχύει για τις απαιτήσεις έναντι κρατών. Όλα τα Πιστωτικά Ιδρύματα ανεξάρτητα της προσέγγισης των ΕΣΔ που ακολουθούν θα πρέπει να παρέχουν στις εποπτικές αρχές τις εκτιμήσεις τους για την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου για κάθε βαθμίδα αξιολόγησης δανειζόμενου (borrower grade) του Εσωτερικού Συστήματος Διαβάθμισης πιστωτικού κινδύνου.

Αναμενόμενη ζημιά σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (Loss Given Default - LGD). Η εν λόγω παράμετρος κινδύνου αντιπροσωπεύει μια εκτίμηση της μέσης αναμενόμενης ζημιάς ανά απαίτηση που θα υποστεί το Πιστωτικό Ίδρυμα, στην περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις. Για παράδειγμα, τιμή της LGD για μια απαίτηση ίση με 45%, σημαίνει ότι το Πιστωτικό Ίδρυμα εκτιμά ότι θα υποστεί ζημιά ίση με το 45% της απαίτησης (ενώ θα ανακτήσει το υπόλοιπο 55%), στην περίπτωση που ο εν λόγω αντισυμβαλλόμενος δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Η LGD εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά της συναλλαγής, καθώς επίσης και από τις τεχνικές μείωσης κινδύνου που έχουν χρησιμοποιηθεί. Σύμφωνα με τη Θεμελιώδη προσέγγιση η LGD καθορίζεται από τις εποπτικές αρχές και διαφοροποιείται ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της συναλλαγής και τον τύπο της εξασφάλισης. Ως αφετηρία η Επιτροπή Βασιλείας προτείνει την υιοθέτηση τιμής 45% και 75% για την LGD των ακάλυπτων απαιτήσεων πλήρους και μειωμένης εξασφάλισης αντίστοιχα. Αντίθετα σύμφωνα με την Εξελιγμένη προσέγγιση, τα Πιστωτικά Ιδρύματα έχουν την ευχέρεια να χρησιμοποιήσουν τις δικές τους εκτιμήσεις για το ύψος της LGD που αναλογεί σε κάθε απαίτηση.

Έκθεση έναντι του αντισυμβαλλόμενου σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσης του. (Exposure At Default – EAD). Αυτή παράμετρος κινδύνου, όπως και η προηγούμενη, προσδιορίζεται από το είδος της απαίτησης και στις περισσότερες περιπτώσεις ισούται με το ονομαστικό ποσό αυτής. Ωστόσο, για συγκεκριμένες μορφές εκτός ισολογισμού (δυνητικών) απαιτήσεων (π.χ. αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια) η έκθεση έναντι του αντισυμβαλλόμενου συμπεριλαμβάνει και μία εκτίμηση του μελλοντικού-δυνητικού δανεισμού⁴ πριν την αθέτηση της υποχρέωσης του.

Εναπομένουσα διάρκεια μέχρι την λήξη των απαιτήσεων (Maturity – M). Όσο μικρότερη/μεγαλύτερη είναι η εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη της απαίτησης, τόσο μικρότερος/μεγαλύτερος είναι ο υποκείμενος πιστωτικός της κίνδυνος. Σύμφωνα με τη Θεμελιώδη προσέγγιση, όλες οι απαιτήσεις θα αντιμετωπίζονται σαν να έχουν την

⁴ Στη Θεμελιώδη προσέγγιση ΕΣΔ για συγκεκριμένα εκτός ισολογισμού στοιχεία (π.χ. αχρησιμοποίητες πιστωτικές ευχέρειες) θα εφαρμόζεται πιστωτικός συντελεστής μετατροπής 75%, δηλαδή θα σταθμίζεται έναντι του πιστωτικού κινδύνου το 75% της αξίας τους, ανεξαρτήτως της διάρκειας τους, εφόσον αυτά δεν καθίστανται άνευ όρων ακυρώσιμα και είναι δεσμευτικά. Σημειώνεται ότι στην εξελιγμένη προσέγγιση ΕΣΔ η EAD θα προσδιορίζεται με βάση της εσωτερικές εκτιμήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

ίδια μέση εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη, ίση με 2,5 έτη (εξαιρούνται οι συναλλαγές συμφωνιών επαναγοράς (repo style transactions) για τις οποίες η εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη θα είναι 6 μήνες) ωστόσο τα Πιστωτικά Ιδρύματα που θα εφαρμόσουν την Εξελιγμένη προσέγγιση θα υποχρεωθούν να ενσωματώσουν τις επιδράσεις της πραγματικής εναπομένουσας διάρκειας⁵ μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων στους συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου. Επομένως, ο συντελεστής στάθμισης θα εξαρτάται από την PD, LGD και την πραγματική εναπομένουσα διάρκεια της απαίτησης η οποία δεν θα μπορεί να είναι μικρότερη του ενός έτους, ενώ θα περιορίζεται συμβατικά στα 5 έτη.

3. Στη συνέχεια οι προαναφερθείσες παράμετροι πιστωτικού κινδύνου, εκτιμώνται ξεχωριστά και ακολούθως εισάγονται ως μεταβλητές στις αντίστοιχες συναρτήσεις για τον υπολογισμό των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου και συνεπώς των συναφών κεφαλαιακών απαιτήσεων. Για τον υπολογισμό του σταθμισμένου έναντι του πιστωτικού κινδύνου ενεργητικού, η κεφαλαιακή απαίτηση κάθε στοιχείου ενεργητικού ή κατηγορίας στοιχείων ενεργητικού, θα πολλαπλασιάζεται διαδοχικά επί την έκθεση σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου (EAD) και επί 12,5 (το αντίστροφο του ελάχιστου δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας 8%)
4. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα για να χρησιμοποιούν την προσέγγιση των ΕΣ>Δ για σκοπούς κεφαλαιακής επάρκειας θα πρέπει κατ'ελάχιστον να πληρούν⁶ συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Οι εθνικές εποπτικές αρχές θα είναι επιφορτισμένες με τον έλεγχο της συμμόρφωσης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων προς τις εν λόγω προϋποθέσεις.

4.3. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Συγκριτικά με το ισχύον καθεστώς, οι νέες προτάσεις της Επιτροπής Βασιλείας αναγνωρίζουν ένα ευρύτερο φάσμα τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, εφόσον πληρούνται οι συγκεκριμένες γενικές προϋποθέσεις⁷. με τη χρήση των τεχνικών αυτών το Πιστωτικό Ίδρυμα μπορεί να μειώσει τις κεφαλαιακές του απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου, λαμβάνοντας εξασφαλίσεις ή εγγυήσεις, συνάπτοντας συμφωνίες

⁵ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.288-294.

⁶ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.349-500

συμψηφισμού μεταξύ εντός ισολογισμού απαιτήσεων και υποχρεώσεων και συναλλάσσοντας πιστωτικά παράγωγα.

Οι εξασφαλίσεις αποτελούν τη σημαντικότερη τεχνική μείωσης πιστωτικού κινδύνου και για αυτό το λόγο καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος των προτάσεων συγκριτικά με τις υπόλοιπες τεχνικές. Οι ελάχιστες προϋποθέσεις για την εποπτική αναγνώριση των εξασφαλίσεων ως στοιχείων μείωσης του πιστωτικού κινδύνου συμπεριλαμβάνουν τη νομική κατοχύρωση της εξασφάλισης, τη χαμηλή συσχέτιση της αξίας της με την απαίτηση την οποία καλύπτει και την ύπαρξη αποτελεσματικών διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων⁸.

Δύο προσεγγίσεις προτείνονται για την εποπτική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων. Σύμφωνα με την Απλή προσέγγιση (Simple Approach), το τμήμα των απαιτήσεων το οποίο καλύπτεται από την τρέχουσα αξία των εξασφαλίσεων θα λαμβάνει το συντελεστή στάθμισης κινδύνου των εκδοτών των χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων, με ελάχιστο όριο 20%⁹. Επιπρόσθετα, η εξασφάλιση θα πρέπει να έχει εναπομένουσα διάρκεια ως τη λήξη τουλάχιστον ίση με την αντίστοιχη της απαίτησης και να αποτιμάται τουλάχιστον εξαμηνιαίως. Σύμφωνα με την Αναλυτική προσέγγιση (Comprehensive Approach)¹⁰, τρέχουσα αξία της εξασφάλισης θα μειώνεται για να προσαρμοστεί το Πιστωτικό Ίδρυμα από τις ενδεχόμενες διακυμάνσεις της αξία της απαίτησης ή της δοθείσης εξασφάλισης ή της συναλλαγματικής ισοτιμίας των δύο, εφόσον αυτές είναι αποτιμημένες σε διαφορετικά νομίσματα. Οι συντελεστές «προσαρμογής» (haircuts) υπολογίζονται με δύο τρόπους : α) την τυποποιημένη εποπτική μέθοδο¹¹ ή β) την εσωτερική μέθοδο εκτίμησης από τα Πιστωτικά Ιδρύματα¹² με τη χρήση υποδειγμάτων VaR, τα οποία αποτελούν μια κατηγορία μέτρησης κινδύνου η οποία βοηθάει στον αναλυτή ενός πιστωτικού ιδρύματος ή γενικότερα μιας εταιρείας που διαχειρίζεται χαρτοφυλάκια χρεογράφων, τη μέγιστη αναμενόμενη ζημιά που μπορεί να υποστεί σε ένα δεδομένο χρονικό διάστημα με κάποιο βαθμό εμπιστοσύνης συνήθως 95% ή 99%. Ουσιαστικά με τη συγκεκριμένη μέθοδο γίνεται μια «σύνοψη» των παραμέτρων των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται το συγκεκριμένο χαρτοφυλάκιο.

⁷ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.81-89

⁸ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.92-99

⁹ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.153-156

¹⁰ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.101-109

¹¹ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.122-124

¹² Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.125-136

Το ύψος του συντελεστή «προσαρμογής»(haircut) εξαρτάται από τη μορφή της χρηματοοικονομικής εξασφάλισης (π.χ. ομόλογο, μετοχή, μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων κλπ), τον τύπο της συναλλαγής (π.χ. δάνειο, γερο, κλπ), τη συχνότητα της αποτίμησης σε τρέχουσες τιμές και της κατάθεσης περιθωρίου ασφαλείας (remargining), καθώς και το χρονικό ορίζοντα εντός του οποίου η αξία της εξασφάλισης μπορεί να μεταβληθεί¹³.

Η Επιτροπή Βασιλείας αναγνωρίζει ως αποδεκτές εξασφαλίσεις κυρίως τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία καθορίζοντας ταυτόχρονα τον τρόπο υπολογισμού της αξίας ρευστοποίησης τους. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα που θα υιοθετήσουν την Τυποποιημένη προσέγγιση θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν είτε την Απλή, είτε την Αναλυτική προσέγγιση για την εποπτική μεταχείριση των εξασφαλίσεων. Αντίθετα τα Πιστωτικά Ιδρύματα που θα υιοθετήσουν την Θεμελιώδη προσέγγιση των ΕΣΔ θα πρέπει να εφαρμόσουν υποχρεωτικά την Αναλυτική προσέγγιση.

Η υιοθέτηση της Θεμελιώδους προσέγγισης παρέχει στα Πιστωτικά Ιδρύματα το πλεονέκτημα χρησιμοποίησης ευρύτερου φάσματος χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων σε σχέση με την Τυποποιημένη προσέγγιση, καθώς επίσης και συγκεκριμένων μορφών εμπράγματων εξασφαλίσεων υπό αυστηρές προϋποθέσεις¹⁴.

Σχετικά με τις Αποδεκτές Μορφές Εξασφαλίσεων παρουσιάζονται οι παρακάτω προσεγγίσεις, σημειώνοντας όμως ότι τα Πιστωτικά Ιδρύματα που θα υιοθετούν την Εξελιγμένη προσέγγιση θα μπορούν να επιλέγουν οποιαδήποτε μορφή εξασφάλισης, εφόσον πληρούνται επιπρόσθετες προϋποθέσεις¹⁵

ΑΠΛΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.

- Καταθέσεις στη δανειοδοτούσα τράπεζα, πιστοποιητικά καταθέσεων ή άλλοι ισοδύναμοι τίτλοι έκδοσης της και χρυσός.
- Χρεόγραφα αξιολογημένα από αναγνωρισμένους εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης.
- Τουλάχιστον BB-έκδοσης κρατών και δημοσίων οργανισμών (με αντιμετώπιση κράτους).
- Τουλάχιστον BBB-έκδοσης λοιπών εκδοτών
- Τουλάχιστον A3/P3, ανεξαρτήτως εκδότη
- Μετοχές που συμπεριλαμβάνονται σε Γενικούς Δείκτες

¹³ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.137-148

¹⁴ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.469-487

¹⁵ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.266-267

- Τραπεζικά χρεόγραφα, πλήρους εξασφάλισης, διαπραγματεύσιμα σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια, μη αξιολογημένα από αναγνωρισμένους εξωτερικούς οίκους, υπό προϋποθέσεις¹⁶.
- Επενδύσεις σε Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες και μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, υπό προϋποθέσεις.¹⁷

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

- Όλες οι αποδεκτές μορφές εξασφαλίσεων της Απλής προσέγγισης.
- Μετοχές που δεν συμπεριλαμβάνονται σε Γενικούς Δείκτες αλλά διαπραγματεύονται σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια.
- Μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων που επενδύουν σε μετοχές, οι οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται σε Γενικούς Δείκτες αλλά διαπραγματεύονται σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ-(μόνο για τη Θεμελιώδη προσέγγιση ΕΣΔ¹⁸)

- Αστικά και Εμπορικά ακίνητα.
- Εκχωρητέοι εισπρακτέοι λογαριασμοί (Financial receivables)
- Άλλες εμπράγματα εξασφαλίσεις (μεταφορικά μέσα, αποθέματα, μηχανολογικός εξοπλισμός κλπ)
- Χρηματοδοτική μίσθωση

¹⁶ α) Όλες οι άλλες εκδόσεις πλήρους εξασφάλισης του ίδιου εκδότη είναι αξιολογημένες από αναγνωρισμένο οίκο τουλάχιστον BBB-ήA3/P3, β) το ΠΙ που διακρατά τα χρεόγραφα ως εξασφάλιση δεν έχει καμία πληροφόρηση που να δικαιολογεί ότι η συγκεκριμένη έκδοση θα πρέπει να αξιολογηθεί χαμηλότερα από BBB-ήA3/P3, γ) η εποπτική αρχή είναι πεπεισμένη για την επαρκή ρευστότητα της αγοράς του εν λόγω χρεογράφου. Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.116

¹⁷ Εφόσον η τιμή τους δημοσιεύεται καθημερινά και επενδύουν σε στοιχεία που αποτελούν αποδέκτες μορφές εξασφάλισης σύμφωνα με την Απλή προσέγγιση. Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.116

¹⁸ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.258-265

Πίνακας 2:
Επίδραση εξασφαλίσεων στις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου

Δάνειο 1000 ευρώ, διάρκειας 5 ετών, σε εταιρία αξιολογημένη BBB+ (στάθμιση =100%, PD=0,35%), με εξασφάλιση τραπεζικά ομόλογα σε ευρώ αξιολογημένα AA (στάθμιση =20%), με εναπομένουσα διάρκεια ως τη λήξη (α)=5 ή (β)=4 έτη. Τρέχουσα αξία ομολόγων 1000 ευρώ

	Ισχύον Καθεστώς	Προτεινόμενο πλαίσιο					
		Τυποποιημένη & Απλή προσέγγιση		Τυποποιημένη & Αναλυτική Προσέγγιση		Θεμελιώδης ΕΣΔ & Αναλυτική Προσέγγιση	
		(α)	(β)	(α)	(β)	(α)	(β)
Σταθμισμένο Ενεργητικό (ευρώ)	1000	200	1000	232	386	24	140
Κεφαλαιακή απαίτηση (ευρώ)	80	16	80	19	31	2	11
Μεταβολή συγκριτικά με ισχύον καθεστώς	-	-80%	0%	-76%	-61%	-98%	-86%

Δάνειο 1000 ευρώ σε εταιρία αξιολογημένη BBB+ (Στάθμιση =100%, PD=0,35%), με εξασφάλιση εταιρικά ομόλογα (σε ευρώ) αξιολογημένα A(Στάθμιση =50%). Δάνειο και εξασφάλιση έχουν εναπομένουσα διάρκεια ως τη λήξη 5 έτη. Τρέχουσα αξία ομολόγων 1000 ευρώ.

Σταθμισμένο Ενεργητικό (ευρώ)	1000	500	530	36
Κεφαλαιακή απαίτηση (ευρώ)	80	40	42	3
Μεταβολή συγκριτικά με ισχύον καθεστώς	-	-50%	-47%	-96%

Δάνειο 1000 ευρώ σε εταιρία αξιολογημένη BBB+ (Στάθμιση =100%, PD=0,35%), με εξασφάλιση εμπορικό /αστικό ακίνητο. Τρέχουσα αξία ακινήτου (α)=1000 ή (β)=1400 ευρώ

				(α)	(β)
Σταθμισμένο Ενεργητικό (ευρώ)	1000	1000	1000	508	470
Κεφαλαιακή απαίτηση (ευρώ)	80	80	80	41	38
Μεταβολή συγκριτικά με ισχύον καθεστώς	-			-49%	-53%

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται ενδεικτικά οι επιπτώσεις διαφόρων μορφών εξασφαλίσεων στο σταθμισμένο ενεργητικό και στις κεφαλαιακές απαιτήσεις, ανάλογα με τη χρησιμοποιούμενη προσέγγιση έναντι του πιστωτικού κινδύνου (Τυποποιημένη ή Θεμελιώδη) και των εξασφαλίσεων (Απλή ή Αναλυτική) αντίστοιχα. Γενικά, όσο πιο εξελιγμένη είναι η χρησιμοποιούμενη μεθοδολογία υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων και της προσαρμοσμένης, μετά την επίδραση της εξασφάλισης, αξίας του πιστωτικού ανοίγματος τόσο μικτότερο είναι το εποπτικό κεφάλαιο. Είναι σαφές το όφελος που θα αποκομίσουν τα Πιστωτικά Ιδρύματα τα οποία θα υιοθετήσουν την προσέγγιση των ΕΣ, καθώς θα μειώσουν σημαντικά το απαιτούμενο εποπτικό κεφάλαιο συγκριτικά με τα Πιστωτικά Ιδρύματα που θα εφαρμόσουν τη νέα Τυποποιημένη προσέγγιση.

Για τις εγγυήσεις και τα πιστωτικά παράγωγα προτείνεται η μέθοδος της αντικατάστασης (για το ασφαλισμένο τμήμα του ανοίγματος το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να αντικαθιστά το συντελεστή στάθμισης του υπόχρεου με αυτό του εγγυητή)¹⁹. Η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει ως αποδεκτούς εγγυητές/ παροχείς ασφάλειας, κράτη (συμπεριλαμβανόμενων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης), οργανισμούς δημοσίου τομέα και Πιστωτικά Ιδρύματα (συμπεριλαμβανόμενων των πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης), με χαμηλότερο συντελεστή στάθμισης πιστωτικού κινδύνου από τον υπόχρεο, καθώς επίσης και εταιρείες (συμπεριλαμβανομένων μητρικών, θυγατρικών και συνδεδεμένων επιχειρήσεων), οι οποίες είναι αξιολογημένες τουλάχιστον με A- στην ενδεικτική κλίμακα της S&P.

Επισημαίνεται ότι, για την αναγνώριση των εγγυήσεων και των πιστωτικών παραγώγων ως αποδεκτών τεχνικών μείωσης κινδύνου, θα πρέπει να πληρούνται ελάχιστοι όροι²⁰ και επιχειρησιακές προϋποθέσεις²¹.

Όσον αφορά στις συμφωνίες συμψηφισμού των εντός ισολογισμού στοιχείων, αυτές περιορίζονται στον συμψηφισμό δανείων και καταθέσεων με τον αντισυμβαλλόμενο,

---

¹⁹ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.165-171

²⁰ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.111-113

²¹ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.88-89,160-171,175-179.

αποκλειομένου του συμφηφισμού υποχρεώσεων και απαιτήσεων μεταξύ διαφορετικών προϊόντων. Οι συμφωνίες αυτές για να αναγνωριστούν ως αποδεκτές τεχνικές μείωσης κινδύνου θα πρέπει να πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις²². τέλος για όλες τις τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου θα πρέπει να πληρούνται ελάχιστες προϋποθέσεις δημοσιοποίησης στοιχείων²³.

4.4. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

Η Επιτροπή Βασιλείας ορίζει ως λειτουργικό κίνδυνο πραγματοποίησης ζημιών, είτε από ανεπαρκείς ή εσφαλμένες εσωτερικές διαδικασίες, συστήματα ή ανθρώπινο παράγοντα είτε από εξωτερικό παράγοντα. Στον παραπάνω ορισμό συμπεριλαμβάνεται ο νομικό κίνδυνος, ενώ εξαιρούνται οι κίνδυνοι φήμης και στρατηγικής των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Η Επιτροπή Βασιλείας προτείνει τρεις εναλλακτικές προσεγγίσεις για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου, οι οποίες παρουσιάζουν βαθμιαία αυξανόμενη πολυπλοκότητα, ενώ αναμένεται να επιφέρουν κλιμακούμενα μικρότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις :

- την προσέγγιση του Βασικού Δείκτη
- την Τυποποιημένη προσέγγιση
- τις Εξελιγμένες Μεθόδους Μέτρησης

Είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι για την ανάπτυξη των δύο πρώτων προσεγγίσεων η Επιτροπή Βασιλείας βασιζόμενη μεταξύ άλλων και στα αποτελέσματα των διερευνητικών ποσοτικών μελετών που πραγματοποιήθηκαν (QIS 1&2), εκτιμά ότι τα Πιστωτικά Ιδρύματα διακρατούν κατά μέσο όρο το 12% του οικονομικού του κεφαλαίου για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου. Ωστόσο, λόγω έλλειψης ιστορικών στοιχείων λειτουργικών ζημιών από τα περισσότερα από τα Πιστωτικά Ιδρύματα, η Επιτροπή Βασιλείας χρησιμοποιεί εναλλακτικά το μέγεθος του 12% του ελάχιστου εποπτικού (αντί του οικονομικού) κεφαλαίου για την εκτίμηση του συντελεστή α της

²² Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.110,159

²³ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.775, Πιν.8

προσέγγισης του Βασικού Δείκτη και τη διαμόρφωση του πλαισίου ανάπτυξης της Τυποποιημένης προσέγγισης.

4.4.1 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΚΟΥ ΔΕΙΚΤΗ (BASIC INDICATOR APPROACH)

Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή η κεφαλαιακή απαίτηση του λειτουργικού κινδύνου προσδιορίζεται ως το γινόμενο ενός βασικού δείκτη που αντιπροσωπεύει τη συνολική έκθεση του Πιστωτικού Ιδρύματος στο λειτουργικό κίνδυνο επί ένα σταθερό συντελεστή α που θα καθοριστεί από τις εποπτικές αρχές. Ως βασικό δείκτης προτείνεται αυτός των μικτών εσόδων (gross income)²⁴, ενώ η τιμή του συντελεστή α προτείνεται να είναι της τάξης του 15%.

4.4.2. ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ (STANDARDIZED APPROACH)

Η προσέγγιση αυτή αποτελεί μια εξελιγμένη παραλλαγή της προηγούμενης, καθώς αναγνωρίζει ότι ο λειτουργικός κίνδυνος διαφοροποιείται ανάλογα με τον τομέα επιχειρηματικής δραστηριοποίησης. Οι δραστηριότητες ΤΟΥ Πιστωτικού Ιδρύματος κατανέμονται σε συγκεκριμένους επιχειρηματικούς τομείς (business lines), εποπτικά καθορισμένους. Η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου προσδιορίζεται αναλυτικά για κάθε τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας ως το γινόμενο του δείκτη που αντιπροσωπεύει την έκθεση του συγκεκριμένου τομέα στο λειτουργικό κίνδυνο (για λόγους συγκρισιμότητας, με την προηγούμενη μέθοδο ο δείκτης είναι τα μικτά έσοδα) επί ένα σταθερό εποπτικά καθορισμένο συντελεστή β . Οι εν λόγω επιχειρηματικοί τομείς, οι συμπεριλαμβανόμενες δραστηριότητες και οι προτεινόμενοι συντελεστές β παρατίθενται παρακάτω.

Επενδυτική τραπεζική

- Χρηματοδότηση μεγάλων επιχειρήσεων: $\beta=18\%$.

²⁴ Ως μικτά έσοδα τα καθαρά επιτοκιακά έσοδα πλέον των καθαρών μη επιτοκιακών εσόδων, όπως αυτά ορίζονται από εθνικές εποπτικές αρχές ή/και τα εθνικά λογιστικά πρότυπα). Το μέγεθος αυτό θα πρέπει να: α) είναι προ προβλέψεων β) εξαιρεί πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημίες από την πώληση τίτλων του επενδυτικού χαρτοφυλακίου, και γ) μην περιλαμβάνει ανόργανα ή έκτακτα έσοδα καθώς και τα έσοδα από ασφαλιστικές εργασίες.

Οι δραστηριότητες του συγκεκριμένου επιχειρηματικού τομέα είναι η επιχειρηματική τραπεζική, η χρηματοδότηση κεντρικών/τοπικών κυβερνήσεων, η επενδυτικά τραπεζική και οι συμβουλευτικές υπηρεσίες.

- Διαπραγμάτευση και πωλήσεις: $\beta=18\%$.

Εδώ οι δραστηριότητες είναι οι πωλήσεις, το market making, η διαχείριση ιδίων θέσεων και η διαχείριση διαθεσίμων.

Παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες

- Λιανική τραπεζική: $\beta=12\%$.

Ο επιχειρηματικός τομέας έχει ως αντικείμενο τη λιανική τραπεζική, τη διαχείριση περιουσίας ιδιωτών καθώς και τη διαχείριση των πιστωτικών καρτών.

- Εμπορική τραπεζική: $\beta=15\%$.

Κύρια αντικείμενα είναι η χρηματοδότηση έργων, η κτηματομεσιτεία, η εμπορική χρηματοδότηση και η χρηματοδοτική μίσθωση.

- Πληρωμές και διακανονισμοί: $\beta=18\%$.

Το τμήμα ασχολείται με τις υπηρεσίες πελατών.

- Υπηρεσίες πρακτόρευσης: $\beta=15\%$.

Δραστηριότητες είναι η θεματοφυλακή, η εταιρική εκπροσώπηση και το Corporate trust.

Λοιπές εργασίες

- Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και λιανική χρηματομεσιτεία: $\beta=12\%$.

Τέλος αυτός επιχειρηματικός τομέας έχει σαν δραστηριότητα τη διαχείριση διακεκριμένων κεφαλαίων και τη λιανική χρηματομεσιτεία.

Ο συντελεστής β κάθε τομέα επιχειρηματικής δραστηριότητας αντανακλά τη σχέση των λειτουργικών ζημιών του κλάδου σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη του Πιστωτικού Ιδρύματος. Το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων των επιμέρους τομέων δραστηριότητας αποτελεί τη συνολική κεφαλαιακή απαίτηση του Πιστωτικού Ιδρύματος έναντι του λειτουργικού κινδύνου²⁵. Τέλος σημειώνεται ότι, τα Πιστωτικά Ιδρύματα εναλλακτικά μπορούν, μετά από έγκριση των εθνικών εποπτικών αρχών, να

²⁵ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.620-625

χρησιμοποιούν για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου την Εναλλακτική Τυποποιημένη Προσέγγιση²⁶.

4.4.3. ΕΞΕΛΙΓΜΕΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ (ADVANCED MEASUREMENT APPROACHES)

Η Επιτροπή Βασιλείας αναγνωρίζοντας το εύρος των εσωτερικών μεθοδολογιών που βρίσκονται σε εξέλιξη και επιθυμώντας να ενθαρρύνει την περαιτέρω ανάπτυξη τους, αρκείται στον προσδιορισμό των ποιοτικών και ποσοτικών κριτηρίων που πρέπει να πληρούν έτσι ώστε να γίνουν εποπτικά αποδεκτές²⁷. Η φιλοσοφία της Επιτροπής Βασιλείας είναι ότι τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να αναπτύσσουν εσωτερικές μεθοδολογίες βασισμένες σε ιστορικά στοιχεία, οι οποίες εφόσον πληρούν συγκεκριμένα εποπτικά κριτήρια θα επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των συναφών κεφαλαιακών απαιτήσεων. Οι Εξελιγμένες Μέθοδοι Μέτρησης περιλαμβάνουν τις παρακάτω σειρές μεθοδολογιών:

- **Εσωτερικές Μέθοδοι Μέτρησης (Internal Measurements Approaches)**

Τα Πιστωτικά Ιδρύματα υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις βασιζόμενα στην εκτίμηση των αναμενόμενων λειτουργικών ζημιών, υποθέτοντας ότι η σχέση μεταξύ αναμενόμενων και μη αναμενόμενων ζημιών είναι σταθερή. Διαδικαστικά, καθορίζονται εποπτικά οι συνδυασμοί τομέα δραστηριότητας και είδους ζημιογόνου γεγονότος και για κάθε συνδυασμό προσδιορίζεται η έκθεση σε κίνδυνο, εκτιμώντας τη συχνότητα έλευσης και τη σοβαρότητα επίπτωσης των ζημιογόνων γεγονότων με βάση ιστορικά δεδομένα. Η κεφαλαιακή απαίτηση για κάθε συνδυασμό τομέα δραστηριότητας και είδους ζημιογόνου γεγονότος συνίσταται από την αναμενόμενη ζημία προσαρμοσμένη με έναν εποπτικά καθορισμένο συντελεστή γ . Το άθροισμα των επιμέρους κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάθε συνδυασμό αποτελεί τη συνολική κεφαλαιακή απαίτηση του Πιστωτικού Ιδρύματος έναντι του λειτουργικού κινδύνου.

- **Μέθοδοι Κατανομής Ζημιών (Loss Distribution Approaches)**

²⁶ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 υποσημ.91, σελ.122

²⁷ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Accord, April 2003 παρ.620-623,626-641

Οι μέθοδοι αυτές διαφέρουν από τις προαναφερθείσες στο ότι στοχεύουν στη απευθείας εκτίμηση των μη αναμενόμενων ζημιών και όχι μέσω μιας υπόθεσης για τη σχέση τους με τις αναμενόμενες. Για τον υπολογισμό της συνολικής κεφαλαιακής απαίτησης, για κάθε συνδυασμό τομέα δραστηριότητας και είδους ζημιογόνου γεγονότος, εκτιμάται η σχετική στατιστική κατανομή των λειτουργικών ζημιών για ένα σταθερό χρονικό ορίζοντα, ενώ η συνολική κεφαλαιακή απαίτηση προτείνεται να αποτελεί το άθροισμα των επιμέρους «Μέγιστων Δυνητικών Ζημιών» (VaR) έναντι του λειτουργικού κινδύνου με την υπόθεση ότι οι ζημιές του κάθε συνδυασμού συσχετίζονται πλήρως μεταξύ τους.

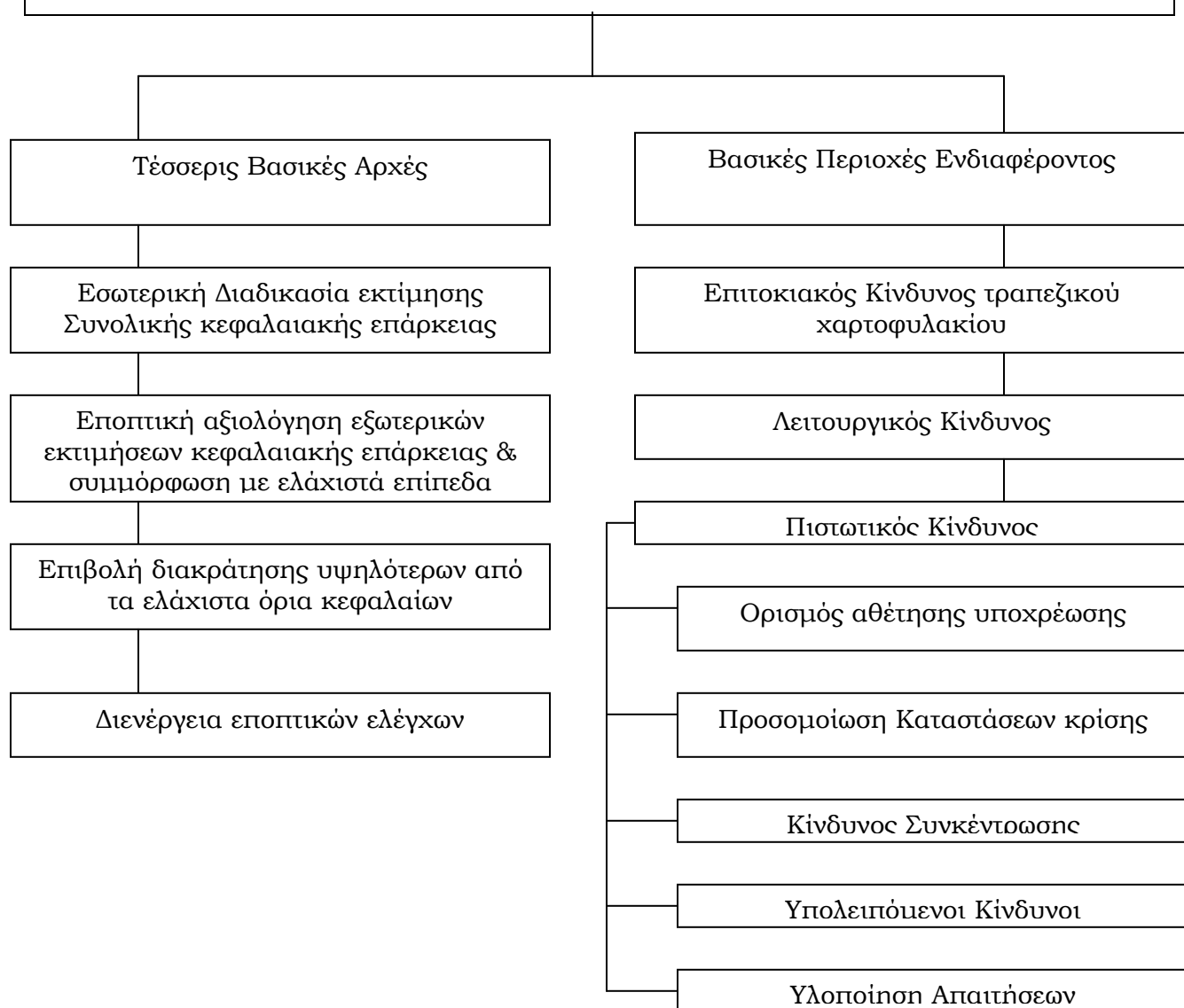
- **Μέθοδοι καρτών επιδόσεων (Scorecards)**

Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή αρχικά προσδιορίζεται η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι λειτουργικού κινδύνου σε συνολικό επίπεδο και κατανέμεται στους διάφορους τομείς δραστηριότητας. Η συνολική όσο και οι επιμέρους κεφαλαιακές απαιτήσεις μεταβάλλονται διαχρονικά ανάλογα με τις επιδόσεις που εμφανίζει ο κάθε τομέας και το Πιστωτικό Ίδρυμα. Ο προσδιορισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων στηρίζεται στις μεταβολές του περιβάλλοντος κινδύνου ή των ελέγχων του κάθε τομέα δραστηριότητας. Για το σκοπό αυτό, ο σχεδιασμός των καρτών επιδόσεων αντανακλά τις μεταβολές κατάλληλα επιλεγμένων δεικτών κινδύνου για κάθε τομέα δραστηριότητας και όχι απευθείας εκτιμήσεις του κινδύνου. Οι εν λόγω μεθοδολογίες διαφέρουν από τις προηγούμενες, καθώς βασίζονται περισσότερο σε ποιοτικά χαρακτηριστικά παρά σε στατιστικές μετρήσεις που προκύπτουν από ιστορικά δεδομένα.

5. ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ: ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2
ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ**

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ: Εποπτικές διαδικασίες εξέτασης κεφαλαιακής επάρκειας

Το περιεχόμενο του δεύτερου Πυλώνα αφορά κυρίως στην ανάπτυξη μιας συνεπούς διαδικασίας εποπτικής αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων διεθνώς. Οι τέσσερις βασικές αρχές που παρουσιάζονται στο παραπάνω διάγραμμα (Διάγραμμα 2), αναφέρονται στις εποπτικές αρχές, ωστόσο τα Πιστωτικά ιδρύματα θα είναι οι τελικοί αποδέκτες των ενεργειών των εποπτικών αρχών από την εφαρμογή του Πυλώνα II.

Η εποπτική διαδικασία αξιολόγησης έχει δύο βασικού στόχους: να διασφαλίσει την κεφαλαιακή επάρκεια των Πιστωτικών Ιδρυμάτων και να τους παρέχει κίνητρα για τη βελτίωση της ποιότητας διαχείρισης κινδύνων, καθώς το κεφάλαιο σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υποκατάστατο της συνεπούς και σωστής διαχείρισης κινδύνων.

Οι τέσσερις βασικές αρχές εποπτικής διαδικασίας αξιολόγησης έχουν ως εξής:

1. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα είναι απαραίτητο να αναπτύξουν διαδικασίες εκτίμησης της συνολικής τους κεφαλαιακής επάρκειας σε σχέση με τους αναλαμβανόμενους κινδύνους και το περιβάλλον λειτουργίας τους, καθώς και στρατηγική για τη διατήρηση του επιπέδου κεφαλαιακής επάρκειας.

Η διαδικασία εκτίμησης της κεφαλαιακής επάρκειας θα πρέπει να περιλαμβάνει τα παρακάτω χαρακτηριστικά.

- Επίβλεψη και εποπτεία από την ανώτατη διοίκηση του Πιστωτικού Ιδρύματος.
- Επαρκείς και τεκμηριωμένες διαδικασίες εκτίμησης του απαιτούμενου κεφαλαίου έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων .
- Περιεκτική αξιολόγηση και καθιέρωση συστήματος παρακολούθησης και αναφοράς αναλαμβανόμενων κινδύνων.
- Διενέργεια εσωτερικών ελέγχων

2. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να εξετάζουν και να αξιολογούν:

- Τις εσωτερικές εκτιμήσεις και στρατηγικές κεφαλαιακής επάρκειας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

- Την ικανότητα των Πιστωτικών Ιδρυμάτων να παρακολουθούν και να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση τους με τη διαδικασία υπολογισμού των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας.

Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να προβαίνουν στις κατάλληλες ενέργειες σε περίπτωση που δεν ικανοποιούνται από τα αποτελέσματα των παραπάνω διαδικασιών.

3. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να απαιτούν από τα Πιστωτικά Ιδρύματα να διατηρούν δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας υψηλότερους από τα ελάχιστα προβλεπόμενα όρια. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις του Πυλώνα I αποσκοπούν στην ύπαρξη ενός κατάλληλου κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας για την αντιμετώπιση των αβεβαιοτήτων που επηρεάζουν το σύνολο του τραπεζικού κλάδου. Η Επιτροπή Βασιλείας υποστηρίζει ότι υπάρχει ανάγκη διακράτηση πρόσθετου κεφαλαιακού αποθέματος ασφαλείας, ικανού να αντιμετωπίσει τους ενδεχόμενους ειδικούς κινδύνους και αβεβαιότητες σε ατομική βάση.

4. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να παρεμβαίνουν εγκαίρως για να αναστείλουν ενδεχόμενη μείωση του υφιστάμενου εποπτικού κεφαλαίου κάτω από τα ελάχιστα επιτρεπτά όρια. Επίσης, θα πρέπει να απαιτούν ταχύτατες επανορθωτικές ενέργειες σε περίπτωση που το κεφάλαιο δεν διατηρείται ή αποκαθίσταται.

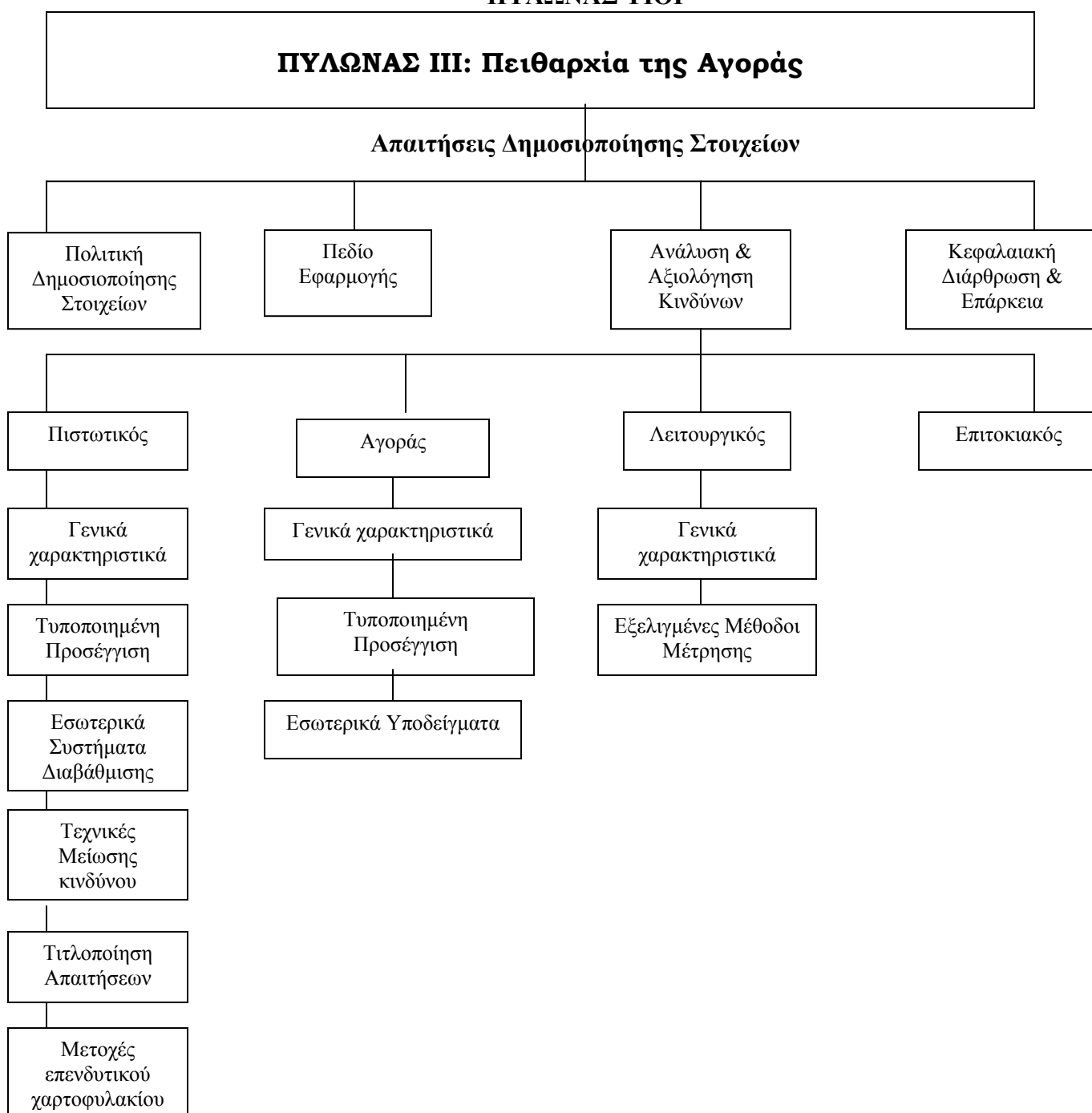
Τέλος η Επιτροπή Βασιλείας κρίνει ότι ειδικά θέματα που αναφέρονται στον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου, καθώς και στον πιστωτικό και στον λειτουργικό κίνδυνο, τα οποία δεν αντιμετωπίζονται άμεσα μέσα στα πλαίσια του Πυλώνα I, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν στα πλαίσια της διαδικασίας εποπτικής αξιολόγησης του Πυλώνα II. Ειδικότερα, όσον αφορά στον πιστωτικό κίνδυνο τα ίδια ενδιαφέροντα εστιάζονται στα εξής:

- Καταστάσεις προσομοίωσης κρίσεων στην προσέγγιση των ΕΣΔ.
- Εποπτικός ορισμός αθέτησης υποχρέωσης αντισυμβαλλομένου
- Υπολειπόμενοι κίνδυνοι (νομικό, τεκμηρίωσης, ρευστότητας)
- Κίνδυνος συγκέντρωσης
- Τιτλοποίηση απαιτήσεων

6. ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ: ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Ο τελευταίος από τους τρεις συμπληρωματικούς πυλώνες αφορά στην πειθαρχία της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης στοιχείων και συνεπακόλουθα στην ενίσχυση της διαφάνειας. Τα κύρια σημεία του τρίτου πυλώνα παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα. (Διάγραμμα 3)

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3
ΠΥΛΩΝΑΣ ΥΙΟΙ**

Η Επιτροπή Βασιλείας αναγνωρίζει ότι τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να δημοσιοποιούν μεγαλύτερο εύρος πληροφοριών, ώστε να μπορούν οι επενδυτές και οι συμμετέχοντες στην αγορά να κατανοούν και να αξιολογούν καλύτερα τους αναλαμβανόμενους κινδύνους και τις μεθόδους διαχείρισης τους. Με αυτόν τον τρόπο οι αγορές θα συμβάλλουν στην αποτελεσματική εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς θα απαιτούν για κάθε Πιστωτικό Ίδρυμα υψηλότερο ή χαμηλότερο κόστος κεφαλαίων, ανάλογα με το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων και τις διαδικασίες και μεθοδολογίες διαχείρισης τους.

Με την εφαρμογή των νέων προτάσεων, η έμφαση στη δημοσιοποίηση στοιχείων μετατοπίζεται από τη λογιστική και χρηματοοικονομική ανάλυση στην ανάλυση των κινδύνων και της κεφαλαιακής επάρκειας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Ωστόσο η Επιτροπή Βασιλείας αναγνωρίζει την ανάγκη ύπαρξης ενός πλαισίου δημοσιοποίησης στοιχείων υπό τον Πυλώνα III, το οποίο δεν θα έρχεται σε σύγκρουση με τις απαιτήσεις των λογιστικών προτύπων που έχουν ευρύτερο εύρος εφαρμογής. Η απαιτούμενη δημοσιοποίηση είναι αναγκαία προκειμένου να επιτραπεί σε ένα Πιστωτικό Ίδρυμα να εφαρμόσει μια συγκεκριμένη μεθοδολογία υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων οι οποίοι καλύπτονται από τον Πυλώνα I. Σύμφωνα με τις προτάσεις, τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να σχεδιάσουν και να γνωστοποιούν την πολιτική δημοσιοποίησης στοιχείων, η οποία θα έχει εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο τους. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να καλύπτει τη στρατηγική και τους στόχους του Πιστωτικού Ιδρύματος στον τομέα αυτόν. Οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης από την πλευρά των Πιστωτικών Ιδρυμάτων αφορούν σε γενικές γραμμές, τους κινδύνους στους οποίους αυτά εκτίθενται, στις διαδικασίες διαχείρισης τους καθώς και στην ποιότητα των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των κινδύνων.

Η δημοσιοποίηση ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων θα είναι απαραίτητο να καλύπτει τους παρακάτω τομείς :

- Τις γενικές αρχές της, εγκεκριμένης από το ΔΣ, πολιτικής δημοσιοποίησης στοιχείων
- Το πεδίο εφαρμογής του εποπτικού πλαισίου
- Την κεφαλαιακή διάρθρωση (ύψος, τύποι και χαρακτηριστικά των συστατικών στοιχείων του εποπτικού κεφαλαίου) και επάρκεια.
- Το ύψος των ανοιγμάτων και την αξιολόγηση των αναλαμβανόμενων κινδύνων.

Παρά τις βελτιώσεις του τρίτου Συμβουλευτικού κειμένου (Απρίλιος 2003), οι νέες απαιτήσεις δημοσιοποίησης περιλαμβάνουν σημαντικές διαφορές από τη συνήθη πρακτική των Πιστωτικών Ιδρυμάτων . Ο όγκος των προς δημοσιοποίηση στοιχείων είναι σημαντικός και παρεχόμενες πληροφορίες σύνθετες. Επιπλέον, η δημοσιοποίηση στοιχείων θα πρέπει να γίνεται τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο ή συχνότερα εφόσον τα δημοσιοποιούμενα στοιχεία μεταβάλλονται συχνά. Προκειμένου να μετριάσει το βάρος που συνεπάγεται αυτή η δημοσιοποίηση, η Επιτροπή Βασιλείας προτείνει την εφαρμογή του ελέγχου «σημαντικότητας» (test of materiality) ορίζοντας ότι, μια πληροφορία θεωρείται σημαντική εφόσον, η παράλειψη ή εσφαλμένη διατύπωση της θα μπορούσε να αλλάξει ή να επηρεάσει την εκτίμηση ή την απόφαση του αποδέκτη της. Ο παραπάνω ορισμός είναι συνεπής με τα Διεθνή καθώς και πολλά εθνικά Λογιστικά Πρότυπα.

Σημειώνεται ότι η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών δημοσίευσε το Μάρτιο του 2005 κείμενο διαβούλευσης για την καθιέρωση ενός πλαισίου γνωστοποίησης στοιχείων από τις εποπτικές αρχές αναφορικά με την ενσωμάτωση του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας (supervisory disclosure). Είναι σημαντικό το γεγονός ότι σε αντίθεση με το πλαίσιο της Επιτροπής Βασιλείας, στο σχέδιο πρότασης οδηγίας θεμελιώνεται ρητά (άρθρο 144) η υποχρέωση γνωστοποίησης στοιχείων από τις εποπτικές αρχές.

Σκοπός του υπό διαμόρφωση πλαισίου γνωστοποίησης στοιχείων είναι αφενός μεν η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εποπτικών αρχών μέσω της αυξημένης διαφάνειας, αφετέρου δε η προώθηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι υποχρεώσεις γνωστοποίησης θα είναι προσβάσιμες μέσω του διαδικτύου στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών²⁸.

---

²⁸ Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Απρίλιος-Μάιος-Ιούνιος 2005

ΜΕΡΟΣ Γ

7. ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

7.1. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

7.1.1. Ο ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Ο λειτουργικός κίνδυνος (operational risk) αποτελεί τον κίνδυνο που συνδέεται με προβλήματα ορθής διεκπεραίωσης συναλλαγών, τήρησης αρχείων και συμμόρφωσης με διάφορους κανονισμούς. Ακόμα ο ορισμός του λειτουργικού κινδύνου ενσωματώνει τους κινδύνους που προέρχονται από ανθρώπους, διαδικασίες, συστήματα και εξωτερικά γεγονότα. Ο κίνδυνος ανθρώπων αναφέρεται στον κίνδυνο αποτυχίας του μάνατζμεντ, της οργανωτικής δομής, οι άλλες αποτυχίες ανθρώπινων πόρων. Αυτοί οι κίνδυνοι μπορεί να επιδεινωθούν από κακή εκπαίδευση, ελλειπείς ελέγχους και ανεπαρκές ανθρώπινο δυναμικό. Ο κίνδυνος από διαδικασίες προέρχεται από καταρρεύσεις καθιερωμένων διαδικασιών, αποτυχία τήρησης διαδικασιών ή ανεπαρκή χαρτογράφηση των διαδικασιών στις επιχειρησιακές δραστηριότητες. Ο κίνδυνος συστήματος καλύπτει περιπτώσεις τόσο κατάρρευσης και ολοκληρωτικών αποτυχιών του συστήματος τόσο σε εσωτερικές λειτουργίες, όσο και σε λειτουργίες που έχουν ανατεθεί σε τρίτους. Ακόμα σε κινδύνους από εξωτερικά γεγονότα περιλαμβάνονται φυσικές καταστροφές, θεομηνίες, τρομοκρατικές ενέργειες και βανδαλισμοί.

Ο λειτουργικός κίνδυνος είναι ένα εγγενές χαρακτηριστικό της τραπεζικής επιχειρηματικής δραστηριότητας. Είναι ο πρώτος κίνδυνος που καλούνται να διαχειρισθούν οι τράπεζες πριν ακόμα διενεργήσουν την πρώτη τους συναλλαγή ή χορηγήσουν το πρώτο τους δάνειο. Ο συγκεκριμένος κίνδυνος μπορεί να ανακύψει από ποικίλες αιτίες, όπως εσωτερικές και εξωτερικές απάτες, αποτυχία συμμόρφωσης με εργασιακούς νόμους ή πρότυπα εργασιακής ασφάλειας, παραβιάσεις επιχειρησιακής πολιτικής, παραβάσεις κανονιστικής συμμόρφωσης, ενέργειες βασικών στελεχών, ζημιές σε φυσικά στοιχεία ενεργητικών, διακοπή εργασιών και αστοχίες συστημάτων, αποτυχίες

στην επεξεργασία των συναλλαγών, παραβιάσεις ασφάλειας πληροφοριών, φυσικές καταστροφές και άλλα. Ακόμα η αυξημένη προσοχή που δίνεται τελευταία στα κοινωνικά, ηθικά και περιβαντολλογικά θέματα, καθώς και η ιδιαίτερη έμφαση στην εταιρική διακυβέρνηση, στην εταιρική λογοδοσία και στην ευθύνη των μελών των Δ.Σ., έχουν αναγκάσει τις τράπεζες να περιλάβουν στη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου και την παρακολούθηση και διαχείριση αυτών των κινδύνων.

Η Επιτροπή Βασιλείας έχει αναγνωρίσει ότι η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου συνιστά ένα σημαντικό χαρακτηριστικό μιας συνετής διαχείρισης κινδύνων στα σύγχρονα Πιστωτικά Ιδρύματα με αποτέλεσμα ο λειτουργικός κίνδυνος να αποτελεί σήμερα ένα από τα πιο πολυσυζητημένα θέματα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Πρέπει να σημειωθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις ένα ζημιογόνο γεγονός μπορεί να αποδοθεί σε διαφορετική κατηγορία κινδύνου, από αυτή που το προκάλεσε. Πράγματι ζημιές που αποδίδονται σε κινδύνους αγοράς ή στον πιστωτικό κίνδυνο συχνά προκαλούνται από λειτουργικούς κινδύνους. Έτσι π.χ. ζημιές από κινδύνους αγοράς μπορεί να ανακύψουν είτε από τη διαπραγμάτευση προϊόντων για τα οποία ο διαπραγματευτής (dealer) δεν είχε εξουσιοδότηση, είτε από θέσεις που κλείστηκαν από λανθασμένη εισαγωγή και αποδοχή εντολών στα ηλεκτρονικά συστήματα διαπραγμάτευσης. Το κλείσιμο τέτοιων θέσεων μπορεί να καταλήξει σε ζημιές (ή και σε κέρδη) αν οι τιμές μεταβληθούν εν τω μεταξύ. Επίσης αθετήσεις δανείων μπορεί να προκύψουν από τη μη ορθή εφαρμογή της διαδικασίας χορήγησης δανείων με αποτέλεσμα τη λανθασμένη πιστοληπτική διαβάθμιση του πελάτη, όπως και η κακή διαχείριση των καλυμμάτων μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα σε περίπτωση αθέτησης του δανείου, τη μείωση του κινδύνου σε έκταση μικρότερη από την αναμενόμενη. Τα γεγονότα αυτά πρέπει να καταχωρούνται ως λειτουργικοί κίνδυνοι και τα στοιχεία των ζημιών τους να χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία μίας αξιόπιστης βάσης για επιχειρηματικές αποφάσεις.

7.1.2 Ο ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Όπως οι δεκαετίες του 1980 και του 1990 ήταν, για το τραπεζικό σύστημα, οι δεκαετίες της διαχείρισης των στοιχείων Ενεργητικού Παθητικού και του Πιστωτικού Κινδύνου αντίστοιχα, έτσι η τρέχουσα δεκαετία μπορεί να θεωρηθεί ως η δεκαετία του Λειτουργικού Κινδύνου. Για πολύ καιρό ως λειτουργικός χαρακτηριζόταν απλά κάθε μη ποσοτικοποιήσιμος κίνδυνος που αντιμετώπιζε ένα Πιστωτικό Ίδρυμα.

Τα τελευταία χρόνια η Επιτροπή Βασιλείας για την Εποπτεία του Τραπεζικού Συστήματος έχει ορίσει ότι «λειτουργικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος που προέρχεται από ανεπαρκείς ή ανεπιτυχείς εσωτερικές διαδικασίες, ανθρώπους, συστήματα ή από εξωτερικές αιτίες», ο οποίος δεν αναλαμβάνεται, αλλά αποτελεί επακόλουθο της επιχειρησιακής λειτουργίας στον ορισμό αυτό περιλαμβάνεται ο νομικός κίνδυνος, ενώ δεν περιλαμβάνεται ο στρατηγικός κίνδυνος και ο κίνδυνος φήμης. Ο παραπάνω ορισμός του λειτουργικού κινδύνου δίνει μια αίσθηση της έκτασης της έκθεσης σε λειτουργικό κίνδυνο, στον οποίο υπόκεινται σήμερα οι τράπεζες καθώς και τις πολλές αλληλεξαρτήσεις μεταξύ συντελεστών κινδύνου, οι οποίες μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα μια ζημία λειτουργικού κινδύνου.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ενώ κάποιοι μικρότεροι λειτουργικοί κίνδυνοι μπορούν να αποδοθούν σε μία μοναδική αιτία, όπως μια ανθρώπινη αποτυχία, η πλειοψηφία των ζημιών λειτουργικού κινδύνου έχουν συνήθως πολλαπλές αιτίες –ανθρώπους, διαδικασίες και συστήματα. Για παράδειγμα ο Nick Leeson δεν θα ήταν σε θέση να καταστρέψει την Barings αν δεν προϋπήρχε τρομακτική έλλειψη κουλτούρας, πολιτικής και συστήματος που δημιούργησαν το περιβάλλον που μπόρεσε να εκμεταλλευθεί. Επίσης μικρές και μεγάλες ζημιές μπορεί να οφείλονται στον ίδιο αιτιώδη παράγοντα, όπως π.χ. μια εσφαλμένη τηλεγραφική εντολή μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια 1.000€ ή 1.000.000€. Και στις δύο περιπτώσεις ο αιτιώδης παράγοντας, δηλ η ανικανότητα των εμπλεκόμενων ατόμων, είναι ο ίδιος. Οι εξωτερικές απάτες είναι συνήθως εκείνες που προκαλούν περισσότερο ενδιαφέρον.

Εντούτοις τα τελευταία χρόνια οι πιο σημαντικές ζημιές λειτουργικού κινδύνου έχουν προκληθεί από εσωτερικές απάτες. Έχει συμβεί τόσο σε τραπεζικούς όσο και σε μη τραπεζικούς οργανισμούς τόσο σε μικρούς όσο και σε μεγάλους. Ένα στέλεχος που

γνωρίζει πως λειτουργεί η δομή ελέγχου της επιχείρησης μπορεί να την παρακάμψει όσο καλή και να είναι. Οργανισμοί διαφορετικών μεγεθών έχουν διαφορετικά προβλήματα. Οι μικρότεροι οργανισμοί δεν μπορούν να διαχωρίσουν τις υπευθυνότητες τόσο καλά, όσο οι μεγαλύτεροι για τον λόγο ότι ο επιμερισμός των εργασιών τους γίνεται σε λιγότερα άτομα, γεγονός που κάνει ορισμένα είδη απάτης πιο πιθανό να συμβούν. Οι μεγαλύτεροι και με πιο συγκεντρωτική οργανωτική δομή οργανισμοί στην προσπάθεια τους για αύξηση των εσόδων τους μπορεί να παρακάμψουν καθιερωμένες αξίες της εταιρικής τους κουλτούρας, όπως στην περίπτωση της Arthur Andersen, όπου υπήρξε διάβρωση αξιών, καλύψεις και εξαπάτηση σε βάρος των shareholders της εταιρείας, η προστασία των συμφερόντων των οποίων θα έπρεπε να είναι ο πρωταρχικός σκοπός της ηγεσίας της.

Όπως γίνεται φανερό από τα παραπάνω ο λειτουργικός κίνδυνος επηρεάζει τους πάντες σε έναν οργανισμό. Ως εκ τούτου η ανάγκη της εφαρμογής ενός πλαισίου διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου είναι ιδιαίτερα σημαντική.

7.1.3. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Αφού ο λειτουργικός κίνδυνος δεν περιορίζεται σε συγκεκριμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες, κατηγορίες προϊόντων, ή οργανωτικές μονάδες, η διαχείριση του θα πρέπει αν γίνεται με έναν συνεπή και ολοκληρωμένο τρόπο σε όλον τον οργανισμό. Κατά συνέπεια μηχανισμοί διαχείρισης κινδύνου πρέπει να καθιερωθούν, οι οποίοι να περιλαμβάνουν όλες τις περιοχές κινδύνων καθώς και στρατηγικές που να διευκολύνουν την αναγνώριση, μέτρηση, παρακολούθηση και έλεγχο αυτών των κινδύνων. Οι τεχνικές διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου έχουν εξελιχθεί σε ένα επίπεδο πολυπλοκότητας συγκρίσιμο με εκείνο της διαχείρισης του κινδύνου αγοράς και του πιστωτικού κινδύνου και η διαχείριση του αποτελεί ένα διακριτό τομέα επιχειρησιακής δράσης με ξεχωριστή διοικητική διάρθρωση, εργαλεία και διαδικασίες, όπως ακριβώς συμβαίνει με την παρακολούθηση και διαχείριση των υπόλοιπων τραπεζικών κινδύνων. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι στο λειτουργικό κίνδυνο, σε αντίθεση με τον κίνδυνο αγοράς και τον πιστωτικό κίνδυνο δεν υπάρχει ένα γνωστό χαρτοφυλάκιο κινδύνων. Ως εκ τούτου δεν υπάρχουν συγκεκριμένες «εκθέσεις σε κίνδυνο» στη βάση των οποίων μπορεί να

υπολογισθεί η πιθανότητα ζημιάς από την πραγματοποίηση ενός ζημιογόνου γεγονότος αλλά ένας γενικός κίνδυνος «ζημιών».

Σύμφωνα με το Αναθεωρημένο Σύμφωνο της Επιτροπής Βασιλείας, τα Πιστωτικά Ιδρύματα οφείλουν να αναπτύξουν ένα πλαίσιο διαχείρισης που να μετρά και να ποσοτικοποιεί το λειτουργικό κίνδυνο για κανονιστικούς λόγους, δηλ. Για τον υπολογισμό του απαιτούμενου κανονιστικού κεφαλαίου. Για το σκοπό αυτό τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να εφαρμόσουν μια συστηματική διαδικασία για τη συλλογή των στοιχείων ζημιών άνω λειτουργικό κίνδυνο και την αξιολόγηση των κινδύνων και την υιοθέτηση ενός αναλυτικού πλαισίου που να μεταφράζει τα στοιχεία και τις αξιολογήσεις των κινδύνων σε εκθέσεις λειτουργικού κινδύνου.

Αποτελεσματικά συστήματα μέτρησης λειτουργικού κινδύνου μπορούν να κατασκευασθούν στη βάση τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών τεχνικών αξιολόγησης κινδύνου. Αυτό απαιτεί την αναγνώριση των κατηγοριών και υποκατηγοριών των κινδύνων και τη συλλογή όλων των διαθέσιμων πληροφοριών, στις οποίες θα βασισθεί η δημιουργία ενός αξιόπιστου μέτρου λειτουργικού κινδύνου σε κάθε περιοχή δραστηριότητας και για κάθε κατηγορία ή υποκατηγορία κινδύνων. Οι πληροφορίες μπορεί αν είναι στοιχεία από προηγούμενα ζημιογόνα γεγονότα, εγγενείς κίνδυνου στους μηχανισμούς διαβάθμισης κινδύνων και υποκειμενικές μετρήσεις των επιπτώσεων των κινδύνων και της πιθανότητας πραγματοποίησής τους. Καλύτερη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου σημαίνει ότι οι τράπεζες είναι λιγότερο πιθανό να έχουν μείζονες ζημιές λόγω σφαλμάτων, απάτης ή αποτυχίας να προσφέρουν ποιοτικές υπηρεσίες.

Αν και η ποσοτική ανάλυση του λειτουργικού κινδύνου αποτελεί μια σημαντική εισροή στα συστήματα διαχείρισης κινδύνου της τράπεζας, αυτοί οι κίνδυνοι δεν μπορούν να περιορισθούν σε μια απλή στατιστική ανάλυση. Επομένως οι ποιοτικές αξιολογήσεις αποτελούν μέρος της ολοκληρωμένης μέτρησης των λειτουργικών κινδύνων της τράπεζας. Για την ανάλυση και την μοντελοποίηση των ζημιών απαιτείται η κατασκευή βάσεων δεδομένων για την παρακολούθησή τους και η δημιουργία βασικών δεικτών κινδύνου. Παραδείγματα τέτοιων δεικτών είναι ο αριθμός των λανθασμένων συναλλαγών κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου και η συχνότητα μετακινήσεων του προσωπικού σε μια μονάδα. Η δημιουργία μίας «βάσης στοιχείων ζημιών» μπορεί να διευκολύνει περισσότερο την ποιοτική διαχείριση παρά την ποσοτική. Από την

καταγραφή των ζημιών μπορεί να φανεί π.χ. που χάνονται μεγάλα ποσά και ως μέρος της ποιοτικής διαχείρισης να ασκηθεί ο κατάλληλος έλεγχος έτσι ώστε να αποφευχθούν οι ζημιές.

Μέχρι τώρα δεν υπάρχει ένας αυστηρά καθορισμένος, μοναδικός τρόπος μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου σε επίπεδο επιχείρησης. Αντίθετα έχουν αναπτυχθεί διάφορες προσεγγίσεις. Προσέγγιση συνίσταται στην κατηγοριοποίηση των ζημιών σύμφωνα με το είδος του ζημιογόνου γεγονότος και την επιχειρηματική δραστηριότητα στην οποία συνέβη το γεγονός. Με αυτόν τον τρόπο μια τράπεζα μπορεί να αναγνωρίσει ποία γεγονότα έχουν τη μεγαλύτερη επίδραση στο σύνολο της επιχείρησης και ποιές επιχειρηματικές πρακτικές είναι πιο ευάλωτες στον λειτουργικό κίνδυνο.

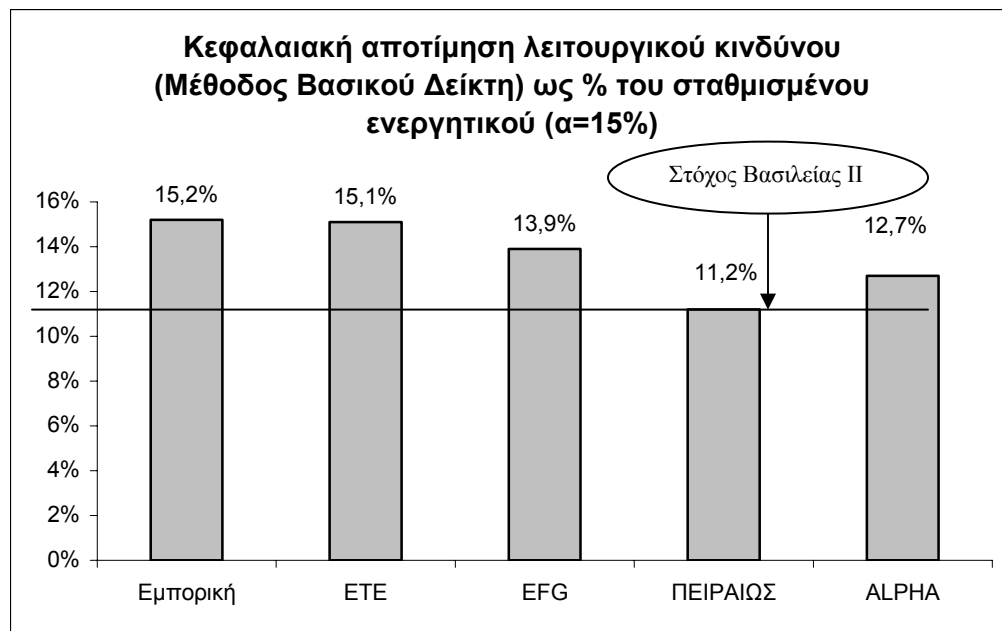
Μια άλλη προσέγγιση είναι η κατηγοριοποίηση των ζημιών σε που προκύπτουν από «υψηλής συχνότητας, χαμηλής επίπτωσης» γεγονότα, όπως ελάσσονα λογιστικά σφάλματα ή λάθη των tellers και ζημιές από «χαμηλής συχνότητας, υψηλής επίπτωσης» γεγονότα, όπως καταστροφές ή μείζονες απάτες. Στοιχεία ζημιών από την πρώτη κατηγορία γεγονότων είναι συνήθως διαθέσιμα από τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας και ως εκ τούτου η μοντελοποίηση αυτών των αναμενόμενων μελλοντικών ζημιών λειτουργικού κινδύνου, μπορεί να γίνει με μεγάλη ακρίβεια. Η συχνότητα πραγματοποίησης των γεγονότων της δεύτερης κατηγορίας δεν είναι υψηλή και ως εκ τούτου τα διαθέσιμα στοιχεία των επί μέρους Πιστωτικών Ιδρυμάτων συνήθως δεν επαρκούν για την μοντελοποίηση τους και έτσι οι τράπεζες αναγκάζονται να συμπληρώνουν τα στοιχεία τους με στοιχεία από άλλα Πιστωτικά Ιδρύματα. Η μέτρηση των λειτουργικών κινδύνων απαιτεί την εκτίμηση της πιθανότητας πραγματοποίησης ενός ζημιογόνου γεγονότος και το δυνητικό μέγεθος της ζημιάς, τα οποία είναι διαφορετικά πράγματα. Αυτό το γεγονός είναι κάτι που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν χρησιμοποιούνται εξωτερικά στοιχεία.

7.1.4. ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Οι μελέτες που διενήργησε η Επιτροπή Βασιλείας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ποσοτικοποίηση του λειτουργικού κινδύνου για σκοπούς κατανομής κεφαλαίων και διαχείρισης κινδύνων παραμένει σε σχετικά πρώιμα στάδια και για αυτό το λόγο

προτείνει την υιοθέτηση της βαθμιαίας διαδικασίας των τριών εξελικτικών προσεγγίσεων. Έτσι, μετά την ολοκλήρωση των Ποσοτικών Μελετών Επίπτωσης των νέων προτάσεων υιοθετεί την παραδοχή ότι τα Πιστωτικά Ιδρύματα κατανέμουν κατά μέσο όρο το 12% οικονομικού ή εναλλακτικά του ελάχιστου εποπτικού τους κεφαλαίου για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου. Με βάση αυτήν την παραδοχή προτείνει τον καθορισμό του συντελεστή α (για την Μέθοδο του Βασικού Δείκτη) στο επίπεδο του 15%.

Διάγραμμα 4

Πηγή: Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Απρίλιος-Μάιος-Ιούνιος 2003

Στο Διάγραμμα 4 παρουσιάζονται οι εκτιμώμενες κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου ως ποσοστό του σταθμισμένου ενεργητικού των πέντε μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζικών ομίλων με βάση τον μέσο όρο των ετών 2000-2002, σύμφωνα με την Μέθοδο του Βασικού Δείκτη. Όλα, τα εν λόγω ποσοστά, εκτός μιας περίπτωσης (Πειραιώς), κυμαίνονται ελαφρώς υψηλότερα από την παραδοχή του 12% που θέτει η Επιτροπή Βασιλείας. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο μέσος όρος των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου ως ποσοστό του σταθμισμένου τους ενεργητικού για τους μεγάλους τραπεζικούς ομίλους διαμορφώνεται σε 13,6%

Παρόλο που η χρησιμοποίηση των μικτών εσόδων στην προσέγγιση του Βασικού Δείκτη και την Τυποποιημένη προσέγγιση, ως δείκτη έκθεσης του ΠΙ στο λειτουργικό κίνδυνο

είναι διαφανής, ελέγξιμη και μπορεί εύκολα να τεκμηριωθεί, ωστόσο παρουσιάζει τρία βασικά μειονεκτήματα:

- Το ύψος των μικτών εσόδων ενός ΠΠ δεν επαρκεί για την αξιολόγηση του κινδύνου των λειτουργιών του,
- Η γραμμική σχέση μεταξύ των μικτών εσόδων και του λειτουργικού κινδύνου προσομοιάζει περισσότερο σε φόρο εισοδήματος παρά σε αποτελεσματική μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου, «τιμωρώντας» τα ΠΠ με μεγαλύτερα έσοδα τα οποία συνήθως είναι και λιγότερο επικίνδυνα

Ο λειτουργικός κίνδυνος είναι πολύ διαφορετικός από τις άλλες βασικές μορφές κινδύνου (πιστωτικό και αγοράς), καθώς τα ΠΠ μπορούν να επιλέξουν την ανάληψη υψηλότερου επιπέδου πιστωτικού ή κινδύνων αγοράς, με στόχο να αυξήσουν τα κέρδη τους αντισταθμίζοντας τις ενδεχόμενες υψηλότερες ζημιές με την αυξημένη απόδοση στις υψηλού κινδύνου επενδύσεις. Ωστόσο, δεν υφίσταται κάποιο παρόμοιο κίνητρο «κέρδους» από την ανάληψη υψηλότερου κινδύνου «απάτης» (fraud risk), «δόλιας» διαπραγμάτευσης (rogue trading risk) ή δυσλειτουργίας πληροφοριακών συστημάτων (IT risk).

Επιπρόσθετα, η επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου ενδεχομένως να έχει μικρή επίδραση, είτε στην πρόληψη, είτε στην επανόρθωση προβλημάτων ή ζημιών από την επέλευση, ιδιαίτερα χαμηλής συχνότητας εμφάνισης αλλά υψηλής επίπτωσης, περιστατικών. Για παράδειγμα, οι ζημιές από το περιστατικό λειτουργικού κινδύνου που συνέβη το 1995 στην Τράπεζα Barings ανήλθαν σε 850 εκ. λίρες, ποσό σημαντικά υψηλότερο από το πρόσθετο κεφάλαιο των περίπου 82,5 εκ. λιρών που θα είχε απαιτηθεί σύμφωνα με τις νέες προτάσεις της Επιτροπής Βασιλείας²⁹. Είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν αυτή η πρόσθετη κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου θα απέτρεπε την πραγματοποίηση του περιστατικού της «δόλιας» διαπραγμάτευσης που οδήγησε την τράπεζα Barings στην πτώχευση. Ωστόσο, το εν λόγω περιστατικό θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί αν υπήρχε ένα επαρκές σύστημα

---

²⁹ David A. Spina , Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της State Street Corporation..Γραπτή του κατάθεση ενώπιον της Subcommittee on Domestic and International Monetary Policy, Trade and Technology, House Committee on Financial Services , US House of Representatives, 02/27/2003

εσωτερικού ελέγχου και ανεξάρτητων «γραμμών αναφοράς», καθώς και ενδελεχής παρακολούθηση και αξιολόγηση του παραπάνω συστήματος από την εποπτική αρχή.

Δεδομένου ότι ο λειτουργικός κίνδυνος αντιπροσωπεύει σε όρους «κεφαλαίου» τον κίνδυνο της «πλήρους έκπληξης» καθίσταται πολύ δύσκολο να προβλεφθεί και να μετρηθεί κάποιο περιστατικό το οποίο δεν «αναμένεται». Για παράδειγμα, κανένα ποσό κεφαλαιακής απαίτησης έναντι του λειτουργικού κινδύνου δεν θα ήταν αρκετό για την ταχύτατη αποκατάσταση της λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος των ΗΠΑ μετά την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001. Με βάση τα προαναφερθέντα και λαμβάνοντας υπόψη ότι ο λειτουργικός κίνδυνος είναι κυρίως «ποιοτικός» και λιγότερο «ποσοτικός κίνδυνος» υποστηρίζεται από πολλά Πιστωτικά Ιδρύματα ότι η αντιμετώπισή του θα ήταν αποτελεσματικότερη μέσω της ενεργής και αυστηρά εφαρμόσιμης εποπτικής αξιολόγησης του Πυλώνα II, αντί της επιβολής κεφαλαιακών απαιτήσεων μέσω του Πυλώνα I.

Τέλος, θα πρέπει να παρασχεθεί η δυνατότητα στα Πιστωτικά Ιδρύματα να μειώσουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις αναγνωρίζοντας την ασφαλιστική κάλυψη ως εποπτικά αποδεκτής μορφής μείωσης του λειτουργικού κινδύνου, για όλο το φάσμα προσεγγίσεων. Προς το παρόν η Επιτροπή Βασιλείας αποδέχεται την ασφαλιστική κάλυψη ως τεχνική μείωσης μόνο για τις Εξελιγμένες Μεθόδους Μέτρησης, περιορίζοντας το όφελος από τη χρήση της, από 10% έως 25% της συνολικής κεφαλαιακής απαίτησης. Ειδικά στις προσεγγίσεις του Βασικού Δείκτη και την Τυποποιημένη είναι σημαντικό η ασφαλιστική κάλυψη συμβάντων χαμηλής συχνότητας εμφάνισης αλλά με υψηλή λειτουργική ζημία (π.χ. ληστείες, απάτες, φυσικές καταστροφές, τρομοκρατικές επιθέσεις, ανεπάρκεια ή βλάβη πληροφοριακών συστημάτων/ βάσεων δεδομένων), να αναγνωρίζεται ως τεχνική μείωσης λειτουργικού κινδύνου είτε με την μορφή έκπτωσης του ασφαλιζόμενου ποσού από τα μικτά έσοδα, είτε προσαρμόζοντας κατάλληλα τους συντελεστές α και β. Το άμεσο όφελος που προκύπτει από την αναγνώριση της ασφαλιστικής κάλυψης ως τεχνικής μείωσης λειτουργικού κινδύνου, είναι εμφανές καθώς η ασφαλιστική εταιρία για να εκτιμήσει και να τιμολογήσει τους κινδύνους που αναλαμβάνει, θα πρέπει πρώτα να ελέγξει και να αξιολογήσει τις διαδικασίες, τα συστήματα και τις μεθόδους λειτουργίας του Πιστωτικού Ιδρύματος, προσφέροντας έτσι ένα πρόσθετο επίπεδο διασφάλισης για την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου.

Μακροπρόθεσμα οι κατευθυντήριες οδηγίες του Νέου Συμφώνου (Basel II) αναμένεται ότι θα προκαλέσουν αποτελεσματικότερο έλεγχο του λειτουργικού κινδύνου με αποτέλεσμα ακριβέστερη τιμολόγηση και τελικά χαμηλότερα κόστη για το δανεισμό χρήματος. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα έχουν αναπτύξει τις πρακτικές διαχείρισης του λειτουργικού τους κινδύνου με τρόπους ανάλογους με την κουλτούρα και την προηγούμενη εμπειρία τους. Η καθημερινή διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου από τις λειτουργίες των παρεχόμενων προϊόντων βασίζεται στον εντοπισμό των δυνητικών προβλημάτων πριν αυτά υλοποιηθούν. Η διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου έχει να κάνει περισσότερο με μια διαδικασία πειθαρχημένης και συνεχούς βελτίωσης παρά με κατανομές κεφαλαίων και μοντέλα. Έτσι η ποιοτική αναδεικνύεται ως η πρωταρχική διάσταση της διαχείρισης του κινδύνου.

7.1.5. ΑΡΧΕΣ ΒΕΛΤΙΣΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ – ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (ΠΔΛΚ)

Η Επιτροπή Βασιλείας αναγνωρίζοντας τη δυσκολία ανάπτυξης ενός πλαισίου διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου έχει διατυπώσει τις ακόλουθες αρχές βέλτιστης πρακτικής, στις οποίες περιγράφονται τα υψηλού επιπέδου πρότυπα που πρέπει να εφαρμόζονται στη διαχείριση των λειτουργικών κινδύνων .

- Το Δ.Σ. είναι υπεύθυνο για τον καθορισμό της στρατηγικής λειτουργικού κινδύνου της τράπεζας και την έγκριση και την περιοδική αναθεώρηση του Πλαισίου Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου (ΠΔΛΚ). Το ΠΔΛΚ θέτει τις αρχές αναγνώρισης, αξιολόγηση σ παρακολούθησης και ελέγχου /άμβλυνσης του λειτουργικού κινδύνου.
- Το Δ.Σ. διασφαλίζει ότι το ΠΔΛΚ της τράπεζας υπόκειται σε αποκλειστικό και ολοκληρωμένο εσωτερικό έλεγχο από λειτουργικά ανεξάρτητο κατάλληλα εκπαιδευόμενο και ικανό προσωπικό. Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου δεν είναι άμεσα υπεύθυνη για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.
  - Τα ανώτατα διευθυντικά στελέχη (senior management) έχουν την ευθύνη της εφαρμογής του εγκεκριμένου από το Δ.Σ. ΠΔΛΚ καθώς και της ανάπτυξης πολιτικών, διεργασιών και διαδικασιών για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου

όλων των βασικών προϊόντων, δραστηριοτήτων, διαδικασιών, διεργασιών, και συστημάτων της τράπεζας. Το Πλαίσιο πρέπει να εφαρμόζεται με συνέπεια σε ολόκληρο τον τραπεζικό οργανισμό και το προσωπικό όλων των επιπέδων πρέπει να κατανοεί τις ευθύνες του σχετικά με τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου.

- Το Πιστωτικό Ίδρυμα πρέπει να αναγνωρίζει και να αξιολογεί τους εγγενείς σε όλα τα υπάρχοντα προϊόντα, δραστηριότητες, διαδικασίες, και συστήματα λειτουργικούς κινδύνους καθώς και κατά την εισαγωγή νέων προϊόντων, δραστηριοτήτων, διαδικασιών και συστημάτων.
- Το Πιστωτικό Ίδρυμα πρέπει να εφαρμόζει συγκεκριμένη διαδικασία για την τακτική παρακολούθηση του προφίλ του λειτουργικού κινδύνου και των σημαντικών εκθέσεων σε ζημιές. Αναφορές πρέπει να υποβάλλονται τακτικά στα ανώτατα διευθυντικά στελέχη και στο Δ.Σ. με τις απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν στην προληπτική διαχείριση των λειτουργικών κινδύνων.
- Το Πιστωτικό Ίδρυμα πρέπει να διαθέτει πολιτικές, διαδικασίες και μεθόδους για τον έλεγχο και/ή την άμβλυνση βασικών λειτουργικών κινδύνων. Η τράπεζα πρέπει περιοδικά να αναθεωρεί τις στρατηγικές της σχετικά με τον περιορισμό και τον έλεγχο
  - του κινδύνου και να προσαρμόζει το προφίλ λειτουργικού κινδύνου της ανάλογα, χρησιμοποιώντας κατάλληλες στρατηγικές υπό το φως της συνολικής της διάθεσης για ανάληψη κινδύνου.
- Το Πιστωτικό Ίδρυμα είναι απαραίτητο να διαθέτει σχέδια για την αντιμετώπιση απρόοπτων δυσάρεστων γεγονότων και επιχειρησιακής συνέχειας, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ικανότητα λειτουργίας της σε συνεχή βάση και να περιορίζονται οι ζημιές σε ενδεχόμενη σοβαρή διαταραχή των εργασιών.
- Οι εποπτικές αρχές πρέπει να απαιτούν απ'όλες τις τράπεζες ανεξαρτήτως μεγέθους, να διαθέτουν ένα αποτελεσματικό πλαίσιο αναγνώρισης, αξιολόγησης, παρακολούθησης και ελέγχου/άμβλυνσης των βασικών λειτουργικών κινδύνων ως μέρος μιας συνολικής προσέγγισης διαχείρισης κινδύνων.
- Οι εποπτικές αρχές πρέπει να διενεργούν, άμεσα ή έμμεσα, τακτικές ανεξάρτητες αξιολογήσεις των πολιτικών, διαδικασιών, και πρακτικών της τράπεζας που σχετίζονται με τον λειτουργικό κίνδυνο.

- Το Πιστωτικό Ίδρυμα πρέπει να δημοσιοποιεί όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, έτσι ώστε οι παράγοντες της αγοράς να είναι σε θέση να αξιολογούν την έκθεση της τράπεζας σε λειτουργικούς κινδύνους και την ποιότητα διαχείρισής τους.

7.2. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

7.2.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

Οι προτεινόμενες προσεγγίσεις, όπως παρουσιάζονται μέσα από τις νέες προτάσεις της Επιτροπής Βασιλείας, συγκριτικά με το ισχύον καθεστώς, είναι περιεκτικότερες, ακριβέστερες, και πιο ευαίσθητες στις μεταβολές του κινδύνου, παρέχοντας ταυτόχρονα στα Πιστωτικά Ιδρύματα μεγαλύτερο φάσμα τεχνικών μείωσης του. Ωστόσο, ενώ οι νέες προτάσεις προσεγγίζουν την ημερομηνία εφαρμογής τους, είναι αμφίβολο κατά πόσο επιτυγχάνουν τους προσδοκώμενους στόχους. Η λεπτομερής, αναλυτική, και πολύπλοκη φύση των νέων προτάσεων, ενδεχομένως να οδηγήσει σε ευκαιρίες αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων από τα Πιστωτικά Ιδρύματα, καταστρατηγώντας στην πράξη έναν από τους βασικούς στόχους του νέου πλαισίου.

Στο τρίτο Συμβουλευτικό Κείμενο (QIS3 Απρίλιος 2003) η προσέγγιση των ΕΣΔ είχε δημιουργηθεί με τρόπο ώστε να παράγει κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου ικανές να καλύψουν τόσο τις αναμενόμενες όσο και τις μη αναμενόμενες ζημιές. Το γεγονός αυτό προκάλεσε την έντονη αντίδραση τμήματος της διεθνούς τραπεζικής κοινότητας καθώς σε πλήρη αντίθεση με τη διεθνή πρακτική. Το οικονομικό καθώς και το εποπτικό κεφάλαιο θα πρέπει να καλύπτουν μόνο τις μη αναμενόμενες ζημιές, αφού οι αναμενόμενες καλύπτονται από το συνδυασμό της αρχικής τιμολόγησης της συναλλαγής και το σχηματισμό γενικών προβλέψεων έναντι επισφαλών απαιτήσεων. Επιπρόσθετα, τα Πιστωτικά Ιδρύματα διακρατούν κεφάλαια για να αντιμετωπίσουν τους αναλαμβανόμενους κινδύνους δηλαδή την έκθεση τους στην αβεβαιότητα κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους (risk of doing business), ενώ αντίθετα, οι αναμενόμενες ζημιές από τη φύση τους δεν περιέχουν κανένα στοιχείο αβεβαιότητας και αποτελούν τον στατιστικό μέσο όρο της κατανομής των ιστορικών «πραγματοποιηθεισών» ζημιών, αντιπροσωπεύοντας το κόστος άσκησης δραστηριότητας

(cost of doing business). Έχει ανακοινωθεί σχετικά πρόσφατα³⁰, ότι η Επιτροπή Βασιλείας αναθεωρεί την αρχική της θέση αναγνωρίζοντας ότι το κεφάλαιο θα πρέπει να καλύπτει μόνο μη αναμενόμενες ζημιές. Ωστόσο η Επιτροπή Βασιλείας τονίζει την ανάγκη ιδιαίτερης μεταχείρισης των αναμενόμενων ζημιών, αποσκοπώντας στην ενίσχυση των κινήτρων σχηματισμού επαρκών προβλέψεων από τα Πιστωτικά Ιδρύματα. Υπό το πρίσμα αυτό, προτείνεται τα Πιστωτικά Ιδρύματα να συγκρίνουν το ύψος των διενεργούμενων προβλέψεων με τις παραγόμενες από την προσέγγιση των ΕΣΔ, εκτιμήσεις αναμενόμενων ζημιών. Ακόμα προτείνεται ότι σε περίπτωση ύπαρξης «ελλείμματος» προβλέψεων αυτό να αφαιρείται ισόποσα από τα Βασικά (Tier I) και τα Συμπληρωματικά (Tier II) Εποπτικά Κεφάλαια αντίστοιχα, ενώ αν υπάρξει «πλεόνασμα» προβλέψεων αυτό να ενισχύει τα Συμπληρωματικά Εποπτικά Κεφάλαια μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί στο 20% των κεφαλαίων αυτών.

Γενικότερα, ενώ οι εξωτερικές αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας παρέχουν εύκολη και συγκρίσιμη εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου μιας εταιρείας, παρουσιάζουν ωστόσο χρονική υστέρηση σε σχέση με τις φάσεις των οικονομικών κύκλων και κατ'έπекταση τις εξελίξεις στην αγορά. Αυτό οφείλεται στο ότι οι αξιολογικοί οίκοι βασίζονται κυρίως σε λογιστικά στοιχεία και μεταβάλλουν τις αξιολογήσεις τους μόνο όταν η πιθανότητα βραχυχρόνιας αντιστροφής τους είναι πολύ μικρή προκειμένου να αποφευχθεί η μεταβλητότητα των αξιολογήσεων. Είναι φανερό, ότι αυτή η χρονική υστέρηση των εκτιμήσεων των αξιολογικών οίκων, πιθανώς να έχει ως αποτέλεσμα την ασύγχρονη μεταβολή των κεφαλαιακών απαιτήσεων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων με τις φάσεις του οικονομικού κύκλου, αφού π.χ. οι κεφαλαιακές απαιτήσεις θα κορυφώνονται μετά την πάροδο της οικονομικής ύφεσης ενώ οι αυξήσεις των εταιρικών πτωχεύσεων θα έχουν ήδη πραγματοποιηθεί. Αντίστοιχα, κατά τη διάρκεια της κορύφωσης της οικονομικής ύφεσης και των εταιρικών πτωχεύσεων οι κεφαλαιακές απαιτήσεις δεν θα έχουν προσεγγίσει το μέγιστο ύψος τους, γίνονται ευάλωτα τα Πιστωτικά Ιδρύματα σε συστημικές κρίσεις. Η μείωση των συντελεστών στάθμισης της προσέγγισης των ΕΣΔ, σε σχέση με τις αρχικές προτάσεις, περιορίζουν σε κάποιο βαθμό, αλλά δεν λύνουν το πρόβλημα.

---

³⁰ Δελτίο Τύπου EB 11/10/2003

Είναι γεγονός ότι τα Πιστωτικά Ιδρύματα διακρατούν υψηλότερα από τα ελάχιστα καθοριζόμενα επίπεδα κεφαλαίων καθώς η προσέγγιση, ή στη χειρότερη περίπτωση η παραβίαση του ελαχίστου ορίου κεφαλαιακής επάρκειας (8%) θα επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις σε αυτά. Οι επιπτώσεις αυτές παίρνουν τη μορφή στενότερης επίβλεψης και παρακολούθηση από της εποπτικές αρχές, αποδυνάμωσης της φήμης τους ή άμεσης αποκατάστασης της κεφαλαιακής τους βάσης είτε με προσφυγή στις κεφαλαιαγορές είτε με μείωση των στοιχείων του ενεργητικού τους. Οι νέες προτάσεις της Επιτροπής Βασιλείας, εισάγοντας ακριβέστερες και πιο ευαίσθητες στις μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου μεθοδολογίες υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων, θα αυξήσουν την πιθανότητα προσέγγισης ή παραβίασης του ελαχίστου ορίου κεφαλαιακής επάρκειας, στην περίπτωση απρόσμενης επιδείνωσης των αξιολογήσεων (εσωτερικών και εξωτερικών) πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων. Όσο πιο ευαίσθητη στις μεταβολές του κινδύνου είναι η επιλεγόμενη μεθοδολογία τόσο μεγαλύτερη και η δυναμική μεταβλητότητα των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα είναι γεγονός που διαπιστώνεται και από τη συγκριτική μεταβολή των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου μεταξύ της Τυποποιημένης και της Θεμελιώδους προσέγγισης (Πίνακας 3). Στον συγκεκριμένο πίνακα αντιστοιχίζονται οι συντελεστές στάθμισης των δύο προσεγγίσεων με βάση τις πιθανότητες αθέτησης υποχρέωσης των κατηγοριών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας του οίκου Standard & Poor's. Για παράδειγμα, οι συντελεστές στάθμισης της Τυποποιημένης και της Θεμελιώδους προσέγγισης ΕΣΔ μπορούν να κυμανθούν μεταξύ 20% έως 150% και 14,8% έως 562,5% (με LGD=45%), αντίστοιχα. Συνεπώς, ακόμη και αν οι νέες προτάσεις δεν μεταβάλλουν το ελάχιστο επίπεδο κεφαλαιακών απαιτήσεων, τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να διακρατούν υψηλότερα, σε σχέση με το ισχύον καθεστώς, επίπεδα κεφαλαίου για να αντιμετωπίσουν την αυξημένη μεταβλητότητα αυτών. Είναι φανερό ότι η διακράτηση υψηλότερου επιπέδου κεφαλαίων από τη μία πλευρά θα ενισχύσει την ευρωστία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων και θα συμβάλει στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, ενώ από την άλλη θα επηρεάσει βασικά χρηματοοικονομικά τους μεγέθη. (π.χ. δείκτες κερδοφορίας, κόστος άντλησης κεφαλαίου κ.λ.π.)

Πίνακας 3
Σύγκριση Τυποποιημένης και θεμελιώδους Προσέγγισης ΕΣΔ- (Εταιρίες)

Αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας (S&P)	Πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης* (%)	Τυποποιημένη Προσέγγιση Συντελεστής στάθμισης (%)	Θεμελιώδης Προσέγγιση Συντελεστής Στάθμισης (%)**	Σύγκριση Θεμελιώδους και Τυποποιημένης Προσέγγισης
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)=[((4)/(3))-1] X 100
AAA+	0	20	14.88***	-26.0%
AA+	0	20	14.88***	-26.0%
AA	0	20	14.88***	-26.0%
AA-	0.02	20	14.88***	-26.0%
A+	0.06	50	22.3	-55.4%
A	0.05	50	20.0	-60.0%
A-	0.04	50	17.5	-65.0%
BBB+	0.35	100	60.4	-39.6%
BBB	0.34	100	59.5	-40.5%
BBB-	0.43	100	66.9	-33.1%
BB+	0.52	100	73.4	-26.6%
BB	1.16	100	103.3	3.3%
BB-	2.07	100	127.3	27.3%
B+	3.29	150	150.3	0.2%
B	9.31	150	241.2	60.8%
B-	13.15	150	287.7	91.8%
CCC	27.87	150	407.7	171.8%

*Standard & Poor's: Corporate Defaults Peak in 2002 Amid Record Amounts of Defaults and Declining Credit Quality Hazards Remain, 23.1.2003

** Οι συντελεστές στάθμισης κινδύνου έχουν υπολογιστεί με βάση την υπόθεση ότι :α) LGD= 45% και β) θα λαμβάνουν ανώτατη τιμή 12,5 X LGD= 562,5%

*** Οι συντελεστές στάθμισης κινδύνου έχουν υπολογιστεί με βάση το ελάχιστο επίπεδο πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης (0,03%) για τις επιχειρήσεις που θέτει η Επιτροπή Βασιλείας

7.2.2. ΟΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ΤΟΥΣ

Ένας από τους βασικούς λόγους της αναθεώρησης του προηγούμενου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας είναι η εξάλειψη των ευκαιριών και δυνατοτήτων αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων από τα Πιστωτικά Ιδρύματα. Ένα σημείο που χρήζει σχολιασμού είναι η προτεινόμενη εφαρμογή συντελεστή στάθμισης 100% στις απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων αξιολογημένων από BBB+ έως BB- (Τυποποιημένη προσέγγιση). Αρχικά προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι σε αυτήν την ομάδα κινδύνου συμπεριλαμβάνονται κατηγορίες αξιολόγησης επενδυτικής ποιότητας (investment grade) και υψηλού κινδύνου (speculative grade), οι οποίες παρουσιάζουν πολύ διαφορετικά

χαρακτηριστικά κινδύνου. Από τον παραπάνω πίνακα (Πίνακας 3 στήλη 2) παρατηρείται ότι η πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης, με χρονικό ορίζοντα ενός έτους, μίας BBB+ και μίας BB- αξιολογημένης εταιρείας είναι 0,35% και 2,07% αντίστοιχα. Είναι φανερό ότι εφαρμογή του ίδιου συντελεστή στάθμισης (100%) για δύο εταιρείες, εκ των οποίων η μία έχει περίπου έξι φορές μεγαλύτερη πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης εντός ενός έτους από την άλλη, αφενός δεν αντανακλά τον πραγματικό πιστωτικό κίνδυνο που αναλαμβάνει το Πιστωτικό Ίδρυμα και αφετέρου, δημιουργεί ευκαιρίες αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων (regulatory capital arbitrage). Επίσης, παρατηρείται ότι ο ομοιόμορφος συντελεστής στάθμισης 100% (Τυποποιημένη προσέγγιση) μειώνεται σε 60,4% για την αξιολόγηση BBB+, ενώ αυξάνεται σε 127,3% για την αξιολόγηση BB- (Θεμελιώδης προσέγγιση).

Ακόμα, από τη σύγκριση των μεταβολών των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου μεταξύ των δύο προσεγγίσεων, συνάγεται το συμπέρασμα ότι στη νέα Τυποποιημένη προσέγγιση διατηρείται η δυνατότητα αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων, καθώς δίνεται το κίνητρο στα Πιστωτικά Ιδρύματα να αλλάξουν όσο το δυνατό είναι εφικτό κατεύθυνση από τα σχετικά ασφαλή στα σχετικά επικίνδυνα δάνεια. Είναι φανερό ότι παρέχεται κίνητρο προς τα Πιστωτικά Ιδρύματα, που θα χρησιμοποιήσουν την Τυποποιημένη προσέγγιση, να στρέφονται προς δανειζόμενους υψηλότερου κινδύνου, ιδιαίτερη στην περίπτωση των δανειζόμενων με αξιολόγηση χαμηλότερη από B+, όπου ο συντελεστής 150% φαίνεται ιδιαίτερα χαμηλός.

Ταυτόχρονα, οι «υψηλού κινδύνου» επιχειρήσεις θα έχουν όφελος να παραμείνουν στα χαρτοφυλάκια των Πιστωτικών Ιδρυμάτων που θα χρησιμοποιούν την Τυποποιημένη προσέγγιση (τα οποία αναμένεται να είναι λιγότερο ανεπτυγμένα στη διαχείριση κινδύνων), απολαμβάνοντας χαμηλότερο κόστος χρηματοδότησης. Αντίθετα, οι υψηλής πιστοληπτικής ικανότητας επιχειρήσεις θα στραφούν για τον ίδιο λόγο προς τα Πιστωτικά Ιδρύματα που θα χρησιμοποιούν την προσέγγιση των ΕΣΔ (τα οποία αναμένεται να είναι περισσότερο ανεπτυγμένα στη διαχείριση κινδύνων). Κατ' αυτόν τον τρόπο θα λάβει χώρα το γεγονός της συγκέντρωσης των υψηλού κινδύνου εταιρειών στα πιο ευάλωτα από πλευράς διαχείρισης κινδύνων Πιστωτικά Ιδρύματα, πράγμα που πιθανώς να εντείνει ή να οδηγήσει σε συστημικές κρίσεις, καταστρατηγώντας τον προσδοκώμενο στόχο του νέου εποπτικού πλαισίου που αφορά στη διατήρηση της

ασφάλειας και σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και στην εξάλειψη των ευκαιριών αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων από τα Πιστωτικά Ιδρύματα.

Ωστόσο, καταστρατήγηση του προαναφερθέντος προσδοκώμενου στόχου, ειδικά για τα Πιστωτικά Ιδρύματα που θα εφαρμόσουν την Εξελιγμένη προσέγγιση των ΕΣΔ, ενδέχεται επίσης να προέλθει από τη διαφορετική ευαισθησία των συντελεστών στάθμισης στις μεταβολές των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου LGD και PD αντίστοιχα. Για παράδειγμα, μεγαλύτερο ύψος εξασφαλίσεων (χαμηλότερη LGD) σε αντάλλαγμα με υψηλότερη PD, θα έχει ως αποτέλεσμα χαμηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

7.2.3.ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΣ

Μια άλλη περίπτωση ενδεχόμενης μη επίτευξης των προσδοκώμενων στόχων από την εφαρμογή του νέου εποπτικού πλαισίου, αποτελεί η δυνατότητα επιλογής από τις εποπτικές αρχές της μεθόδου υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του διατραπεζικού πιστωτικού κινδύνου, η οποία είναι πιθανό να δημιουργήσει άνισες συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ των Πιστωτικών Ιδρυμάτων διεθνώς³¹. Η μέθοδος που βασίζεται στις ατομικές εξωτερικές αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας είναι ορθότερη και εναρμονίζεται με τις βέλτιστες πρακτικές αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου. Αντίθετα η σύνδεση των συντελεστών στάθμισης των απαιτήσεων έναντι Πιστωτικών Ιδρυμάτων με τους αντίστοιχους των απαιτήσεων έναντι χωρών προέλευσης, αφενός δεν λαμβάνει υπόψη τη διαφοροποίηση της πιστοληπτικής ικανότητας μεταξύ των Πιστωτικών Ιδρυμάτων που εδρεύουν στην ίδια χώρα και αφετέρου είναι δυνατόν να επιδεινώσει συστημικές εντάσεις κατά τη διάρκεια χρηματοπιστωτικών κρίσεων στις χαμηλού εισοδήματος χώρες (π.χ. αναδυόμενες αγορές).

---

³¹ I.Linell, 2001 Πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για υιοθέτηση ομοιόμορφης μεθόδου αντιμετώπισης του πιστωτικού κινδύνου.

Οι αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων³² και των επιχειρήσεων εξαρτώνται από τις αντίστοιχες των χωρών προέλευσης τόσο στις πλουσιότερες όσο και στις φτωχότερες χώρες. Ωστόσο, οι αξιολογήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων στις φτωχότερες χώρες παρουσιάζουν υψηλή και ασύμμετρη ευαισθησία στις μεταβολές της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας προέλευσης, δηλαδή η ευαισθησία είναι μεγαλύτερη στην περίπτωση υποβάθμισης (downgrade) της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας προέλευσης σε σχέση με την αναβάθμιση (Upgrade). Επομένως, η υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας προέλευσης ενέχει σημαντικές επιβαρύνσεις στις διατραπεζικές κεφαλαιακές απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων στην περίπτωση των χαμηλού εισοδήματος χωρών (π.χ. Κορέα, Μαλαισία, Βραζιλία), έναντι μηδενικής επίπτωσης στην περίπτωση των υψηλού εισοδήματος χωρών (π.χ. Φινλανδία, Ιαπωνία, Σουηδία). Λαμβάνοντας υπόψη την άμεση επίπτωση των αυξημένων κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα Πιστωτικά Ιδρύματα των φτωχότερων χωρών στην περίπτωση της υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας προέλευσης, σε συνδυασμό με τη δυσκολία πρόσβασης τους σε κεφαλαιαγορές, οι νέες προτάσεις πιθανώς να επιβαρύνουν το κόστος δανεισμού προς τον ιδιωτικό τομέα των χωρών αυτών. Συνεπακόλουθα, η εξέλιξη αυτή θα επιδεινώνει την ένταση μίας δυνητικής χρηματοπιστωτικής κρίσης οδηγώντας, με μεγάλες πιθανότητες σε «domino effect».

Η σύνδεση της πιστοληπτικής ικανότητας του Πιστωτικού Ιδρύματος με αυτήν της χώρας προέλευσης πιθανώς να δημιουργήσει ηθικές και πολιτικές δεσμεύσεις ή πιέσεις στις κυβερνήσεις των χωρών προέλευσης, υπονοώντας έμμεσα ότι αυτές θα επεμβαίνουν για να «διευκολύνουν» κάποιο Πιστωτικό Ίδρυμα της επικράτειας τους όταν αντιμετωπίζει προβλήματα. Το συγκεκριμένο γεγονός όχι μόνο θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα στην αξιοπιστία των ίδιων των κρατών, αλλά επίσης έρχεται σε αντίθεση με την διεθνή τάση μείωσης του κρατικού παρεμβατισμού και την ενίσχυση της πειθαρχίας στη διατραπεζική αγορά³³.

---

³² G.Ferri et al. , 2001

³³ Basel Committee on Banking Supervision, Consultative Document: The New Basel Capital Accord, BIS, April, 2003

Γεγονός είναι , ότι η μη διαφοροποίηση του πιστωτικού κινδύνου μεταξύ των Πιστωτικών Ιδρυμάτων που εδρεύουν στην ίδια χώρα πιθανώς να δημιουργήσει κινδύνους σε επίπεδο διοίκησης και λήψης αποφάσεων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων. Εφόσον ο συντελεστής στάθμισης πιστωτικού κινδύνου του Πιστωτικού Ιδρύματος θα συνδέεται άμεσα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας προέλευσης και θα καθορίζεται εξωγενώς βάσει των μακροοικονομικών εξελίξεων σε αυτή, δεν θα υπάρχει κίνητρο σε μικροοικονομικό επίπεδο για ανάπτυξη αποτελεσματικών διαδικασιών διαχείρισης ή τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, οι οποίες να συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της χρηματοοικονομικής ευρωστίας του Πιστωτικού Ιδρύματος.

7.2.4.ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Παρά το γεγονός ότι η προσέγγιση των ΕΣΔ υπερέχει όσον αφορά την μεθοδολογία έναντι της Τυποποιημένης προσέγγισης, παρουσιάζει μειονέκτημα ως προς την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου των απαιτήσεων σε ατομική βάση, αφού δεν λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συνολικού χαρτοφυλακίου. Τέτοια χαρακτηριστικά είναι ο βαθμός συγκέντρωσης ανά αντισυμβαλλόμενο, κλάδο, γεωγραφική περιοχή, χώρα και ακόμα μέγεθος της μεταβλητότητας και της συσχέτισης των πιθανοτήτων αθέτησης των παραπάνω χαρακτηριστικών.

Επίσης, περιορίζεται στην εκτίμηση της μέσης αναμενόμενης ζημιάς και δεν αξιολογεί ούτε εκτιμά τη συνολική κατανομή ζημιών του χαρτοφυλακίου δανείων. Κάθε νέα δανειοδότηση επιφέρει οριακή επίπτωση στο προφίλ κινδύνου του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου ανάλογα με το βαθμό συγκέντρωσης του. Ειδικότερα ένα χαρτοφυλάκιο δανείων με υψηλό βαθμό συγκέντρωσης προς έναν συγκεκριμένο κλάδο για παράδειγμα, ενέχει υψηλότερο κίνδυνο ακραίων ζημιών σε σχέση με ένα διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο με την ίδια εκτίμηση αναμενόμενης ζημιάς καθώς η εμφάνιση των ζημιών αυτών θα συμπίπτει χρονικά.

Η Θεμελιώδης προσέγγιση, από την άλλη πλευρά, έχει δεχτεί κριτική λόγω της έλλειψης συνέχειας και συνοχής μεταξύ των εσωτερικών εκτιμήσεων της PD και της LGD οι οποίες ως έννοιες είναι συνδεδεμένες. Για παράδειγμα, ένα Πιστωτικό Ίδρυμα μπορεί να

διαχειρίζεται ένα χαρτοφυλάκιο δανείων το οποίο ενώ παρουσιάζει υψηλή τιμή PD ενέχει σχετικά χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο, εφόσον διαθέτει αποτελεσματικές πολιτικές και διαδικασίες είσπραξης ληξιπρόθεσμων οφειλών (collections policy), παρουσιάζοντας έτσι χαμηλή τιμή LGD. Αντίθετα, ένα χαρτοφυλάκιο δανείων το οποίο ενώ παρουσιάζει χαμηλή PD μπορεί να ενέχει μεγαλύτερο κίνδυνο από ότι υποδηλώνει η δομή των τιμών της PD, εφόσον παρουσιάζει σταθερά υψηλές τιμές LGD. Η έλλειψη συνοχής και συνέχειας μεταξύ των εσωτερικών εκτιμήσεων της PD και της LGD, επισημαίνουν στη διοίκηση των Πιστωτικών ιδρυμάτων και τις εποπτικές αρχές την ύπαρξη εσφαλμένων υποθέσεων και εκτιμήσεων σχετικά με τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου του συγκεκριμένου χαρτοφυλακίου. Η υιοθέτηση μιας προκαθορισμένης σταθερής τιμής LGD, στη Θεμελιώδη προσέγγιση ουσιαστικά εξαλείφει την έμφυτη σχέση μεταξύ των δύο βασικών παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου και δημιουργεί πρόσθετες δυσκολίες στην εκτίμηση και διαχείριση του.

Το προτεινόμενο πλαίσιο το οποίο μελετούμε, αναγνωρίζει ένα ευρύτερο και αναλυτικότερο, συγκριτικά με το ισχύον καθεστώς, φάσμα τεχνικών μείωσης πιστωτικού κινδύνου. Ωστόσο, η σημασία του ρόλου των κεφαλαιαγορών στην πιστοδοτική διαδικασία ενισχύεται, καθώς το προτεινόμενο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια αναγνωρίζει ως αποδεκτές μόνο τις χρηματοοικονομικές εξασφαλίσεις (στην Τυποποιημένη προσέγγιση) των οποίων η αξία αναπροσαρμόζεται ανάλογα με τη μεταβλητότητα των τιμών τους και επιπρόσθετα ορισμένες μορφές εμπράγματων εξασφαλίσεων (στη Θεμελιώδη προσέγγιση). Επισημαίνεται ότι, οι χρηματοοικονομικές εξασφαλίσεις παρέχονται συχνότερα από μεγάλες ή μεσαίες επιχειρήσεις, ενώ η χρήση των εμπράγματων εξασφαλίσεων είναι ευρύτατα διαδεδομένη στη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, γεγονός που λαμβάνει χώρα στην Ελλάδα. Η αποδοχή μόνο των χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων ως εποπτικά κατάλληλων, είναι πιθανόν να επιβαρύνει το κόστος χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην περίπτωση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων που θα υιοθετήσουν την Τυποποιημένη προσέγγιση. Ακόμα, στην περίπτωση που οι συναλλαγματικές και οι μεταχρονολογημένες επιταγές πελατείας, οι οποίες δεν είναι εποπτικά αποδεκτές από στην Τυποποιημένη προσέγγιση, δεν αναγνωριστούν ούτε στην Θεμελιώδη προσέγγιση των ΕΣΔ, τότε η χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ενδέχεται να καταστεί πιο δυσχερής. Κατά τον ίδιο τρόπο

είναι πιθανό να επιβαρυνθεί το κόστος χρηματοδότησης της ναυτιλίας, καθώς τα πλοία αναγνωρίζονται ως εποπτικά αποδεκτή μορφή εξασφάλισης μόνο στην προσέγγιση των ΕΣΔ.

Ακόμα είναι άξιο λόγου να αναφερθεί το ότι στην περίπτωση που ο συμψηφισμός (netting) των εντός ισολογισμού απαιτήσεων και υποχρεώσεων δεν επιτρέπεται από το εθνικό δίκαιο ορισμένων χωρών, όπως η Ελλάδα, τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα βρεθούν σε μειονεκτική θέση έναντι των διεθνών ανταγωνιστών τους, σε χώρες το εθνικό δίκαιο των οποίων περιλαμβάνει αντίστοιχη μέριμνα. Είναι φανερό ότι κάτι τέτοιο θα στερήσει μία σημαντική τεχνική μείωση κινδύνου από τα Πιστωτικά Ιδρύματα, αναφορικά με τις εταιρικές χορηγήσεις και τις διατραπεζικές τοποθετήσεις.

7.3. ΛΟΙΠΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

Όσον αφορά στο πεδίο εφαρμογής τους, οι νέες προτάσεις που προβλέπουν ότι οι σημαντικές συμμετοχές μειοψηφίας ή πλειοψηφίας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων σε εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις θα πρέπει να αφαιρούνται από το εποπτικό κεφάλαιο κατά το ποσό που υπερβαίνουν συγκεκριμένα όρια «σημαντικότητας» (15% και 60% του εποπτικού κεφαλαίου του Πιστωτικού Ιδρύματος σε ατομικό και συνολικό επίπεδο αντίστοιχα). Επιπρόσθετα, σημαντικές συμμετοχές μειοψηφίας (π.χ. μεταξύ 20% ως 50%) σε επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα όπου δεν υπάρχει έλεγχος στη διοίκησή τους, είτε θα αφαιρούνται από το κεφάλαιο, είτε θα ενοποιούνται αναλογικά. Αντίστοιχη μέριμνα υπάρχει και για τις συμμετοχές σε ασφαλιστικές εταιρίες. Το ύψος των προαναφερθεισών αφαιρούμενων συμμετοχών θα αφαιρείται ισόποσα από τα Βασικά (Tier I) και Συμπληρωματικά (Tier II) Εποπτικά Κεφάλαια του Πιστωτικού Ιδρύματος αντίστοιχα, σε αντίθεση με το ισχύον καθεστώς όπου οι εν λόγω συμμετοχές αφαιρούνται από το σύνολο των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων. Επιπλέον, η υπεραξία που θα προκύψει από τις προαναφερόμενες περιπτώσεις αφαιρούμενων συμμετοχών, θα αφαιρείται από τα Βασικά Εποπτικά Κεφάλαια (Tier I), όπως ακριβώς συμβαίνει με τις πλήρως ενοποιούμενες θυγατρικές. Όπως είναι φανερό, όλα τα παραπάνω ενδεχομένως να επηρεάσουν, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, τόσο το συνολικό, όσο και το ύψος

των επιμέρους βαθμίδων διάρθρωσης (Tiers) του Εποπτικού Κεφαλαίου και συνεπακόλουθα την δυνατότητα μόγλευσης του Πιστωτικού Ιδρύματος.

Επιπρόσθετα, οι μεταβολές στο ύψος, στην διάρθρωση και την κατανομή του κεφαλαίου σε διαφορετικές νομικές οντότητες εντός του Ομίλου ενδέχεται να έχουν φορολογικές επιπτώσεις. Δεδομένου ότι, το συνολικό ύψος και η διάρθρωση των βαθμίδων του κεφαλαίου είναι άρρηκτα συνδεδεμένες, η διάκριση μεταξύ μετοχικού κεφαλαίου (Tier I) και εταιρικού χρέους μειωμένης εξασφάλισης (Tier II) παραμένει ένα κύριο ζήτημα στην φορολόγηση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, καθώς οι πληρωμές τόκων στους κατόχους χρέους εκπίπτουν φορολογικά, ενώ αντίθετα οι πληρωμές μερισμάτων προς τους μετόχους, ως διανεμόμενα κέρδη, φορολογούνται. Είναι φανερό ότι, στο βαθμό που οι νέες προτάσεις διευκολύνουν τη διατήρηση χαμηλότερου επιπέδου μετοχικού κεφαλαίου με «αντάλλαγμα» αποτελεσματικότερες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων, παρέχεται η δυνατότητα στα Πιστωτικά Ιδρύματα να μειώσουν την φορολογική τους επιβάρυνση.

Σχετικά με τις προτάσεις δημοσιοποίησης στοιχείων στην αγορά (Πυλώνας III) επισημαίνεται ότι η μεγαλύτερη διαφάνεια αποτελεί αναμφισβήτητα επιθυμία των εποπτικών αρχών, των επενδυτών, των αναλυτών και των οίκων αξιολόγησης. Προβληματίζει ωστόσο, το αυξημένο κόστος που συνεπάγεται ο μεγάλος όγκος των προς δημοσιοποίηση λεπτομερών στοιχείων. Σημειώνεται ιδιαίτερα ότι, η μη εναρμόνιση των απαιτήσεων δημοσιοποίησης στοιχείων του Πυλώνα III με τις αντίστοιχες των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, ενδέχεται να επιφέρουν πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση για τα Πιστωτικά Ιδρύματα, καθώς θα απαιτηθούν επιπρόσθετες παρεμβάσεις και συμφωνίες στοιχείων.

Επιπρόσθετα, σε περίπτωση που η αγορά δεν είναι σε θέση να κατανοήσει πλήρως τα πολύπλοκα δημοσιοποιημένα στοιχεία, ενδέχεται να επέλθει μεγαλύτερη μεταβλητότητα στις τιμές των μετοχών και των ομολόγων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

ΜΕΡΟΣ IV

8. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Οι ΜΜΕ ακολουθούν τρεις οδούς για την χρηματοδότηση τους :

- Τα Κοινοτικά Προγράμματα
- Η Αυτοχρηματοδότηση (οικογενειακό περιβάλλον για τις νέες επιχειρήσεις-φορολογικά κίνητρα όπως το αφορολόγητο αποθεματικό- περίσσειμα κερδών)
- Το Τραπεζικό Σύστημα

Η νέα πραγματικότητα όσον αφορά την χρηματοδότηση των ΜΜΕ επιχειρήσεων στα πλαίσια του νέου συμφώνου της Επιτροπής Βασιλείας , σχετίζεται με τη διακηρυγμένη πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ουσιαστική εναρμόνιση της υπό εκπόνηση πρότασης Οδηγίας με το συγκεκριμένο πλαίσιο.

Το ζήτημα της χρηματοδότησης των ΜΜΕ αποτέλεσε ένα από τα σημεία έντονης κριτικής των αρχικών συμβουλευτικών της επιτροπής της Βασιλείας. Η κριτική εστίαζε στο υψηλό κόστος χρηματοδότησης που συνεπάγεται το νέο Σύμφωνο δεδομένου ότι από την μία πλευρά απουσιάζει η θετική εξωτερική αξιολόγηση στις περισσότερες περιπτώσεις των ΜΜΕ και από την άλλη πλευρά η στατιστική εκτίμηση της πιθανότητας αδυναμίας εκπλήρωσης του αντισυμβαλλομένου είναι ιδιαίτερα υψηλή κάτι που συνεπάγεται υψηλές κεφαλαιακές υποχρεώσεις έναντι των συγκεκριμένων ανοιγμάτων.

Παρά το γεγονός ότι πράγματι η πιθανότητα αδυναμίας εκπλήρωσης του αντισυμβαλλόμενου είναι ιδιαίτερα υψηλή, ειδικές έρευνες κατέδειξαν ότι η υψηλή διασπορά των εν λόγω απαιτήσεων συμβάλει στην μείωση του πιστωτικού κινδύνου και κατά συνέπεια και στο κόστος των ιδίων κεφαλαίων. Λαμβανομένου υπόψη του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζουν οι ΜΜΕ στις οικονομίες των περισσότερων χωρών στην οικονομική ανάπτυξη και στην καταπολέμηση της ανεργίας, καθώς και της εξάρτησης τους από την τραπεζική χρηματοδότηση, διαμορφώθηκε σε συνέχεια ισχυρών πιέσεων ένα ειδικό πλαίσιο για τη στάθμιση των χορηγήσεων έναντι των ΜΜΕ.

Οι συνέπειες του νέου Συμφώνου στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ θα πρέπει να διακριθούν ανάλογα με το αν πρόκειται για :

- Εξωτερική Χρηματοδότηση (Debt Financing)
- Εσωτερική Χρηματοδότηση (Equity Financing)

8.1. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ: ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΠΡΟΣ ΜΜΕ

8.1.1. ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Η τυποποιημένη μέθοδος διατηρεί τη λογική της υφισταμένης μεθόδου με την απόδοση προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης κινδύνου. Εντούτοις, επιτυγχάνει μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, στο μέτρο που οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου ανάλογα με τη σχετικά αξιολόγηση από αναγνωρισμένους οίκους διαβάθμισης.

Όσον αφορά τη μεταχείριση των ανοιγμάτων προς ΜΜΕ στην τυποποιημένη μέθοδο πρέπει να επισημανθεί ότι εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη συμπερίληψη τους στην κατηγορία ανοιγμάτων λιανική τραπεζικής θα σταθμίζονται με συντελεστή κινδύνου 72% έναντι 100% που ισχύει σήμερα³⁴.

Τα κριτήρια συμπερίληψης ενός ανοίγματος στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής συνίσταται στα κάτωθι³⁵:

- Ιδιότητα του πελάτη (φυσικό πρόσωπο ή μικρή επιχείρηση)
- Χαρακτηριστικά προϊόντος (προσωπικά και καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές κάρτες κ.α.)
- Διασπορά χαρτοφυλακίου (granularity)
- Ύψος ανοίγματος

³⁴ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003 παρ.43. Εντούτοις παρέχεται ευχέρεια στις οικείες εποπτικές αρχές για την επιβολή υψηλότερου συντ. στάθμισης κινδύνου(Ibid, παρ. 43)

³⁵ Ibid, παρ. 44

Το σημαντικότερο εν προκειμένω κριτήριο είναι το ύψος του ανοίγματος το οποίο δεν πρέπει να υπερβαίνει το 1 εκ. ευρώ³⁶. Το εν λόγω ποσό θα προσαρμόζεται στον εκάστοτε πληθωρισμό³⁷.

Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι το κριτήριο της διασποράς σύμφωνα με το οποίο κανένα συνολικό άνοιγμα, δηλαδή η σωρευτική εκτίμηση δανείων και άλλων πιστώσεων, δεν πρέπει να υπερβαίνει το 0,2% του συνολικού χαρτοφυλακίου, αποτελεί στο τρίτο συμβουλευτικό κείμενο, απλή ένδειξη επαρκούς διαφοροποίησης και όχι προηγούμενη προϋπόθεση συμπερίληψης στο χαρτοφυλάκιο λιανικής³⁸. Επισημαίνεται δε, ότι στο τρίτο κείμενο διαβούλευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το εν λόγω κριτήριο δεν τίθεται ούτε καν ενδεικτικά³⁹. Αυτή η εξέλιξη παρέχει τη δυνατότητα σε περισσότερες τράπεζες ανάλογα με τη σύνθεση του χαρτοφυλακίου τους να περιλαμβάνουν τα εν λόγω ανοίγματα στο χαρτοφυλάκιο λιανικής.⁴⁰

Ακόμα η Επιτροπή Βασιλείας δεν έκανε δεκτό το αίτημα φορέων της αγοράς για τη διαμόρφωση ενδιάμεσου συντελεστή στάθμισης (μεταξύ 75% και 100%) για τα ανοίγματα προς ΜΜΕ που δεν πληρούν τα κριτήρια να συμπεριληφθούν στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής, κατ'αναλογία με τη ρύθμιση των εσωτερικών αξιολογήσεων για προσαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων στο μέγεθος της εταιρείας.

8.1.2. ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ

Η μεγάλη καινοτομία του νέου Συμφώνου είναι η δυνατότητα χρήσης εσωτερικών υποδειγμάτων υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου. Σε αντίθεση με την αδρή και συχνά αυθαίρετη κατάτμηση των συντελεστών στάθμισης κινδύνου της τυποποιημένης προσέγγισης, η προσέγγιση των εσωτερικών συστημάτων παρέχει τη δυνατότητα

³⁶ Ibid, παρ. 44

³⁷ European Commission 2004 παρ. 95

³⁸ Basel Committee on Banking Supervision: The New Basel Capital Accord, April 2003 παρ.44

³⁹ European Commission 2003a άρθρο 27, παρ. 2

⁴⁰ Caruana J. 2003 και European Commission 2003b παρ. 167

πλήρους εξατομίκευσης του πιστωτικού κινδύνου ανά συμβαλλόμενο. Στο νέο Σύμφωνο της Επιτροπής Βασιλείας όπως έχει αναφερθεί, προβλέπονται δύο μέθοδοι, η Θεμελιώδης και η Εξελιγμένη.

Για κάθε άνοιγμα οι τράπεζες χρησιμοποιούν συγκεκριμένες παραμέτρους του πιστωτικού κινδύνου. Αναλυτικότερα οι εν λόγω παράμετροι αφορούν:

- Την πιθανότητα αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρεώσεων αντισυμβαλλόμενου (Probability of Default-PD).
- Τη ζημιά σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλόμενου (Loss Given Default-LGD).
- Την έκθεση έναντι του αντισυμβαλλόμενου (Exposure At Default-EAD)
- Την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη (Maturity-M).

Στην περίπτωση της Θεμελιώδους προσέγγισης οι τράπεζες προσδιορίζουν μόνο την παράμετρο της αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρεώσεων (PD) ενώ στην εξελιγμένη προσέγγιση το σύνολο των παραμέτρων. Επισημαίνεται πάντως, ότι οι μέθοδοι εσωτερικών διαβαθμίσεων δεν αποτελούν πλήρη εσωτερικά υποδείγματα υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για το λόγο ότι ο συντελεστής συσχέτισης παρέχεται εκ των προτέρων από την ίδια την εποπτική αρχή.

Ιδιαίτερη σημασία στη μέθοδο Εσωτερικών Αξιολογήσεων έχει ο ορισμός των MME. Σύμφωνα με την Επιτροπή Βασιλείας ως MME θεωρούνται οι επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο 50 εκ. ευρώ. Εντούτοις παρέχεται η διακριτική ευχέρεια στις εθνικές εποπτικές αρχές να αντικαταστήσουν το κριτήριο του ετήσιου κύκλου εργασιών με το κριτήριο του ύψους του ενεργητικού⁴¹.

Στην περίπτωση των μεθόδων Εσωτερικών Αξιολογήσεων παρέχονται δύο δυνατότητες μεταχείρισης των ανοιγμάτων προς MME :

- Ανοίγματα χαρτοφυλακίου λιανικής όπου περιλαμβάνονται τα στεγαστικά δάνεια, τα αποδεκτά ανανεούμενα πιστωτικά ανοίγματα και τα λοιπά δάνεια λιανικής τραπεζικής.
- Ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων εφόσον δεν πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις για την προηγούμενη κατηγορία της λιανικής τραπεζικής.

⁴¹ Basel Committee on Banking Supervision, 2003, παρ.243

Τα δάνεια προς ΜΜΕ μπορούν να συμπεριληφθούν στην τελευταία κατηγορία πότε οι κεφαλαιακές απαιτήσεις θα υπολογίζονται βάσει της ειδικής ευνοϊκότερης συνάρτησης που προβλέπεται για τα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής βάσει της προηγμένης μεθόδου. Τα κριτήρια συμπερίληψης στο χαρτοφυλάκιο λιανικής είναι τα ίδια με την Τυποποιημένη προσέγγιση αλλά τα εν λόγω ανοίγματα πρέπει να ομαδοποιούνται σε κατηγορίες συναφών χαρακτηριστικών. Σύμφωνα με το τρίτο συμβουλευτικό κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η μεταχείριση των ανοιγμάτων προς ΜΜΕ ως ανοίγματα λιανικής τραπεζικής προϋποθέτει ότι οι τράπεζες τα αντιμετωπίζουν κατά τρόπο όμοιο με τη μεταχείριση των άλλων ανοιγμάτων λιανικής και διαχρονικά συνεπή⁴² (SME use test). Ακόμα αρκετά ανοίγματα χρηματοδότησης κεφαλαίου κίνησης θα μπορούν, εφόσον πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις, να περιληφθούν στην κατηγορία των αποδεκτών ανανεούμενων πιστωτικών ανοιγμάτων.

Σχετικά με τις επιχειρήσεις, αν και προβλέπεται η χρήση συνάρτησης υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα ανοίγματα έναντι εταιρειών και λοιπών επιχειρήσεων, η Επιτροπή Βασιλείας έχει διαμορφώσει ειδικό συντελεστή συσχέτισης για την προσαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων στο μέγεθος της εταιρείας (firm size adjustment) ανάλογα με το ύψος του κύκλου εργασιών ο οποίος πρέπει να κυμαίνεται από 5 μέχρι 50 εκ. ευρώ⁴³. Βασικό λόγος για τη σχετική πρόβλεψη είναι να αποφευχθούν οι έντονες διαφοροποιήσεις στις κεφαλαιακές απαιτήσεις για τα ανοίγματα το ύψος των οποίων δεν διαφοροποιείται σε μεγάλο βαθμό (Cliff Effect⁴⁴).

---

⁴² European Commission 2003a, Παράρτημα D, 5ο σημείο. Η Ε.Ε. προτίθεται να τροποποιήσει τη σχετική διάταξη ενσωματώνοντας μέρος του περιεχομένου της στα κριτήρια συμπερίληψης ενός ανοίγματος στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής (European Commission 2004 παρ.96)

⁴³ Basel Committee on Banking Supervision, 2003, παρ.242

⁴⁴ Π.χ. άνοιγμα 999,990€ θα σταθμιζόταν ως άνοιγμα λιανικής, ενώ άνοιγμα 1,000,010€ ως άνοιγμα έναντι επιχειρήσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΜΕΘΟΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ				
	Τυποποιημένη	Μέθοδος Εσωτερικών Υποδειγμάτων		Εσωτερικά Υποδείγματα
		Θεμελιώδης	Εξελιγμένη	
Συντελεστές Κινδύνου	5	Περισσότεροι	Περισσότεροι	Περισσότεροι
PD	Εποπτική Αρχή	Τράπεζα	Τράπεζα	Τράπεζα
LGD	Εποπτική Αρχή	65% ή 75%	Τράπεζα	Τράπεζα
EAD	Εποπτική Αρχή	100%	Τράπεζα	Τράπεζα
M	Όχι	2 ½ έτη ή 6 μήνες για συναλλαγές repos	Τράπεζα	Ναι (τράπεζα)
Correlation	Όχι	Προκαθορισμένος	Προκαθορισμένος	Τράπεζα

8.2.ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Η εσωτερική χρηματοδότηση των ΜΜΕ και ειδικότερα των νεότευκτων επιχειρήσεων (start up companies) θα είναι οπωσδήποτε δυσχερέστερη από το παρελθόν. Η Επιτροπή Βασιλείας αναγνωρίζοντας την υψηλή επικινδυνότητα των εν λόγω ανοιγμάτων διαμόρφωσε ένα ιδιαίτερο αυστηρό πλαίσιο. Προϋπόθεση ενεργοποίησης της ειδικής μεταχείρισης αποτελεί η υπέρβαση του ορίου της ουσιαστικότητας: τα ανοίγματα της συγκεκριμένης κατηγορίας θεωρούνται ουσιαστικά εφόσον αθροιστικά υπερβαίνουν το 10% των ιδίων κεφαλαίων. Προβλέπεται πάντως χαμηλότερο όριο της τάξης του 5% εφόσον ο αριθμός των ανοιγμάτων δεν υπερβαίνει τα 10. το σχετικό πλαίσιο αρθρώνεται γύρω από δύο μεθόδους⁴⁵:

- Την προσέγγιση αγοράς (market based approach), η οποία διακρίνεται στην απλουστευμένη μέθοδο και στην μέθοδο των εσωτερικών υποδειγμάτων, και
- Την προσέγγιση βάσει των παραμέτρων PD/LGD (PD/LGD approach)

Σύμφωνα με την απλουστευμένη μέθοδο ο συντελεστής ανέρχεται σε 300% και 400% για τις συμμετοχές που είναι διαπραγματεύσιμες σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια ή όχι αντίστοιχα⁴⁶. Ε μέθοδος των εσωτερικών υποδειγμάτων, αναγνωρίζει τα εσωτερικά υποδείγματα (VaR models) των τραπεζών για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών

⁴⁵ Ibid, παρ.314

⁴⁶ Ibid, παρ.315

απαιτήσεων⁴⁷. Πάντως και σε αυτήν τη μέθοδο τίθενται ελάχιστα όρια των συντελεστών: 200% και 300% για τις συμμετοχές που είναι διαπραγματεύσιμες σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια ή όχι αντίστοιχα.

Τέλος, η μέθοδος της προσέγγισης βάσει των παραμέτρων PD/LGD αναφέρεται στη λογική των συστημάτων εσωτερικής αξιολόγησης με κάποιες προσαρμογές, όπως προκαθορισμένη παράμετρο LGD της τάξεως του 90% και εναπομένουσα διάρκεια ετών⁴⁸. Είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτίθεται να επιστρέψει τα χρήματα του ειδικού συντελεστή συσχέτισης για την προσαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων στο μέγεθος της εταιρείας και στα ανοίγματα υπό τη μορφή συμμετοχών σε ΜΜΕ.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΜΕ: Συντελεστές Στάθμισης Κινδύνου			
	Βασιλεία II		Βασιλεία I
	Τυποποιημένη Μέθοδος	Μέθοδος Εσωτερικών Αξιολογήσεων	
Εξωτερική Χρηματοδότηση	100% για άνοιγμα > € 1 εκ.	Συνάρτηση για άνοιγμα Λιανικής	100%
	75% για άνοιγμα < € 1 εκ.	Συνάρτηση για άνοιγμα έναντι επιχειρήσεων αλλά προσαρμογή στο μέγεθος της επιχείρησης	
Εσωτερική Χρηματοδότηση	100%	Προσέγγιση αγοράς: ελάχιστος συντελεστής 200% ή 300% ανάλογα με την υιοθετηθείσα υπό-μέθοδο	
		Προσέγγιση βάσει των παραμέτρων PD/ LGD: Προκαθορισμένο LGD 90%	

Το νέο πλαίσιο είναι ιδιαίτερα ευνοϊκό για την εξωτερική χρηματοδότηση των ΜΜΕ, όπως καταδεικνύουν και τα αποτελέσματα της QIS3. Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των τελικών επιπτώσεων του νέου Συμφώνου θα παίξει το πλαίσιο για τις τεχνικές άμβλυνσης του πιστωτικού κινδύνου αφού βασικό αίτημα αποτελεί η επέκταση της αναγνώρισης των μη χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων (τις συγκεκριμένες εξασφαλίσεις χρησιμοποιούν κατ'εξοχήν οι ΜΜΕ. Εξίσου σημαντικό θέμα αποτελεί ο

⁴⁷ Ibid, παρ.317-320

⁴⁸ Ibid, παρ.321

ορισμός της απαίτησης των υποχρεώσεων αφού δίδεται η ευχέρεια να ορίζεται ως αθέτηση η ύπαρξη ληξιπρόθεσμων οφειλών μεγαλύτερης των 180- αντί των 90- ημερών. Το κόστος άντλησης κεφαλαίων μέσω τραπεζικού δανεισμού θα αποτελεί συνάρτηση τόσο του ύψους του δανείου, όσο και της μεθόδου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων που χρησιμοποιεί η τράπεζα.

Προβλήματα, είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν :

- Οι επιχειρήσεις χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας που δεν είναι ικανές να παρέχουν εξασφαλίσεις.
- Οι νεότευκτες επιχειρήσεις.
- Οι επιχειρήσεις που δεν θα ανταποκριθούν στα αιτήματα των τραπεζών για παροχή των πληροφοριών εκείνων που επιτρέπουν την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρηματικών σχεδίων.
- Οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να χρηματοδοτηθούν εσωτερικά (equity financing) από τις τράπεζες.

Οι τράπεζες είναι απαραίτητο να διασφαλίσουν ότι το εσωτερικό τους σύστημα διακρίνει τα ανοίγματα προς ΜΜΕ και να επανεξετάσουν τις παραμέτρους του κινδύνου αναφορικά με τα συγκεκριμένα ανοίγματα. Επιπλέον, αναγκαία κρίνεται η ενημέρωση των ΜΜΕ επί του νέου συμφώνου προκειμένου αφενός να κατανοήσουν τις επερχόμενες εξελίξεις και αφετέρου να εμπεδώσουν την ανάγκη συνεργασίας και παροχής στοιχείων προς τις τράπεζες έτσι ώστε οι τελευταίες να αξιολογούν με πλήρη διαφάνεια και ευκρίνεια τα ανοίγματα.

8.3. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Οι ΜΜΕ αποτελούν σε όλες τις χώρες του πλανήτη μας το βασικό πυρήνα της οικονομίας διότι:

- Καλύπτουν κενά της παραγωγής, του εμπορίου και των υπηρεσιών που αδυνατούν να καλύψουν οι μεγάλες επιχειρήσεις.

- Αξιοποιούν εγχώριες πρώτες ύλες και συγκρατούν το εργατικό δυναμικό στην περιφέρεια.
- Συμμετέχουν με υψηλά ποσοστά στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, της απασχόλησης και των εξαγωγών.
- Συμβάλλουν στη διασπορά του οικονομικού πλούτου και της οικονομικής δύναμης.

Για να μπορούν οι ΜΜΕ να παίξουν σημαντικό ρόλο στην τοπική, περιφερειακή και εθνική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, οι ανεπτυγμένες χώρες (κράτη-μέλη της Ε.Ε., ΗΠΑ, Ιαπωνία), ανάλογα με την εθνική στρατηγική και το εθνικό συμφέρον τους, τις ανάγκες των ΜΜΕ και τις δυνατότητες των χρηματοπιστωτικών και χρηματοοικονομικών αγορών τους, συμμετέχουν ενεργά στην υποστήριξη των ΜΜΕ, είτε με την μορφή «άμεσης επέμβασης» (π.χ. επιχορήγηση, επιδότηση επιτοκίων, μειωμένοι φορολογικοί συντελεστές, εγγυήσεις) είτε με την μορφή «έμμεσης επέμβασης» (π.χ. με την δημιουργία πιστοδοτικών και εγγυητικών φορέων για τις ΜΜΕ).

Στην χώρα μας, εδώ και πολλά χρόνια, χρησιμοποιούνται διάφορα «εργαλεία» και «μέσα» για την στήριξη και ανάπτυξη των ΜΜΕ με την μορφή της «άμεσης επέμβασης», ενώ δεν έχει δημιουργηθεί ακόμα ένας κατάλληλος υποστηρικτικός πιστοδοτικός φορέας των ΜΜΕ, με σκοπό να βοηθήσει τις ΜΜΕ να παλέψουν με ίσους όρους τις μεγάλες επιχειρήσεις, να επικουρεί και να συμπληρώνει το τραπεζικό σύστημα.

Για την κάλυψη μέρους των χρηματοδοτικών αναγκών καθώς και για τη στήριξη και προώθηση των ΜΜΕ , η ελληνική πολιτεία χρησιμοποιεί τα εξής κυρίως εργαλεία:

- Τον Αναπτυξιακό Νόμο Ν.3299
- Τις Εταιρείες Leasing, Factoring, Venture Capital
- Τον Πιστωτικό Συνεταιρισμό
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα του Γ' ΚΠΣ

- Το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων-ΤΕΜΠΕ

Ένας από τους βασικούς στόχους του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας μας είναι και η ενδυνάμωση των σχέσεων με τις ΜΜΕ, με κύριους άξονες την πρόσβαση τους στο Τραπεζικό Σύστημα και τη λειτουργία του ΤΕΜΠΕ.

Οι τράπεζες στο πλαίσιο συμβολής τους στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, προωθούν εναλλακτικούς τρόπους χρηματοδότησης των ΜΜΕ, βελτιώνοντας όλο και περισσότερο τις υπηρεσίες τους και λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά τις οικονομικές συγκυρίες. Όμως στο πλαίσιο της ευθύνης τους έναντι των πελατών τους οφείλουν να προστατεύουν τη ρευστότητα και την ασφάλεια των καταθέσεων, σταθμίζοντας σε κάθε περίπτωση τους κινδύνους που αναλαμβάνουν και εφαρμόζοντας πιστά τους ρυθμιστικούς και τους εποπτικούς κανόνες. Η χρηματοδότηση είναι συνεπώς αποτέλεσμα εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας της επιχείρησης, όπως αυτή αξιολογείται από τα Πιστωτικά Ιδρύματα βάσει σειράς κριτηρίων, δηλαδή, όπως έχει αναφερθεί, οικονομικά στοιχεία, φερεγγυότητα, επενδυτικό σχέδιο, κλάδος επιχείρησης, και δεν περιορίζεται μόνο στην εγγραφή εμπράγματος βάρους επί των περιουσιακών στοιχείων των επιχειρηματιών.

Επισημαίνεται, πάντως, ότι, στο πλαίσιο της προσπάθειας που καταβάλλεται για διασφάλιση ευκολότερης προσέγγισης των επιχειρήσεων από το χρηματοπιστωτικό σύστημα, οι τράπεζες συνεργάζονται στο σύνολο τους με το ΤΕΠΕ, συμβάλλοντας έτσι ενεργά και ουσιαστικά στην προσπάθεια αυτή. Ακόμα οι τράπεζες, κινούμενες στο πλαίσιο αυτό, συνεργάζονται με το Υπουργείο Οικονομία και Οικονομικών, με σκοπό την χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε ΜΜΕ, στα πλαίσια κοινοτικών προγραμμάτων. Ήδη οι τράπεζες συμμετέχουν ως φορείς υποστήριξης σε 2 κύκλους προκήρυξης ενίσχυσης ΜΜΕ σε θέματα των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) του Γ' ΚΠΣ. Σημειώνεται ότι οι τράπεζες, εν όψη του 3^{ου} κύκλου προκήρυξης ενίσχυσης των ΜΜΕ αναμένεται να αναλάβουν νέο ευρύτερο ρόλο στη διαχείριση προγραμμάτων αυτών με σκοπό την άμεση και απρόσκοπτη παροχή χορηγήσεων στις επιχειρήσεις αυτές, συμβάλλοντας παράλληλα στη μεγαλύτερη απορροφητικότητα κοινοτικών

κονδυλίων. Είναι απαραίτητο να αναφερθεί ότι οι ρυθμοί αύξησης των χορηγήσεων σε ΜΜΕ είναι υψηλότεροι από τους αντίστοιχους σε μεγάλες επιχειρήσεις.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, από την άλλη πλευρά, επιτρέπει στις εν Ελλάδι τράπεζες επιλογές επί του Αναθεωρημένου Συμφώνου της Επιτροπής Βασιλείας όπου αυτό συνάδει με τη βέλτιστη εποπτεία του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος, όμως απορρίπτει συγκεκριμένες διακριτικές ευχέρειες όπου αυτή είναι αδύνατον να διασφαλιστεί. Τα κείμενα διαβούλευσης της ΤτΕ καταδεικνύουν τη δέσμευση της να οδηγήσει το τραπεζικό σύστημα στην υιοθέτηση εξελιγμένων τεχνικών υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων, προσφέροντας δελεαστική ανταμοιβή, υπό τη μορφή ελαστικότερων απαιτήσεων, στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που θα το επιλέξουν.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της στάσης της ΤτΕ είναι το γεγονός ότι δεν αποδέχεται τη διαφοροποίηση του ορίου των 90 ημερών ανά κατηγορία ανοιγμάτων, καθώς αυτό θα οδηγούσε σε εποπτική στρέβλωση και σε άνισες συνθήκες ανταγωνισμού. Η κεντρική τράπεζα προτίθεται να αποδεχθεί όριο αθέτησης υποχρέωσης άνω των 90 ημερών για στεγαστικές πιστώσεις και δάνεια προς ΝΠΔΔ που χορηγούνται από μονάδες του εξωτερικού, εφ'όσον το όριο αυτό έχει εγκριθεί από τις εποπτικές αρχές της χώρας υποδοχής. Για τα νομικά πρόσωπα του δημοσίου τομέα το όριο αθέτησης υποχρέωσης αυξάνεται σε 180 ημέρες αν και πρόκειται να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης με τις τράπεζες. Η κεντρική τράπεζα προτίθεται να αποδεχθεί, σε περίπτωση κατά την οποία η τράπεζα προβαίνει σε αξιολόγηση πιστωτικού κινδύνου σε ενιαία βάση για έναν όμιλο, η αθέτηση υποχρέωσης μια εκ των επιχειρήσεων του θα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι όλες οι επιχειρήσεις είναι πιθανόν να μην εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους. Επιπλέον η ΤτΕ εξέδωσε επιπλέον έγγραφα διαβούλευσης τόσο για το λειτουργικό κίνδυνο, όσο και για την τιτλοποίηση απαιτήσεων αλλά και για τις τεχνικές μείωσης του πιστωτικού κινδύνου.

Η γενικότερη δυσκολία πρόσβασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην τραπεζική χρηματοδότηση δεν είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκφράζει τον προβληματισμό της για το τι πρόκειται να γίνει με την εφαρμογή της Βασιλείας II, όπου το χρηματοπιστωτικό σύστημα θα ζητεί περισσότερες εξασφαλίσεις από τις

μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η Ε.Ε. προτίθεται να προαγάγει το διάλογο μεταξύ των τραπεζών και των ΜΜΕ για τη βελτίωση των όρων χρηματοδότησης

Η Ε.Ε. ακόμα επεξεργάζεται τη λήψη νέων ουσιαστικών μέτρων για την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Κεφαλαιοποιώντας την πείρα των τελευταίων χρόνων, που προέκυψε από την υλοποίηση των κοινοτικών προγραμμάτων και των θεσμικών παρεμβάσεων, η Ε.Ε. προωθεί μια νέα πολιτική υπέρ των ΜΜΕ.

Η νέα αυτή πολιτική της Ε.Ε. κωδικοποιείται: α) στη στοχευμένη κατεύθυνση διάχυσης των πόρων και β) στη βελτίωση του πλαισίου λειτουργίας των ΜΜΕ..

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις μπορεί γενικώς να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερους περιορισμούς από τις μεγάλες εταιρείες, όσον αφορά στο κόστος χρηματοδότησης και την πρόσβασή τους σε εξωτερική χρηματοδότηση, αναφέρεται σε μελέτη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η οποία εξετάζει και τα εμπόδια που συναντούν οι μικρομεσαίες, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να συνάψουν ένα δάνειο για την κάλυψη των τρεχουσών δραστηριοτήτων τους ή για επενδυτικούς σκοπούς. Το θέμα είναι εξαιρετικά επίκαιρο και για τη χώρα μας, καθώς τώρα αρχίζει να κινείται η οικονομία με την εφαρμογή του αναπτυξιακού νόμου και συνεπώς πολλές επιχειρήσεις θα θελήσουν να πάρουν από τις τράπεζες δάνειο για να ολοκληρώσουν τις επενδύσεις τους.

Γεγονός είναι, όπως αναφέρθηκε, ότι αντίθετα με τις μεγαλύτερες εταιρείες, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις συνήθως δεν μπορούν να αντλήσουν χρηματοδότηση από τις αγορές κεφαλαίων και, ως εκ τούτου, βασίζονται κυρίως στις τραπεζικές πιστώσεις ή σε πιο δαπανηρές μορφές εξωτερικής χρηματοδότησης, όπως είναι οι εμπορικές πιστώσεις, η χρηματοδοτική μίσθωση, τα πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων κ.λπ. Επίσης, οι μικρότερες επιχειρήσεις αναμένεται κατά μέσο όρο να αντιμετωπίζουν περισσότερα προβλήματα, που συνδέονται με την ανεπαρκή πληροφόρηση των δυνητικών πιστωτών, επειδή συνήθως είναι νεότερες και υπάγονται σε λιγότερο αυστηρές απαιτήσεις δημοσιότητας, δηλαδή δημοσιεύουν λιγότερο λεπτομερείς λογιστικές καταστάσεις. Επιπλέον κατά κανόνα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι σε θέση να προσφέρουν λιγότερες εξασφαλίσεις (π.χ. πάγια περιουσιακά στοιχεία), οι οποίες θα μπορούσαν να

μετριάσουν τα προβλήματα ανεπαρκούς πληροφόρησης. Ως εκ τούτου, οι τράπεζες συχνά είναι πιθανόν να εφαρμόζουν αυστηρά πιστοδοτικά κριτήρια για τις μικρότερες και νεότερες επιχειρήσεις, διότι συνήθως διαθέτουν λιγότερες πληροφορίες γι' αυτές. Εξάλλου, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν συχνά υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης, π.χ. δυσμενέστερα τραπεζικά επιτόκια από ό,τι οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις. Τα σχετικά υψηλότερα επιτόκια των μικρών δανείων οφείλονται, κατά την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, σε διάφορους παράγοντες. Μπορεί λόγω χάρη να υπάρχει πάγιο κόστος και όχι ποσοστιαίο επί του ύψους του δανείου. Επιπλέον, οι μικρές επιχειρήσεις ενδέχεται να είναι περισσότερο ριψοκίνδυνες από τις μεγαλύτερες και εδραιωμένες. Επίσης, ενδέχεται να υπάρχει έλλειψη ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτών, οι οποίοι μπορούν έτσι να εγκλωβίσουν τους μικρομεσαίους δανειολήπτες, αυξάνοντας το κόστος μετακίνησής τους σε άλλη τράπεζα. Επιπλέον, λόγω της σχετικά πιο περιορισμένης πρόσβασής τους σε εξωτερική χρηματοδότηση και του υψηλότερου κόστους της, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις βασίζονται παραδοσιακά περισσότερο σε εσωτερικές πηγές χρηματοδότησης, διακρατώντας κατά μέσο όρο περισσότερα ρευστά στοιχεία ενεργητικού. Επειδή η διακράτηση ρευστότητας είναι δαπανηρή, αυτό μπορεί να αποτελεί πρόσθετη επιβάρυνση για τις μικρές επιχειρήσεις.

Επιπλέον είναι απαραίτητο να αναφερθεί το γεγονός ότι εκφράστηκαν ανησυχίες πως οι μέθοδοι ποσοτικής διαβάθμισης, όπως η προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων, ίσως εστιαστούν περισσότερο στους χρηματοοικονομικούς δείκτες παρά σε ποιοτικούς παράγοντες όπως η επιχειρηματική ικανότητα ή το επιχειρησιακό πρόγραμμα. Αυτή η μετατόπιση της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας μπορεί να οδηγήσει σε αναθεώρηση προς τα πάνω της αξιολόγησης του κινδύνου αυξάνοντας με τη σειρά της το κόστος χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Επιπλέον οι νεοϊδρυόμενες εταιρείες ίσως βρεθούν σε μειονεκτική θέση αφού δεν διαθέτουν ιστορικό πιστοληπτικής ικανότητας. Υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης ή μείωση της παροχής πιστώσεων μπορεί να οδηγήσουν σε επιδείνωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Καθώς οι εν λόγω επιχειρήσεις είναι σημαντική συνιστώσα στην Ευρωπαϊκή ένωση πολύ περισσότερο δε στην Ελλάδα οι εξελίξεις αυτές εάν πράγματι λάβουν χώρα ίσως επιβραδύνουν την οικονομική ανάπτυξη, την εισαγωγή καινοτομιών και την απασχόληση. Επισημαίνεται πάντως ότι ανάλογη τοποθέτηση είχε

γίνει και από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με σκοπό τη δημιουργία ευνοϊκού επιχειρηματικού κλίματος αφού είναι απαραίτητο να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ΜΜΕ αναφορικά με τις δυνατότητες πρόσβασής τους σε επενδυτικά κεφάλαια καθώς οι αλλαγές στο χρηματοδοτικό τομέα ενδέχεται να επηρεάσουν επί το δυσμενέστερο τη συμπεριφορά των πιστωτικών οργανισμών προς επαγγελματίες, εμπόρους και μικρομεσαίους. Στο πλαίσιο στήριξης των μικρομεσαίων προτείνεται η απλοποίηση της λειτουργίας του ταμείου εγγυοδοσίας των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων ώστε να καταστεί ελκυστικό το τραπεζικό σύστημα. Ιδιαίτερα χρήσιμη τέλος κρίνεται η δημιουργία φορέων στήριξης και πληροφόρησης των ΜΜΕ, ικανών να καθοδηγήσουν τις υφιστάμενες επιχειρήσεις αλλά και τους ξένους επενδυτές, καθώς οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν πέραν των χρηματοδοτικών και προβλήματα ενημέρωσης και πληροφόρησης.

8.3.1. ΤΟ ΤΑΜΕΙΟ ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑΣ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων είναι μία ανώνυμη εταιρεία του Ελληνικού Δημοσίου που το μετοχικό της κεφάλαιο (100.000.000€) συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (67%) και το Ελληνικό Δημόσιο(33%). Έχει σκοπό να διευκολύνει την πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην αγορά κεφαλαίων με την εγγύηση κάλυψης μέρους των δανείων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που χορηγούνται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας.

Απευθύνεται σε ήδη υπάρχουσες καθώς και σε νέες μικρομεσαίες επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 30 άτομα προσωπικό.

Ειδικότερα το Ταμείο Εγγυοδοσίας επιδιώκει την ενίσχυση:

- Των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών υψηλού σχετικά κινδύνου όλων των κλάδων και σε όλα τα στάδια του επιχειρηματικού κύκλου όπως π.χ. Εκκίνηση, προώθηση, ανάπτυξη, διεθνοποίηση, κλπ.

- Των καινοτόμων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, όπως οι επενδύσεις εξοικονόμησης ενέργειας, προστασίας περιβάλλοντος, έρευνας και τεχνολογίας κλπ.
- Της τουριστικής ανάπτυξης της χώρας.
- Της μεταβίβασης, εκχώρησης και συγχώνευσης των μικρών επιχειρήσεων.
- Την ενθάρρυνση επενδύσεων σε εκπαιδευτικά προγράμματα, έρευνες αγοράς, προώθηση πωλήσεων και Marketing κλπ.

Επίσης ενισχύονται ειδικές κατηγορίες επιχειρηματιών όπως νέοι σε ηλικία , γυναίκες, μακροχρόνια άνεργοι, πολύτεκνοι, οικονομικοί μετανάστες κλπ.

Το Ταμείο Εγγυοδοσίας προσφέρει στον επιχειρηματία εγγυητική κάλυψη και στην τράπεζα ασφάλεια σε δάνεια υψηλού κινδύνου. Αυτό για μία Επιχειρηματική πρωτοβουλία σημαίνει ότι αν για παράδειγμα ένα επενδυτικό σχέδιο δε μπορούσε να χρηματοδοτηθεί από τη τράπεζα λόγω μη επαρκών εξασφαλίσεων, τώρα θα μπορεί, εφόσον η επιχείρηση κριθεί οικονομικά βιώσιμη.

Αν η τράπεζα θεωρεί ότι το επιχειρηματικό εγχείρημα είναι οικονομικά βιώσιμο εντάσσεται στον κανονισμό και τα προγράμματα του ταμείου Εγγυοδοσίας και επιθυμεί για ένα μέρος του δανείου εγγύηση από το Ταμείο, αποστέλλει το αίτημα με όλα τα απαραίτητα στοιχεία στο Ταμείο Εγγυοδοσίας το οποίο και θα απαντήσει θετικά ή αρνητικά εντός 20 ημερών. Πρέπει να σημειωθεί ότι το Ταμείο Εγγυοδοσίας δεν παρέχει απευθείας πίστωση αλλά παρέχει την εγγύηση. Το Ταμείο έχει δημιουργήσει 5 ολοκληρωμένα προϊόντα που αφορούν εγγυήσεις σε μεσομακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα δάνεια για νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις οιαδήποτε μορφής (Ατομικές, ΕΕ, ΟΕ, ΕΠΕ, ΑΕ) που απασχολούν έως 30 άτομα και έχουν κύκλο εργασιών έως 7,5 εκ. ευρώ.

Στα πέντε παραπάνω προγράμματα /προϊόντα του ΤΕΜΠΜΕ, το ύψος του δανείου που μπορεί να εγγυηθεί το Ταμείο κυμαίνεται, ανάλογα με το πρόγραμμα από 10.000€-320.000€ το ποσοστό κάλυψης του δανείου από 45%-65% και η ετήσια προμήθεια προσεγγίζει, κατά μέσο όρο, το 1% επί του εκάστοτε υπολοίπου του δανείου.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το Ταμείο Εγγυοδοσίας αναλαμβάνει την εγγύηση όχι του συνόλου, αλλά μέρος του δανείου. Για το μη εγγυημένο ποσό, οι πρόσθετες εξασφαλίσεις καθορίζονται από την τράπεζα.

Ωστόσο:

- Η μόνιμη και μοναδική κατοικία του επιχειρηματία δε βαρύνεται με προσημείωση ή υποθήκη, όταν το Ταμείο Εγγυοδοσίας παρέχει υπέρ αυτού εγγυήσεις για τραπεζικά δάνεια και εφόσον αυτή δεν είναι προσημειωμένη ή υποθηκευμένη.
- Οι τράπεζες δε δύναται να ζητούν για το μη εγγυημένο από το Ταμείο Εγγυοδοσίας ποσό, εμπράγματα εξασφαλίσεις (υποθήκη ή προσημείωση) που ξεπερνούν το 25 % του ποσού αυτού.

Σε περίπτωση που καταγγελθεί η σύμβαση του δανείου, η τράπεζα θα ακολουθήσει όλες τις νόμιμες διαδικασίες για την είσπραξη των οφειλών. Στο τέλος των διαδικασιών, το ταμείο Εγγυοδοσίας καταβάλλει στην τράπεζα το ποσοστό που έχει εγγυηθεί στο ανεξόφλητο υπόλοιπο του δανείου.

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι νέες προτάσεις της Επιτροπής Βασιλείας για την Τραπεζική εποπτεία για την αναθεώρηση του εποπτικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, κινούνται σε γενικές γραμμές προς την σωστή κατεύθυνση. Οι προτεινόμενες προσεγγίσεις του Πυλώνα I, για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, συγκριτικά με την ισχύουσα, είναι περιεκτικότερες, ακριβέστερες και πιο ευαίσθητες στις μεταβολές του κινδύνου, παρέχοντας ταυτόχρονα αφενός, μεγαλύτερο φάσμα τεχνικών άμβλυνσης πιστωτικού κινδύνου και αφετέρου, ακριβέστερη αποτύπωση της αξίας αυτών⁴⁹. Ωστόσο, το παραπάνω συμπέρασμα δεν μπορεί να υποστηριχθεί στον ίδιο βαθμό για τις αντίστοιχες μεθοδολογίες, με εξαίρεση τις Εξελιγμένες Μεθόδους Μέτρησης, υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου, καθώς η χρήση του μεγέθους των μικτών εσόδων ενός Πιστωτικού Ιδρύματος δεν επαρκεί για αξιολόγηση του κινδύνου των λειτουργιών του. Η έκταση, η πολυπλοκότητα και η λεπτομερειακή διάρθρωση των νέων προτάσεων κυρίως του Πυλώνα I, και δευτερευόντως του Πυλώνα III, ενδέχεται αφενός, να αυξήσουν σημαντικά το κόστος υλοποίησής τους και αφετέρου, να οδηγήσουν σε καταστρατήγηση των βασικών στόχων του νέου πλαισίου (π.χ. αποφυγή κεφαλαιακών απαιτήσεων, συνθήκες άνισου ανταγωνισμού).

Οι προσαρμογές οι οποίες θα γίνουν στο τραπεζικό σύστημα στα πλαίσια της συμμόρφωσης του στους κανόνες της «Βασιλείας II», ευνοούν σημαντικά την ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ τραπεζών και ΜΜΕ και καθιστούν την συνεργασία αυτή περισσότερη ωφέλιμη και χρήσιμη τόσο για το τραπεζικό σύστημα όσο και για τις ΜΜΕ με κοινό στόχο την άρση όλων των αντικινήτρων και εμποδίων καθώς και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της συγκεκριμένης κατηγορίας επιχειρήσεων.

Τονίζεται ότι η «Βασιλεία II»:

- Διαφοροποιεί τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν οι τράπεζες τον κίνδυνο
- Αλλάζει το πώς οι τράπεζες διαχειρίζονται τις απρόσμενες απώλειες
- Εισαγάγει νέα εξελιγμένα πιστωτικά εργαλεία

⁴⁹ Rochet Jean-Charles (09/2004), “Rebalancing the Three Pillars of Basel II”, FRBNY Economic Policy Review

- Τροποποιεί προς την θετική κατεύθυνση τα στοιχεία που απαιτούν οι τράπεζες από τους πελάτες τους
- Διαφοροποιεί το κόστος του τραπεζικού δανεισμού ανάλογα με τη φερεγγυότητα του αντισυμβαλλόμενου και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της συναλλαγής και τέλος,
- Επιδιώκει το βέλτιστο σχηματισμό προβλέψεων έναντι επισφαλών απαιτήσεων.

Καθίσταται εμφανές ότι το νέο Σύμφωνο επιτρέπει στις τράπεζες να τιμολογούν τα χορηγητικά προϊόντα τους με ορθολογικότερο τρόπο, γεγονός που μεταφράζεται σε μείωση του κόστους τραπεζικού δανεισμού για τους φερέγγυους πελάτες.

Συγκεκριμένα στον ελληνικό χώρο, ο έντονος ανταγωνισμός των ελληνικών τραπεζών έχει μειώσει σημαντικά τα επιτόκια με τα οποία δανείζουν οι τράπεζες τις επιχειρήσεις. Με βάση το βαθμό αξιολόγησης που προκύπτει από τον τρόπο που αντιμετωπίζουν και εξετάζουν οι τράπεζες τα αιτήματα για δανειοδότηση, οι περισσότερες μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις θα πρέπει να δανείζονται με υπερδιπλάσιο περιθώριο (spread) του σημερινού για να καλυφθούν οι δεσμεύσεις που προβλέπονται από το νέο Σύμφωνο. Επίσης, σήμερα το περιθώριο του δανειακού χαρτοφυλακίου των μεσαίων επιχειρήσεων διαμορφώνεται σε 2,5%, όσο δηλαδή και των στεγαστικών δανείων. Στο δε χαρτοφυλάκιο MME το περιθώριο είναι πολύ μεγαλύτερο.

Οι στρεβλώσεις αυτές αναμένεται να εξομαλυνθούν από την εφαρμογή του νέου Αναθεωρημένου Συμφώνου καθώς απαιτούνται χαμηλότερες δεσμεύσεις για τα μικρότερα δάνεια, που θεωρείται ότι στο σύνολο τους ενέχουν λιγότερο κίνδυνο εξαιτίας της διασποράς που επιτυγχάνεται. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται και MME, στις οποίες οι τράπεζες έχουν κίνητρα να ενισχύσουν τις χορηγήσεις.

Είναι γεγονός ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν το διαρθρωτικό πρόβλημα της χαμηλής ανταγωνιστικότητας, το οποίο εντείνεται μέσα στο κλίμα ύφεσης που επικρατεί στην αγορά. Γενικότερα οι εταιρείες που αντιμετωπίζουν οικονομική στενότητα διακρίνονται σε αυτές που έχουν συγκυριακά προβλήματα και σε αυτές που στην ουσία δεν «έχουν μέλλον». Αναγκαστικά θα υπάρξει εξορθολογισμός, ανεξάρτητα από το αν η αγορά ευημερεί ή βρίσκεται σε ύφεση. Είναι κάτι το οποίο συμβαίνει στις δυτικές οικονομίες και αποτελεί προτεραιότητα για τα Πιστωτικά Ιδρύματα να στηρίζουν έμπρακτα τις υγιείς επιχειρήσεις με τα δάνεια και τις πιστωτικές διευκολύνσεις που χορηγούν.

Από την άλλη πλευρά οι νέες συνθήκες που πρόκειται να δημιουργηθούν θα πρέπει να αξιοποιηθούν από τις ΜΜΕ οι διοικήσεις των οποίων είναι απαραίτητο να κατανοήσουν ότι η επίτευξη όλου και πιο ικανοποιητικών όρων χρηματοδότησης συναρτάται άμεσα με τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας τους. Η τιμολόγηση του κινδύνου εκ μέρους του τραπεζικού συστήματος και επομένως του κόστους δανεισμού από εδώ και πέρα θα ορίζεται λιγότερο από υποκειμενικά και θα επικεντρώνεται σε παραμέτρους οι οποίοι απορρέουν από την επιχειρηματικότητα, δηλαδή την δομή της επιχείρησης, το μοντέλο μανάτζμεντ που εφαρμόζεται στην επιχείρηση, την επιχειρηματική τόλμη, την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, την υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών, γενικότερα τη φιλοσοφία τόσο του επιχειρηματικού σχεδίου όσο και του επιχειρηματία.

Τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να δρομολογήσουν άμεσα τις διαδικασίες σχεδιασμού και εκτίμησης του κόστους υλοποίησης των νέων προτάσεων. Το εν λόγω κόστος συνίσταται από: (α) το κόστος μετάβασης (gap cost) από το υφιστάμενο στο νέο εποπτικό καθεστώς, συμπεριλαμβανομένου του σταδιακού κόστους μετάβασης από τις απλούστερες στις πιο εξελιγμένες προσεγγίσεις του νέου πλαισίου, (β) το τρέχον κόστος δηλαδή το κόστος συμμόρφωσης με το νέο εποπτικό πλαίσιο σε συνεχή βάση, αφού ολοκληρωθεί η μετάβαση⁵⁰. Εκτιμάται ότι το κόστος υλοποίησης θα συμπεριλάβει την προσαρμογή των υφιστάμενων ή την ανάπτυξη νέων συστημάτων διοικητικής πληροφόρησης (MIS), διαχείρισης κινδύνων, πληροφοριακών συστημάτων και συστημάτων διαχείρισης βάσεων δεδομένων καθώς επίσης και την εκπαίδευση του υπάρχοντος ή πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, σύμφωνα με μελέτη της διεθνούς τράπεζας Credit Suisse Group το κόστος μετάβασης στις εναλλακτικές προσεγγίσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου εκτιμάται ότι θα κυμανθεί: (α) μεταξύ \$2 εκατ. και \$4 εκατ. για τα μικρού μεγέθους Πιστωτικά Ιδρύματα που θα υιοθετήσουν την Τυποποιημένη προσέγγιση, (β) μεταξύ \$200 εκατ. και \$400 εκατ. για τα μεσαίου μεγέθους Πιστωτικό Ίδρυμα που θα υιοθετήσουν Θεμελιώδη προσέγγιση των ΕΣΔ και (γ) μεταξύ \$300 εκατ. και \$600 εκατ.

⁵⁰ Milne A. (2001), “Minimum capital requirements and the design of the new Basel Accord: A constructive critique”, Journal of Financial regulation and Compliance, Vol. 9, No 4, pp 313-325

για τα μεγάλα μεγέθους Πιστωτικά Ιδρύματα που θα υιοθετήσουν την Εξελιγμένη προσέγγιση των ΕΣΔ. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να ολοκληρώσουν το σημαντικό και δύσκολο έργο του σχεδιασμού των απαραίτητων διαδικασιών και συστημάτων για την συλλογή, επεξεργασία, ανάλυση και επαλήθευση της απαραίτητης πληροφόρησης σχετικά με τον πιστωτικό και τον λειτουργικό κίνδυνο, καθώς επίσης και των τεχνικών μείωσής τους. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να εκπονήσουν αναλυτικά προγράμματα δράσης για τον σχεδιασμό των διαδικασιών, την εκτίμηση του κόστους υλοποίησης και την εφαρμογή του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας, τα οποία ενδεικτικά θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα⁵¹:

- Διασφάλιση, από την Διοίκηση, ύπαρξης στρατηγικού πλαισίου κεφαλαιακής διαχείρισης, το οποίο θα περιλαμβάνει τις κεφαλαιακές ανάγκες και τις προσδοκώμενες επενδύσεις, τα επιθυμητά επίπεδα κεφαλαίου σε σχέση με τους προσδοκώμενους κινδύνους και τις πηγές άντλησής του. Επίσης, η Διοίκηση θα πρέπει να διασφαλίζει την ύπαρξη κατάλληλων συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικών ελέγχων.
- Ανάπτυξη διαδικασιών εκτίμησης της κεφαλαιακής επάρκειας σε σχέση με τους αναλαμβανόμενους κινδύνους και στρατηγική για την διατήρηση του επιπέδου κεφαλαιακής επάρκειας.
- Αναθεώρηση ή ανάπτυξη και έγκριση από την Διοίκηση της πολιτικής για δημόσια γνωστοποίηση στοιχείων της κεφαλαιακής επάρκειας και της διαχείρισης κινδύνων. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να:

(α) εκπονήσουν πολιτική δημόσιας γνωστοποίησης, η οποία θα συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις της Βασιλείας II και θα έχει την έγκριση της Διοίκησης,

(β) προσδιορίσουν και να καταγράψουν τις διαφορές ανάμεσα στην τρέχουσα πολιτική δημόσιας γνωστοποίησης και στις προτεινόμενες απαιτήσεις της Βασιλείας II,

(γ) προσδιορίσουν και να καταγράψουν τις πηγές πληροφόρησης και τις απαιτήσεις σε μηχανογραφικά συστήματα ή συστήματα διοικητικής πληροφόρησης προκειμένου να εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις δημόσιας γνωστοποίησης,

---

⁵¹ Lowe P. (09/2002), “Credit Risk measurement and procyclicality”, Monetary and Economic Department No 116, BIS Working Paper

(δ) αναπτύξουν και να τεκμηριώσουν τις διαδικασίες δημόσιας γνωστοποίησης στοιχείων,

(ε) αξιολογήσουν τις επιπτώσεις των πρόσθετων απαιτήσεων δημόσιας γνωστοποίησης στην ανταγωνιστική θέση τους. Επίσης, θα πρέπει να ενεργήσουν άμεσα για να προσδιορίσουν τον τρόπο και το βαθμό στον οποίο επηρεάζονται η αντίληψη και οι προσδοκίες της αγοράς έναντί τους, εξαιτίας των πρόσθετων απαιτήσεων δημόσιας γνωστοποίησης. Ειδικότερα, πρέπει να αξιολογηθεί η επίπτωση της δημοσιοποίησης αφενός, της επιλογής εποπτικών μεθοδολογιών σε σχέση με τους ανταγωνιστές και αφετέρου, της ύπαρξης ζημιών από λειτουργικό κίνδυνο.

- Επανεξέταση και αναθεώρηση της στρατηγικής των συμμετοχών σε εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις. Τα ΠΙ θα πρέπει να συγκρίνουν τα ποσοστά συμμετοχής τους στις προαναφερόμενες επιχειρήσεις με τα προτεινόμενα ατομικά και συνολικά όρια αφαίρεσης από το εποπτικό τους κεφάλαιο. Επανεκτίμηση της στρατηγικής αναφορικά με τις εν λόγω συμμετοχές, καθώς επίσης και τις αμοιβαίες διεταιρικές συμμετοχές.
- Καταγραφή όλων των διαφορετικών χρησιμοποιούμενων εσωτερικών συστημάτων βαθμολόγησης/ διαβάθμισης πιστωτικού κινδύνου και αξιολόγηση της μεθοδολογικής συνέπειας και αρτιότητάς τους. Οι πιθανότητες αθέτησης υποχρέωσης κάθε εσωτερικού συστήματος πρέπει να εκτιμηθούν με βάση τον ορισμό αναφοράς και τις οδηγίες της Βασιλείας ΙΙ και να αντιστοιχούν σε μια κύρια κλίμακα. Έλεγχος της πληρότητας των προϋποθέσεων τεκμηρίωσης των εσωτερικών συστημάτων (χρησιμοποιούμενες μεταβλητές, μεθοδολογία υπολογισμού, βάσεις δεδομένων κλπ.)
- Εναρμόνιση της ταξινόμησης των χαρτοφυλακίων των ΠΙ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νέου πλαισίου. Ορισμοί και κατηγοριοποιήσεις πρέπει να αναπτυχθούν προκειμένου τα απαραίτητα πληροφοριακά συστήματα και η πληροφόρηση για τον υπολογισμό του εποπτικού κεφαλαίου να συμπεριληφθεί στο σχεδιασμό υλοποίησης και στον προϋπολογισμό κόστους.
- Λεπτομερής καταγραφή της απαιτούμενης πληροφόρησης για την εκτίμηση των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου (PD, LGD, EAD, M) καθώς και για την λειτουργία συστήματος διαχείρισης τεχνικών μείωσης τους. Σχεδιασμός και δημιουργία των

απαραίτητων ιστορικών βάσεων δεδομένων για την «τροφοδοσία» του Εσωτερικού Συστήματος Διαβάθμισης (ΕΣΔ) και για τον εκ των υστέρων έλεγχο (backtesting) της αξιοπιστίας του. Ειδικά, για την εκτίμηση της «οικονομικής ζημίας» σύμφωνα με τις οδηγίες της Βασιλείας II, θα πρέπει να καταγραφούν και να συμπεριληφθούν στην LGD, το κόστος αναχρηματοδότησης, τα νομικά έξοδα και η χρονική αξία του χρήματος μεταξύ της αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου και της ανάκτησης της οφειλής.

- Διερεύνηση και αξιολόγηση των «πηγών» πληροφόρησης και των υφιστάμενων διαδικασιών ελέγχου της ποιότητας και της καταλληλότητας των πληροφοριών, προκειμένου να προσδιοριστεί εάν πληρούν τις προϋποθέσεις της εξωτερικής επαλήθευσης, της εποπτικής εξέτασης/ διαφάνειας και της δημοσιοποίησης στοιχείων του νέου πλαισίου.
- Ανασκόπηση/ αναθεώρηση της πιστοδοτικής πολιτικής (θέσπιση ορίων πελατών, τιμολογιακή πολιτική, κτλ), προκειμένου να προσδιοριστεί κατά πόσο λαμβάνει υπόψη τις εσωτερικές εκτιμήσεις διαβάθμισης πιστωτικού κινδύνου. Αξιολόγηση της πολιτικής (και του υπολογισμού) των προβλέψεων έναντι των επισφαλών απαιτήσεων.
- Αναθεώρηση της στρατηγικής και των πολιτικών όσον αφορά στη χρήση των τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου. Η σχετική προτίμηση προς κάποιες μορφές τεχνικών μείωσης πιστωτικού κινδύνου ενδεχομένως να μεταβληθεί και τα Πιστωτικά Ιδρύματα να ανακαλύψουν πιο «ελκυστικές», από κεφαλαιακής άποψης, τεχνικές. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να:
  - (α) αναπτύξουν αποτελεσματικά μηχανογραφικά συστήματα υποστήριξης και διαχείρισης των τεχνικών μείωσης πιστωτικού κινδύνου (π.χ. εξασφαλίσεις),
  - (β) διασφαλίσουν ότι διαθέτουν ένα επαρκές και αποτελεσματικό πλαίσιο λειτουργίας των τεχνικών μείωσης κινδύνου που θα συμμορφώνεται με τις εποπτικές απαιτήσεις,
  - (γ) ασκήσουν πίεση για την αναθεώρηση του εθνικού πτωχευτικού δικαίου, αποσκοπώντας στην εφαρμογή των συμφωνιών συμψηφισμού μεταξύ των εντός ισολογισμού στοιχείων,

- (δ) αξιολογήσουν την δυνατότητα συμμόρφωσης με τις σημαντικές απαιτήσεις δημοσιοποίησης στοιχείων για όλες τις μορφές τεχνικών μείωσης (Πυλώνας III).
- Σχεδιασμός ή αναθεώρηση της στρατηγικής και των πολιτικών διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου. Ειδικότερα, τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να:
    - (α) επιλέξουν την μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να αποτιμήσουν τις κεφαλαιακές επιπτώσεις των διαφορετικών μεθοδολογιών και να προσδιορίσουν τις ποιοτικές και ποσοτικές απαιτήσεις κάθε μεθόδου,
    - (β) αναπτύξουν σχέδιο δράσης για την εφαρμογή της επιλεγμένης μεθόδου που θα περιλαμβάνει:
      - Λεπτομερή ανάλυση «ανοίγματος» (gap analysis) σε σχέση με τις απαιτήσεις της επιλεγμένης μεθοδολογίας,
      - Σχέδιο διασφάλισης της συμμόρφωσης του Ομίλου και κάθε μονάδας εντός αυτού,
      - Προσδιορισμό των απαιτούμενων πόρων και προϋπολογισμό του κόστους αυτών,
      - Έκθεση προς την Διοίκηση για έγκριση της προτεινόμενης μεθοδολογίας.
    - (γ) χαρτογραφήσουν τις εποπτικά καθορισμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες στις λειτουργίες του Πιστωτικού Ιδρύματος,
    - (δ) συλλέξουν επαρκή και αξιόπιστη πληροφόρηση λειτουργικών ζημιών σύμφωνα με τον εποπτικό ορισμό λειτουργικού κινδύνου και να τις κατανεύουν στις εποπτικά καθορισμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Μετά την ολοκλήρωση της τέταρτης Μελέτης Ποσοτικών Επιπτώσεων (QIS 3) των νέων προτάσεων⁵², την δημοσιοποίηση του τρίτου Συμβουλευτικού Κειμένου (Απρίλιος 2003) και σύμφωνα με πρόσφατο δελτίο τύπου (11.10.2003), η Επιτροπή Βασιλείας αναμένεται να έχει οριστικοποιήσει τις προτάσεις αναθεώρησης του πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας έτσι ώστε να καταστεί εφικτή η έναρξη εφαρμογής του από τις τράπεζες το 2007.

Συνολικά οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας οδηγούν σε μια πρωτοφανή εποπτική αλλαγή, η οποία αναμένεται να επιφέρει πολλαπλές επιπτώσεις σε όλες τις

⁵² Lehmann Bina (17/04/2003), “Is It Worth the While? The Relevance of Qualitative Information in Credit Rating”, working paper, University of Konstanz, Center of Finance and Econometrics, Germany

πτυχές της δραστηριότητας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, τις σχέσεις με τους μετόχους και με τους πελάτες τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διεθνής

1. Allen L., Saunders A. (01/2003), “A survey of cyclical effects in credit risk measurements models”, Monetary and Economic Department No 126, BIS Working Paper
2. Alvarez, G: “The Governance of Operational Risk” Operational Risk, July 2005
3. Altman Edward I., Sanders A. (01/2000), “An Analysis and Critique of the BIS Proposal on Capital Adequacy and Ratings”, www.stern.nyu.edu/~ealtman/bis.pdf
4. Amato J., Furfine C. (2003), “Are credit ratings Procyclical?”, BIS Working Paper No 129
5. Basel Committee on Banking Regulation (05/2003), “Quantitative Impact Study 3- Overview of Global Results”, Bank for International Settlement
6. Basel Committee on Banking Supervision (01/2000), “Range of Practice in Banks’ Internal Rating Systems”, www.bis.org/publ/bcbs66.pdf
7. Basel Committee on Banking Supervision (04/2003), “Consultative Document: The New Basel Capital Accord”, BIS
8. Basel Committee on Banking Supervision (05/2000), Summary of Responses Received on the Report “Credit Risk Modelling: Current Practices and Applications”, <http://www.bis.org/publ/bcbs71.htm>
9. Basel Committee on Banking Supervision (06/1999), A New Capital Adequacy Framework: Consultative Paper, www.bis.org/publ/bcbs50.pdf
10. Basel Committee on Banking Supervision (08/2000), “Credit Ratings and Complementary Sources of Credit Quality Information” 42-43, 54 (Working Paper No. 3), http://www.bis.org/publ/bcbs_wp3.pdf
11. Basel Committee on Banking Supervision (09/1997), “Amendment to the Capital Accord to Incorporate Market Risks”, www.bis.org/publ/bcbs24.pdf
12. Basel Committee on Banking Supervision (10/2002), “Quantitative Impact Study 3, Technical Guidance”, BIS
13. Berger A. (2004), “Potential Competitive effects of Basel II on Banks in SME Credit Market in USA”, Finance and Economic Discussion Series 2004-12

14. Berger A., Udell G. (01/2003), "The institutional memory Hypothesis and the procyclicality of bank lending behavior", Monetary and Economic Department No 125, BIS Working Paper
15. Carosio G. (11/2001), "The new Basel Capital Adequacy Framework", Economic Notes, Review of Banking, Finance and Monetary Economics, Vol. 30, No 3, pp 327-336
16. Caruana J. (07/2003), "Consequences of Basel II for the SMEs" European Parliament Workshop, Brussels
17. Catarineu-Rabell E., Jackson P., Tsomocos D. (2003), "Procyclicality and the new Basel Accord– banks' choice of loan rating system", Working Paper no. 181, Bank of England
18. Claessens Stijn, Embrechts Geert (06 March 2003), "Basel II, Sovereign Ratings and Transfer Risk External versus Internal Ratings", (paper presented at the conference *Basel II: An Economic Assessment*, Bank for International Settlements, Basel, 17-18 May 2002, organized by the Centre for Economic Policy Research), Journal of Financial Intermediation
19. Cornord A. (2000), "The Basle Committee proposals for revised capital standards, rationale design and possible incidence", G24 Discussion Paper No 3
20. Credit Suisse Group (10/2001), "The New Basel Capital Accord", Consultative Paper
21. Danielson J., Embrechts P., Goodhart C., Keating C., Muennich O. Smin S.H. (2001), "An Academic Response to the Basle II", Special Paper No 130, London School of Economics, Financial Markets Group
22. Du Yu, Suo Wulin (01/2005), "An Empirical Study on Credit Rating Change Behavior", RBC Financial Group, Queen's University
23. European Commission (07/2003), "Review of Capital requirements for Banks and Investments Firms", Commission Services Third Consultation paper
24. Ferri G., Liu L.G., Majnoni G. (2001), "The Role of Rating Agency Assessments in less developed Countries: Impact of thw proposed BIS Guidelines", Journal of Banking & Finance, Vol. 25, pp 114-148

25. Galil Koresh (10/2003), "The Quality of Corporate Credit Rating: an Empirical Investigation", Berglas School of Economics, Tel-Aviv University Center for Financial Studies, Goethe University of Frankfurt
26. Gandy T. (09/2003), "A Risky Business? A survey of industry preparation for Basel II", Financial World, Special Report
27. Goodhart C. (2002), "The New Basel Accord", Presentation Draft, Hellenic Bank Association, 15/11
28. Griep C., Stefano M. (2001), "Standard & Poor's Official response to the Basell Committee's Proposal", Journal of Banking & Finance, Vol. 25, pp 149-169
29. Griffith-Jones S., Spart S. (2001), "Will the Proposed New Basel Accord have a net negative effect on Developing Countries?", University of Sussex
30. Harmantzis, F.C.: "Risky Business" OR/MS Today, February 2003
31. Hertig G. (03/2005), "Using Basel II to Facilitate Access to Finance: The Disclosure of Internal Credit Ratings", Law Working Paper N° 31/2005, European Corporate Governance Institute, www.ecgi.org/wp
32. Institute of International Finance (2001), "Report of the Working Group on Capital Adequacy"
33. Jackson P. (2002) "Bank Capital: Basel II Developments", Financial Stability Review, Bank of England, December, pp 103-109
34. KPMG : "Basel II -A Closer Look : Managing Operational Risk", 2003
35. Kupiec P. (12/2004), "Capital Adequacy and Basel II", FDIC Center for Financial Research, Working Paper No. 2004-02
36. Kupiec P. (2002), "Why Basel must brush –up on Credit", Risk, June, pp 74-77
37. Kupiec P. (2003), "Does CP3 set it right?", Risk, August, pp 22-23
38. Lehmann Bina (17/04/2003), "Is It Worth the While? The Relevance of Qualitative Information in Credit Rating", working paper, University of Konstanz, Center of Finance and Econometrics, Germany
39. Linnell I. (2001), "A Critical Review of the New Capital Adequacy framework. Paper Issued by the Basle Committee on Banking Supervision and its Implications for the Rating Agency Industry", Journal of Banking & Finance, Vol. 25, pp 187-196

40. Lowe P. (09/2002), "Credit Risk measurement and procyclicality", Monetary and Economic Department No 116, BIS Working Paper
41. Milne A. (2001), "Minimum capital requirements and the design of the new Basel Accord: A constructive critique", Journal of Financial regulation and Compliance, Vol. 9, No 4, pp 313-325
42. Price Waterhouse Coopers (2001), "Challenges of the new Basel Accord-Actions for senior management"
43. Rochet Jean-Charles (09/2004), "Rebalancing the Three Pillars of Basel II", FRBNY Economic Policy Review
44. Rowe D. (05/2002), "The future for Basel II", Risk, p. 69
45. Roy Patrick Van (08/2005), "Credit Ratings and the Standardised Approach to Credit Risk in Basel II", Working Paper No 517, European Central Bank
46. Saidenberg M., Schuermann T. (05/05/2003), "The New Basel Capital Accord and Questions for Research", Federal Reserve Bank of New York
47. Saunders A., Cornet M. (2002), Financial Institutions Management: A Risk Management Approach, McGraw Hill
48. Schroder Salomon Smith Barney (2001), "Time to Catch up-Basel II-Modern Rules for Modern Banks"
49. Spina A.D. (2003), "Written Testimony before Subcommittee on Domestic and International Monetary Policy, Trade and Technology, House Committee on Financial Services, US House of Representatives", 27/02
50. Wangevoort Rien (2003), "Bank survey evidence on Bank Lending to SMEs in the EU" European Investment Bank
51. Westlake M. (08/2002), "Can Basel II invade to work?", The Banker, pp 61-64

Ελληνική

1. Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών τεύχος 31(Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2002)
2. Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών τεύχος 33(Απρίλιος – Ιούνιος 2003)
3. Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών τεύχος 38(Αύγουστος –Σεπτέμβριος 2004)
4. Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών τεύχος 41(Απρίλιος–Ιούνιος 2005)
5. Ναυτεμπορική (01/04/2005), Γ. Πεχλιβανίδης: Σε νέες βάσεις οι σχέσεις των τραπεζών με τις ΜΜΕ στο θέμα της Χρηματοδότησης τους
6. Ναυτεμπορική (05/08/2005), «Το κόστος χρήματος και οι ΜΜΕ», Κοινοτικά Θέματα
7. Ναυτεμπορική (08/10/2004), Ευ. Κάββαλος: «Στροφή των τραπεζών προς τις ΜΜΕ», Συνεντεύξεις
8. Ναυτεμπορική (10/06/2005), «Βασιλεία ΙΙ: Μεγαλύτερα βάρη ή νέες ευκαιρίες για τις ΜΜΕ», Χρηματοδότηση
9. Ναυτεμπορική (17/06/2005), Μ. Μαρκοπούλου: «Η Ε.Ε στηρίζει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις - Πώς γίνεται η διαχείριση των κονδυλίων; Πώς και από πού χρηματοδοτούνται οι ΜΜΕ;»
10. Ναυτεμπορική (21/12/2004), «Σύγχρονες μορφές τραπεζικής χρηματοδότησης των ΜΜΕ», Απόψεις
11. Ναυτεμπορική (23/09/2005), «ΜΜΕ- Έρευνα», Οικονομία
12. Ναυτεμπορική (30/09/2005), «Νέες πολιτικές υπέρ των ΜΜΕ επεξεργάζεται η Κομισιόν», Κοινοτικά Θέματα
13. Χαραλαμπίδης Μ. (2003), Οι νέες προτάσεις για την αναθεώρηση του πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων: παρουσίαση, ανάλυση και κριτική, Προβόπουλος Γ. και Γκόρτσος Χρ.: Το νέο Ευρωπαϊκό χρηματοοικονομικό περιβάλλον, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα
14. Χαραλαμπίδης Π.Μ. (2001), «Η Νέα Συνθήκη της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια: Κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου και οι τεχνικές μείωσής του-Τυποποιημένη Προσέγγιση», Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, αριθμ. 25-26, Β΄-Γ΄ τρίμηνο 2001
15. Ψυχομάνης Σ. (1999)“Τραπεζικό Δίκαιο : Δίκαιο τραπεζικών Συμβάσεων, εκδ. Σάκκουλα